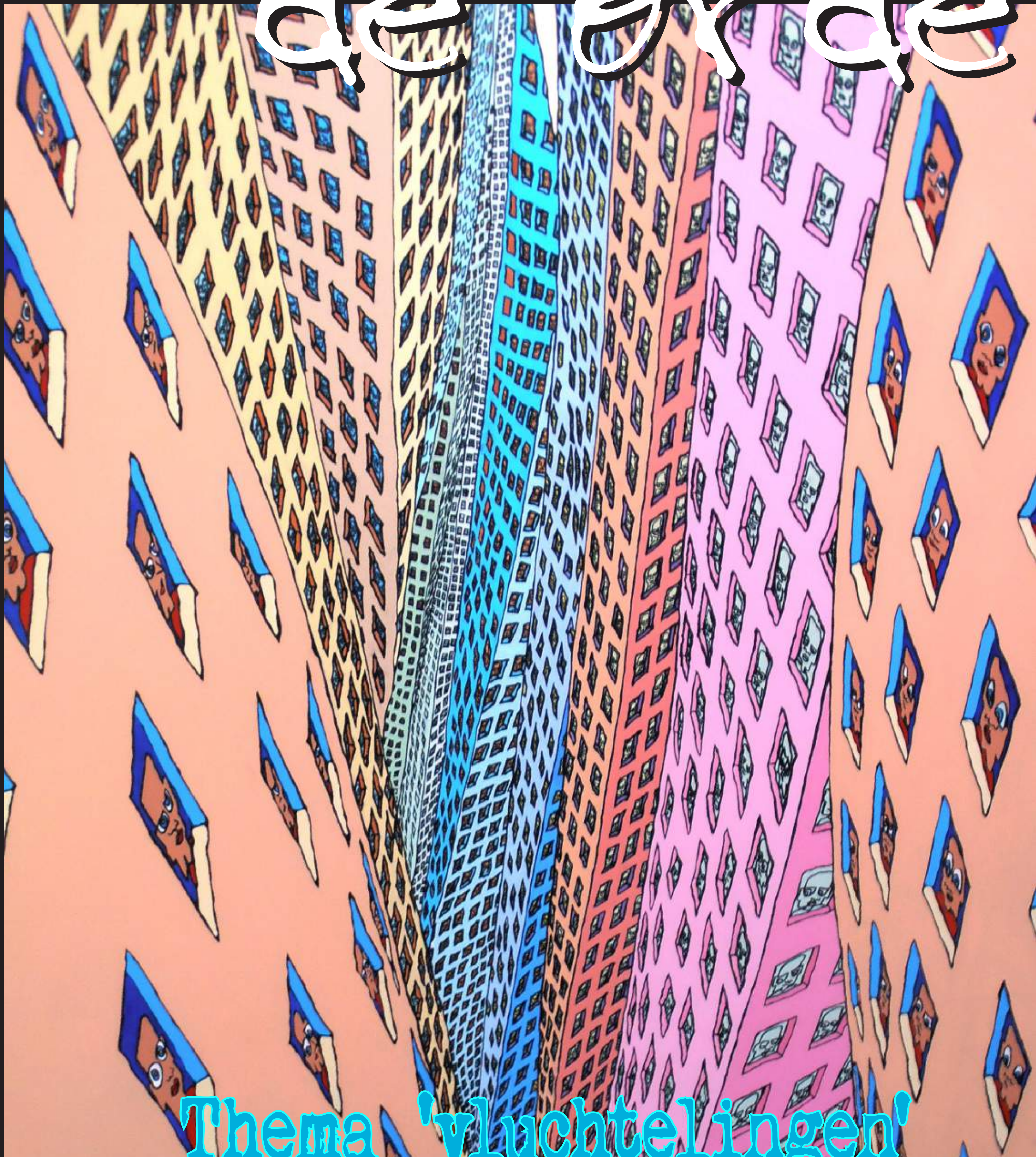
BUITEN de orde

jaargang 24, Ⓐ kwartaalblad Vrije Bond, 2013 nummer 2

Thema 'vluchtelingen'

Hariton Pushwagner trapt tegen de maatschappij
Hoe het onmogelijke mogelijk kan worden
Welke taal tegen het spektakel?

€ 2,50

Colofon 2013 nummer 2

Buiten de Orde is een uitgave van de Vrije Bond, anarchistische zelforganisatie.
Buiten de Orde verschijnt vier maal per jaar. Overname van artikelen met bronvermelding wordt van harte toegejuicht.

Abonnementen

Leden van de Vrije Bond krijgen *Buiten de Orde* gratis thuis. Niet-leden kunnen zich abonneren door € 15,00 (kostendekkend abonnement) over te maken op giro 5495473 tnv Vrije Bond te Amsterdam onder vermelding van 'abonnement Buiten de Orde'. Voor mensen in de gevangenis is *Buiten de Orde* overigens gratis. Oude nummers zijn op te vragen bij het secretariaat van de Vrije Bond.

Adressen Vrije Bond

Secretariaat
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam
085 877 89 58
secretariaat@vrijebond.nl
www.vrijebond.nl

Redactie Buiten de Orde
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam
085 877 89 58
redactie@buitendeorde.nl
www.vrijebond.nl/buitendeorde

Solidariteitskas
Postbus 1338
3500 BH Utrecht
solidariteitskas@vrijebond.nl

ISSN: 09247629

Verkooppunten BdO:

Het Fort van Sjakoo, Amsterdam
De Rooie Rat, Utrecht
Rampenplan, Amsterdam
Rosa, Groningen
Isis, Groningen
Zwart en Rood, Gent

Redactioneel

Het is de bedoeling dat dit nummer verschenen is als op 17-20 mei de Pinksterlanddagen worden gehouden. Wij weten inmiddels dat dit wordt gehouden op een kampeerterrein dat dit jaar tachtig jaar bestaat en waar op enkele uitzonderingen na deze landdagen zijn gehouden. De lezer die hierbij op een herdenkingsnummer had gehoopt, komt er ditmaal karig van af. Er staat in dit nummer alleen een stukje over de archieven op de zolder van de boerderij die worden ontsloten en die als bron voor toekomstige informatie kunnen dienen. Ja, we zullen zeker weer met Pinksteren in Appelscha zijn, maar nemen daarbij onze ervaringen van meer recente acties mee. Want de pinksteridylle tussen het Aekingerzand en het Fochteloërveen mag geen eiland zijn.

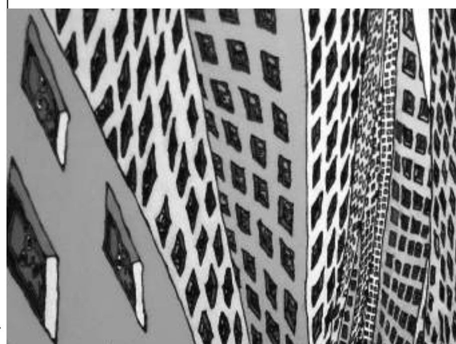
En dat was het verleden jaar ook niet. De bezetting van Ter Apel door vluchtelingen die geen recht op bestaan kregen, wierp zijn schaduw vooruit. En de steun die ze kregen leidde tot verdere acties, die het gehele jaar hebben beheerst. Toen we dit nummer planden, bedachten we dat we op de actualiteit moesten reageren en de verslagen die spontaan binnen kwamen over vluchtelingen zouden bundelen tot een themadossier. Wij wilden noch de vluchtelingen noch Joke Kaviaar in de steek laten, en dit is onze reactie. En opnieuw laten wij vragen open: is onze actie een directe strijd tegen de staat omdat de machthebbers weigeren enige concessie te doen en roepen we verder op tot opstand? Of halen zij bakzeil? Het is in ieder geval een onderwerp waarbij de solidariteit met levende mensen ons dwingt debatten over 'radicalisme' of 'reformisme' te staken.

Maar de vraag blijft: hoe heffen wij de staat op? In dit nummer zoekt oudgediende Stuart Christie naar een antwoord, evenals de zanger en performer Greg Bennick. En natuurlijk de redactie van De As, die zijn vijftigjarig bestaan vierde. Visies daarover worden ook indirect verspreid, zoals in de tentoonstelling *Yours in solidarity* in Amsterdam; beelden van het tegendeel in het werk van Pushwagner in Boymans in Rotterdam, waar een andere tentoonstelling *Asymmetrie* in de galerie De Tent ons voorlopig is ontgaan. Er zijn vele manieren om de werking van onze maatschappij te laten zien. Zoals door het lied *De Internationale*, waarvan de oorspronkelijke versie duidelijk uitdrukt wat wij willen en nog niets aan actualiteit verloren heeft. En door de actie zelf, waarvan berichten zijn ontvangen door Kees Stad. Zoals altijd zijn de zoektochten naar het antwoord veelzijdig en caleidoscopisch.

Maar dat hoeft ons niet te beletten iedereen op te roepen tot samenwerking voor een maatschappij zonder vluchtelingen, zodat er alleen maar tenten hoeven te komen op kampeercentra zoals dat in Appelscha. En dat laatste, wensen wij, een nog langer leven beschoren.

De redactie

Inhoudsopgave

Pushwagner

Ontwaakt verworpenen der aarde

Over het strijdlied van de internationale arbeidersassociatie

Bij gelegenheid van de tachtigste verjaardag van het Kampeerterrein tot Vrijheidsbezinning in Appelscha leek het me eens dienstig commentaar te leveren op een collectief erfgoed, namelijk het lied 'De Internationale', dat oorspronkelijk een anarchistisch lied is, of in ieder geval radicale anarchistische propaganda bevat. Ik sluit hierbij de Franse tekst en voor het gemak ook de Nederlandse, waarbij ik de vertalingen met elkaar vergelijk. Hierin blijkt een opmerkelijk verschil te zitten. Ik laat hierbij aan anderen over om te bepalen in hoeverre de Nederlandse versie 'typisch' traditiebepaald is. Dit stuk overlapt misschien met de arbeid van Dennis Bos aan een boek over de Commune als inspirator van de proletarische cultuur in alle socialistische stromingen.[1] Misschien dat hij daar dieper ingaat op deze kwestie.

DOOR JAN BERVOETS

De Internationale

Henriëtte Roland Holst ca 1898

Ontwaakt, ontwaakt verworpenen der aarde!
Ontwaakt, verdoemde in hongers sfeer!
Redelijk willen stroomt over de aarde
En die stroom rijst al meer en meer.

Sterft, gij oude vormen en gedachten!
Slaafgeborenen, ontwaakt, ontwaakt!
De wereld steunt op nieuwe krachten,
Begeerte heeft ons aangeraakt!

Makkers, ten laatste male,
Tot den strijd ons geschaard,
en D'Internationale
Zal morgen heerschen op aard.

De staat verdrukt, de wet is gelogen,
De rijkaard leeft zelfzuchtig voort;
Tot merg en been wordt de arme uitgezogen
En zijn recht is een ijdel woord

Wij zijn het moe naar ander wil te leven;
Broeders hoort hoe gelijkheid spreekt:
Geen recht, waar plicht is opgeheven,
Geen plicht, leert zij, waar recht ontbreekt.

Makkers, ten laatste male,
Tot den strijd ons geschaard,
en D'Internationale
Zal morgen heerschen op aard.

De heerschers door duivelse listen
Bedwelmen ons met bloedigen damp.
Broeders, strijdt niet meer voor anderer twisten,
Breekt de rijen! Hier is uw kamp!

Gij die ons tot helden wilt maken,
O, barbaren,denkt wat ge doet;
Wij hebben waap'nen hen te raken,
Die dorstig schijnen naar ons bloed.

Makkers, ten laatste male,
Tot den strijd ons geschaard,
en D'Internationale
Zal morgen heerschen op aard.

De tekst van Pottier is betogend, recht voor zijn raap, opruiend met vlammende beschuldigingen

Een lange weg

'De Internationale' is Frans van oorsprong. De tekst is van Eugène Pottier, lid van de raad van de Parijse commune in maart-mei 1871 en actief in de 'bloedige week' aan het einde daarvan. Het lied is in juni daarop geschreven, voordat hij uitweek naar Londen. In 1873 werd hij door een Parijse rechtbank bij verstek ter dood veroordeeld. Op het moment dat hij 'De Internationale' schreef was de organisatie nog niet – althans niet definitief – uiteengevallen. Dat zou pas tijdens de conferentie in Den Haag in 1872 gebeuren. Hoe dan ook, het gedicht verscheen postuum in druk en zou een andere bestemming krijgen.

Na een algehele amnestie kon Pottier in 1880 in Frankrijk terugkeren. Hij kreeg naam als dichter van chansons, waarmee hij in 1884 enige roem verwierf. In 1887 overleed hij en vrienden verzorgden dat jaar een uitgave van zijn *Chansons révolutionnaires*, waarin 'De Internationale' werd opgenomen. Het jaar daarop werd door de Belgische fabrieksarbeider Pierre de Geyter de melodie gecomponeerd.

De Internationale gaat de wereld in

Pottiers gedicht is het lied geworden van de Tweede Internationale, die in 1889 werd opgericht. In 1892 nam deze Internationale het als strijdlied aan. Op dat moment bestond de beweging uit socialisten van alle, zowel autoritaire als anti-autoritaire richtingen; zo was bijvoorbeeld Nederland vertegenwoordigd door Ferdinand Domela Nieuwenhuis, die toen al de koers van het anarchisme was opgegaan. Pas het jaar daarop begint er zich een splitsing af te tekenen, en in 1895 besluit de Internationale uiteindelijk slechts leden toe te laten die de parlementaire politiek als enige weg naar het socialisme erkennen. Maar aan de oorspronkelijke tekst van 'De Internationale' wordt niets veranderd.

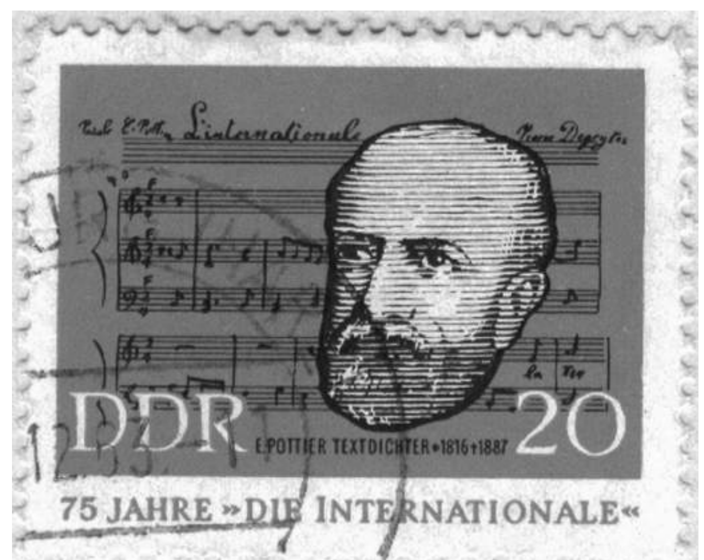
Tot ongeveer 1894 werd alleen de Franse versie van 'De Internationale' gezongen.[2] Dan verschijnt er een Spaanse versie. Daarvan circuleren er uiteindelijk in de twintigste eeuw drie, die afzonderlijk door de communisten, de socialisten van de PSOE en de anarchisten van de FAI worden gezongen. Maar de Nederlandse versie is de tweede, in een bewerking van Henriëtte Roland Holst, en ongeveer te dateren in 1897 of 1898.[3] Rond 1900 volgt Polen, Italië volgt in 1901, waarvan ook daar een anarchistische versie afwijkt, Rusland in 1902 en Duitsland in 1905. Dat in Italië een aparte anarchistische versie circuleert, wordt duidelijk als men de oorspronkelijke Franse versie vergelijkt met de bewerking. Die begint namelijk zo: *Compagni avanti, il gran Partito / noi siamo dei lavoratori. / Rosso un fiore in petto c'è fiorito / una fede ci è nata in cuor...* ('Kameraden voorwaarts, wij zijn de grote Partij van de arbeiders, Er is in onze boezem een rode bloem opgebloeid, een geloof dat daar in ons hart is geboren…') En daaruit blijkt dat deze versie volledig de koers volgt van de Tweede Internationale nadat de anarchisten daaruit geweerd zijn.

Over de Nederlandse vertaalster

De Nederlandse vertaling is een vrije bewerking van Henriëtte Roland Holst, die sterk van het origineel afwijkt. Zij maakte deze vertaling kort na haar toetreding tot de in 1897 opgerichte SDAP, en had toen al naam gemaakt als dichteres van een bundel *Sonnetten en verzen in terzinen geschreven* (1896). Haar entree kwam de SDAP goed van pas, want de partij wilde niet alleen sociale vernieuwing nastreven, maar ook culturele vernieuwing propageren. Met dichters als Herman Gorter en Henriëtte Roland Holst wilde men een socialistische cultuurstroming introduceren en daarvoor diende een blad als *De nieuwe tijd*. De vertaling moest dus worden aangepast aan de aspiraties van een parlementaire politieke partij, die zich van Domela Nieuwenhuis had gedistantieerd en in de Tweede Internationale thuis hoorde. Bovendien moest ze dienen als culturele verheffing en voor koren als *De stem des volks*. Kort na het ontstaan van de vertaling ontstond er in 1898 binnen de Internationale een discussie over het revisionisme van Bernstein, die meende dat dankzij de parlementaire weg de Internationale geen revolutie meer nodig zou hebben. Hiertegen verzetten zich toen revolutionairen als Karl Kautsky en Rosa Luxemburg, welke laatste een grote invloed op het engagement van Henriëtte Roland Holst zou hebben.

De Nederlandse versie met de Franse vergeleken

Dit alles lijkt van invloed op de bewerking. De tekst van Pottier is betogend, recht voor zijn raap, opruiend met vlammende beschuldigingen. Trapt tegen God, baas of volksmenner en geeft ruimte aan allerlei verontwaardiging. De versie van Roland Holst is compact, vermijdt 'retoriek' en beschrijvingen en balt zoveel mogelijk in minder zinnen samen. Zij is meer beschaafd, 'verhevener' en de tekst klinkt daardoor meer gedateerd. Maar door de meer abstracte benadering wordt ook het partijsocialisme, zoals dat uit de Italiaanse versie spreekt, versluierd en krijgt het gedicht een algemenere strekking. Het partijelement in de tekst – dat je ook in Pottiers zesde couplet zou kunnen vinden – zou je nog kunnen afleiden uit het refrein, waarvan de betekenis kardinaal verschilt met het origineel. Niet: 'De internationale zal de mensheid zijn', of in het Nederduits 'De Internationale maakt een de minschensläåg', maar zij zal 'morgen heersen op aard'. Waar de Franse en Nederduitse versie dus open laten dat dankzij de Internationale ('wij samen, hand in hand') alle heerschappij wordt afgeschaft, maakt Henriëtte Roland Holst van het toekomstperspectief van onze strijd – dat de staat zal verdwijnen – iets dat als een paradox moet worden uitgelegd.[4]

De Internationale

Versie Eugène Pottier, 1874

Debout, les damnés de la terre
Debout, les forçats de la faim!
La raison tonne en son cratère
C'est l'éruption de la fin.
Du passé faisons table rase

Foules, esclaves, debout, debout
Le monde va changer de base
Nous ne sommes rien, soyons tout!

C'est la lutte finale
Groupons-nous, et demain
L'Internationale
Sera le genre humain
(2x)

Il n'est pas de sauveurs suprêmes
Ni Dieu, ni César, ni tribun,
Producteurs, sauvons-nous nous-mêmes
Décrétons le salut commun
Pour que le voleur rende gorge
Pour tirer l'esprit du cachot
Soufflons nous-mêmes notre forge
Battons le fer quand il est chaud.

L'état comprime et la loi triche
L'impôt saigne le malheureux
Nul devoir ne s'impose au riche
Le droit du pauvre est un mot creux
C'est assez, languir en tutelle
L'égalité veut d'autres lois
Pas de droits sans devoirs dit-elle
Egaux, pas de devoirs sans droits.

Hideux dans leur apothéose
Les rois de la mine et du rail
Ont-ils jamais fait autre chose
Que dévaliser le travail
Dans les coffres-forts de la bande
Ce qu'il a crée s'est fondu
En décrétant qu'on le lui rende
Le peuple ne veut que son dû.

Les rois nous saoulaient de fumées
Paix entre nous, guerre aux tyrans
Appliquons la grève aux armées
Crosse en l'air, et rompons les rangs
S'ils s'obstinent, ces cannibales
A faire de nous des héros
Ils sauront bientôt que nos balles
Sont pour nos propres généraux.

Ouvriers, paysans, nous sommes
Le grand parti des travailleurs
La terre n'appartient qu'aux hommes
L'oisif ira loger ailleurs
Combien, de nos chairs se repaissent
Mais si les corbeaux, les vautours
Un de ces matins disparaissent
Le soleil brillera toujours.

Sta op verworpenen der aarde,
sta op dwangarbeiders van de honger!
De rede rommelt reeds in zijn krater,
dat wordt de uitbarsting van het einde.
Laten we schoon schip maken met het verleden,
massa's, slaven, sta op, sta op!
De wereld zal van onderop veranderen,
wij zijn niets, wij moeten alles zijn.

Dit is de laatste strijd,
laat ons verenigen en morgen
zal de Internationale
de mensheid zijn.
(2x)

Er bestaan geen hogere heilanden,
geen god, geen keizer, geen volksleider.
Proletariërs, wij moeten onszelf redden,
laten wij bepalen wat goed voor ons allen is.
Willen wij dat de dieven alles ophoesten,
willen we de geest uit de kerker halen,
moeten wij zelf onze smidse op gang brengen.
Laten we het ijzer smeden als het heet is.

De staat verdrukt, de wet belazert je,
de belasting zuigt de arme uit,
geen enkele verplichting treft de rijke
het recht van de arme is een ijdel woord.
Genoeg met onder bevoogding weg te kwijnen, gelijkheid wil andere wetten.
Geen rechten zonder plichten, zegt zij,
zo ook geen plichten zonder rechten.

Hebben de koningen van de mijn en de spoorwegen, wanstaltig in hun apotheose,
ooit iets anders gedaan dan de arbeid
van zijn waarde te ontdoen?
Wat die heeft geschapen is in de
brandkasten van de bende gesmolten.
Door te bepalen dat dat wordt teruggegeven
wil het volk alleen maar zijn recht.

De koningen bedwelmden ons met dampen!
Vrede onder ons, oorlog aan de tirannen!
Laten we tegen de legers tot de staking overgaan, we leggen de wapens neer en breken het gelid. En als die kannibalen ons dan nog steeds tot helden willen maken, dan zullen ze meteen merken dat onze kogels voor onze eigen generaals bestemd zijn.

Arbeiders, boeren, wij zijn de grote partij van werklieden. De aarde moet er zijn voor de mensen, wie niets doet, moet maar ergens anders gaan slapen. Hoeveel zullen er zich nog volvreten van ons vlees?
Maar als de kraaien en de gieren
op een mooie morgen zullen verdwijnen,
dan zal de zon altijd blijven schijnen.

Henriëtte Roland Holst, 1898

Ontwaakt, verworpenen der aarde!
Ontwaakt, verdoemde in hongers sfeer!
Reedlijk willen stroomt over de aarde
En die stroom rijst al meer en meer.
Sterft, gij oude vormen en gedachten!
Slaafgeboornen, ontwaakt, ontwaakt!
De wereld steunt op nieuwe krachten,
Begeerte heeft ons aangeraakt!

Makkers, ten laatste male,
Tot den strijd ons geschaard,
en D'Internationale
Zal morgen heersen op aard.

De staat verdrukt, de wet is logen,
De rijkaard leeft zelfzuchtig voort;
Tot 't merg en been wordt d' arme uitgezogen
En zijn recht is een ijdel woord
Wij zijn het moe naar andrer wil te leven;
Broeders hoort hoe gelijkheid spreekt:
Geen recht, waar plicht is opgeheven,
Geen plicht, leert zij, waar recht ontbreekt.

De heerschers door duivelse listen
Bedwelmen ons met bloedigen damp.
Broeders, strijdt niet meer voor andrer twisten,
Breekt de rijen! Hier is uw kamp!
Gij die ons tot helden wilt maken,
O, barbaren, denkt wat ge doet;
Wij hebben waap'nen hen te raken,
Die dorstig schijnen naar ons bloed.

De vertaling moest dus worden aangepast aan de aspiraties van een parlementaire politieke partij

Er is geschrapt!

Vergelijken we verder de Franse versie van de Internationale met de Nederlandse, dan zien we dat de Nederlandse aanzienlijk korter is. Kent de oorspronkelijke versie van Pottier zes coupletten, de Nederlandse telt er drie, de helft dus. Van de Franse tekst zijn weggevallen: Uit couplet 1: *Le monde va changer de base / Nous ne sommes rien, soyons tout*! ('De wereld zal van onderop veranderen, wij zijn niets, wij moeten alles zijn'). Die laatste regel van Pottier is ook een verwijzing naar de revolutie van 1789, waarin de bourgeoisie zijn woordvoerder vindt in zijn strijd tegen de standenstaat van aristocratie en geestelijkheid: *Qu'est ce que le Tiers État*? *Rien*! *Quesqu'elle doit être*? *Tout*! ('Wat is de Derde Stand? Niets! Wat moet zij zijn? Alles!') (Abbé Siéyes). Couplet 4 verdwijnt volledig: hierin wordt het mechanisme van de uitbuiting en van de roof van de arbeidskracht beschreven. Couplet 6 verdwijnt eveneens. Dat is het meest lyrische couplet, waarin wordt opgeroepen tot de vorming van een grote partij, en waarin als alternatief voor de uitbuiting uit het derde couplet wordt bezworen: in de toekomstige maatschappij is de arbeid voor iedereen en de ledige kapitalist kent er geen plaats.

Marx zou zich in zijn graf omdraaien, en mogelijk Bakoenin met hem!

Wat blijft er over?

- In het eerste couplet zijn dus de eerste twee regels van Pottier verwerkt, met dezelfde anafoor.[5] De metafoor (regel 3 en 4) van een vulkaan die op uitbarsten staat is vervangen door een in kracht toenemende rivier, die wordt aangestuurd door 'reedlijk willen'. Met de passage 'sterft, gij oude vormen en gedachten, slaafgeboornen ontwaakt, ontwaakt, de wereld steunt op nieuwe krachten, begeerte heeft ons aangeraakt' vervangen deze twee woorden het tweede couplet van Pottier, waarin alle (geestelijke) leiding wordt afgewezen en wordt uitgeroepen dat de emancipatie het werk van de arbeiders zelf is.
- Het tweede couplet is nagenoeg een volledige vertaling van het derde couplet van Pottier.
- Het derde couplet is een bewerking van het vijfde couplet van Pottier, voorlopig in de zin zoals de Tweede Internationale dat wilde, maar wel versluierd. In de Franse versie roept Pottier namelijk op tot de militaire werkstaking. Een dergelijke oproep werd in 1891 door Ferdinand Domela Nieuwenhuis ingebracht in het congres van de Tweede Internationale, maar met name door Karl Liebknecht weggehoond als een utopische idee van een dweper uit het neutrale land *Wolkenkuckucksheim*.[6] Dat komt dus niet in een sociaal-democratisch programma voor! En dat de soldaten concreet de wapens tegen hun eigen generaals zullen richten, is in deze context natuurlijk helemaal ondenkbaar. Vandaar wel een anti-militaristische oproep, maar dat de 'waapnen hen te raken die dorsten naar elkanders bloed' voorlopig abstract blijven.

Het opmerkelijke verschil

De Nederlandse versie van 'De Internationale' geeft dus een andere inkijk dan de Franse. Pottier roept de arbeiders op om aan een historische situatie een einde te maken door zich te verenigen, hun geld terug te eisen en te staken tegen de oorlog; dan zullen zij de hefboom zijn voor de emancipatie van de mensheid. De argumenten die hij daarbij aanvoert zijn ontleend aan de manifesten van de Eerste Internationale. Roland Holst schrapt een groot gedeelte van deze argumenten. Haar samenvatting doet een beroep op subjectieve mensen: 'reedlijk willen', begeerte, de 'nieuwe krachten' vormen de wapens die de machten zullen raken. Het einddoel is de heerschappij van de Internationale, maar wij zullen er zelf bij moeten denken dat die dan opgegaan is in de mensheid.

'Niet het bewustzijn der mensen bepaalt dus het zijn, maar hun maatschappelijk zijn bepaalt hun bewustzijn', is een beroemde passage van Marx' *Kritik der politischen Ökonomie*.[7] In een aanhaling van die passage vervangt Roland Holst het woord 'maatschappelijk' door 'geestelijk'. Een opmerkelijke *Fehlleistung*, maar karakteristiek voor haarzelf als zij later – na haar teleurstelling in de Russische revolutie – gedichten zal schrijven als 'De zachte krachten zullen zeker winnen'. Men zou in haar bewerking van *De Internationale* dezelfde 'vertaalfout' kunnen bespeuren. De 'waapnen' zijn dan ook niet alleen de geweerlopen die de soldaten op hun generaals zullen richten, maar ook de 'zachte krachten' van de vrouwelijkheid – waarvoor zij haar hele leven manhaftig is opgekomen – en die zullen in het Nederlandse anti-militarisme ook worden herkend in de dienstweigeraars en de burgerlijk ongehoorzamen.

Toch nog revolutie!

Marx zou zich in zijn graf omdraaien, en mogelijk Bakoenin met hem! Want Roland Holsts 'Internationale' past ook in de sfeer waarin zij zich in haar latere jaren zou verkeren: een geestelijk socialisme, ongeveer dat van de Woodbrookers in Barchem, die zich bewust religieus noemen. Maar doordat het rede met begeerte verbindt, is het ook een psychologische verklaring van onze strijd tegen staat en kapitaal en heeft het zijn inspiratie behouden – toen Marx stierf, was de psychoanalyse nog niet geboren! Tot nu toe heeft de Nederlandse 'Internationale' door zijn toepassing in de praktijk ook nu nog voor alle socialisten zijn revolutionaire betekenis behouden. Op één uitzondering na. Ooit haalde ik het derde couplet aan tijdens een betoging met CPN'ers tegen de oorlog. Die vatten het op als een provocatie. Want nadat Stalin in 1944 'De Internationale' als Russisch volkslied had laten vervangen door 'Het Oosten is rood', was het zingen van 'De Internationale' in de CPN verboden.

Noten

1 Ik was hier al mee bezig voordat ik zijn lezing hoorde bij gelegenheid van de anarchistische boekenmarkt in Utrecht op 19 januari 2013.
2 Allerlei internationale versies kunnen worden opgezocht via links bij Wikipedia over de Internationale.
3 Datering afgeleid aan de hand van Elsbeth Etty, *Liefde is heel het leven niet. Henriëtte Roland Holst* 1869-1952 (Meppel 1997) 78.
4 Verkondigd door Marx in zijn *Kritiek op het programma van Gotha* (1875), gepubliceerd in 1895, en door Lenin in *Staat en revolutie* (1917), gepubliceerd in 1918. Tja...
5 Een anafoor is een tekst waarin dichtregels of alinea's met dezelfde woorden beginnen.
6 Artikel van Liebknecht in *Neue Zeit*, aangehaald door F. Domela Nieuwenhuis in *Van christen tot anarchist*. In de selectie van Albert de Jong op p. 70.
7 Overgenomen uit Etty, p. 105.

Van tachtig jaar naar onsterfelijkheid

Enkele gedachten bij de ontsluiting van de archieven in Appelscha

Sinds verleden jaar deel ik een caravan op het Kampeerterrein Tot Vrijheidsbezinning in Appelscha en draag ik mijn steentje bij aan de instandhouding van het kamp. Omdat ik van beroep archivaris ben, heb ik mij aangesloten bij de archiefcommissie en houd ik mij bezig met het ordenen en beschrijven van de persoonlijke papieren en verenigingsarchieven die ik daar heb aangetroffen. Ik denk dat we over een paar jaar naast de bibliotheek en de verzamelingen tijdschriften en brochures ook een aparte verzameling archieven hebben, waarin de bezoeker serieus historisch onderzoek kan verrichten.

DOOR JAN BERVOETS

Grasduinen in de archieven op de zolder van het kampeercentrum in Appelscha heeft iets speciaals. De stukken die daar zijn bijeengekomen dateren hoofdzakelijk van na de oorlog en zijn voor het merendeel afkomstig van mensen die nog in leven waren toen ik rond 1970 met ze kennis maakte. Een enkeling van hen heeft stukken nagelaten die speciaal van betekenis zijn voor de culturele sfeer die er tot die jaren '70 heeft geheerst, en die duidelijk van voor mijn tijd zijn. Maar andere stukken getuigen van hoofdrollen in een landelijke anarchistische beweging, waarin allerlei persoonlijkheden opduiken die in die tijd even strijdbaar de straat opgingen als de 1 mei-demonstranten van de afgelopen jaren. Zij duiken weer op in mijn persoonlijke geheugen.

Van ver voor mijn tijd tot de oude generatie

Daar zie ik het netwerk van Jan Kolthek, de drijvende kracht achter de Nederlandse Bond van Vrije Socialisten (NBVS), een echte landelijke organisatie van anarchisten, die van 1946 tot 1951 heeft bestaan en waaruit het Noordelijk Gewest is voortgekomen. Het was diezelfde Jan Kolthek, die in 1969 samen met Joop Wandelee contact had opgenomen met Wim de Lobel en Hans Ramaer voor de eerste onderhandelingen over samenwerking tussen het Noordelijk Gewest en de groep rond het tijdschrift *De Vrije*. Ik maakte met hem kennis in de jeugdherberg van de Nederlandse Bond voor Natuurvrienden, waar we de eerste contacten hadden. Het moet voor Jan Kolthek overigens een groot genoegen geweest zijn, dat hij betrokken werd bij een nationale federatie waar nu ook mensen van de oude *Vrije Socialist*, die zich vroeger fel tegen iedere organisatie hadden verzet, met hem mee gingen doen.

Landelijk secretaris van de NBVS was Theo Harsman. Totdat hij in 1949 op een blauwe maandag zijn functie neerlegde, omdat hij er genoeg van had. De discussies binnen de beweging waren voor hem nog erger dan de disputen binnen een calvinistisch kerkgenootschap en daarvoor was hij niet gekomen. Dit is een tekst op papier, maar ik heb hetzelfde nog uit zijn eigen mond gehoord – of misschien wel van een van de gebroeders (Geert of Henk) De Groot tijdens discussies binnen de Federatie. Het gewraakte

De discussies binnen de beweging waren voor hem nog erger dan de disputen binnen een calvinistisch kerkgenootschap en daarvoor was hij niet gekomen

debat, dat blijkbaar in een vergadering plaats vond waarvan geen notulen zijn bewaard, leidde ook tot de terugtrekking van de anarcho-syndicalisten Albert de Jong en Jacques van Rees (waarmee de Haarlemse afdeling verdween) en tot De Jongs latere stelling: 'geen organisatie van anarchisten, maar organisatie van de anarchie', een mooie paradoxale leuze die in mijn ogen ook de Vrije Bond en de IFA dient samen te houden. Harsman beheerde tot zijn dood in 1976 het Fonds voor Internationale Solidariteit (FIS), een ondersteuningsfonds voor dienstweigeraars en anti-anarchistische repressie. Zijn papieren in het IISG dateren vanaf 1969, terwijl het door mij aangehaalde stuk ouder is.

Een van Harsmans opvolgers in het FIS is Geert de Groot, die jaarlijks verslagen over het fonds verspreidde. Zijn karakteristieke handschrift duikt op als men de portefeuilles van de afdeling Groningen van de NBVS over de jaren 1949-1950 opentrekt. Hij was daar ook al penningmeester en is dat gebleven toen de afdeling met diverse plaatsen in Friesland en Drenthe, met name rond Appelscha, het Noordelijk Gewest vormde. De ordners met stukken van twintig jaar later waarin hij zijn correspondentie borg en waarvan de inhoud in dezelfde chronologische orde zullen worden geborgen, dragen nog steeds zijn signatuur. Ik heb het nog niet kunnen vaststellen, maar ik heb zo de indruk dat Geert die functie minstens dertig jaar lang heeft volgehouden, totdat het Noordelijk Gewest uiteenviel. Dat zal pas blijken als het archief geordend is.

Enkele karakteristieke persoonlijkheden

Mij staan Pinksterlanddagen bij waarin het dagenlang pijpenstelen regende en waarin men het terrein niet kon betreden zonder dat er over de gehele breedte van de ingang langs de boerderij water lag. Dan stonden er langs de plas twee mannen op klompen, zwijgend of met elkaar pratend in het Stellingwerfs met een spade te wrikken om de grond los te maken. Het water kon daarin

wegvloeien en de plas was in enkele uren verdwenen. Ik heb daarvan geleerd toen ikzelf een tuin had die in een vroeg voorjaar na 48 uur onafgebroken regen blank kwam te staan en waarvan te verwachten was dat het water niet zou verdwijnen. Een van die mannen was Jurrie Zuidema, van wie we vorig jaar afscheid hebben moeten nemen. Zijn archief belandde op de zolder en daaruit blijkt zijn betrokkenheid met de tientallen totaalweigeraars, waarvan elk zijn eigen verhaal heeft – nu vastgelegd in dossiers.

De strijdliederen maakten plaats voor de fanfares en voor punk

Een andere oudgediende, Fré Boerema, was in de jaren '40 en '50 cabaretier en toneelspeler die in Groningen en ook tijdens de Pinksterlanddagen voorstellingen organiseerde, waarin voor een breed publiek de godsdienst of het bijgeloof aan de kaak werd gesteld. Of Jan Postema, dirigent van verschillende orkesten en koren, maar vooral van het mandolineorkest Kunst en Strijd waarmee hij de avonden opluisterde. Met de gebroeders De Groot en Nico Reket vormde hij dan tijdens de PL's een klein strijdkoortje, waarin strijdliederen en ballades ten gehore werden gebracht als 'Broeders verheft u ten strijde', 'De mannen van de daad', 'De gedachten zijn vrij' – echter niet de Nederlandse versie van 'La Varsovienne', nu meer bekend als '¡A las barricadas!', die hier communistisch was en op welke melodie de Maagdenhuisbezetters van 1969 hun eigen strijdlied hadden gedicht – teksten en muziekbladen die in de archieven in veelvoud zijn aangetroffen in de mappen van muziekgezelschap Excelsior, zoals ook natuurlijk: 'Breekt de zwaarden over de knieën. En regimenten gaat uiteen!', het beroemde refrein van 'De wapens neer!' Hoe deze laatste schat te exploiteren? Dat zal de toekomst leren.

Rond 1980

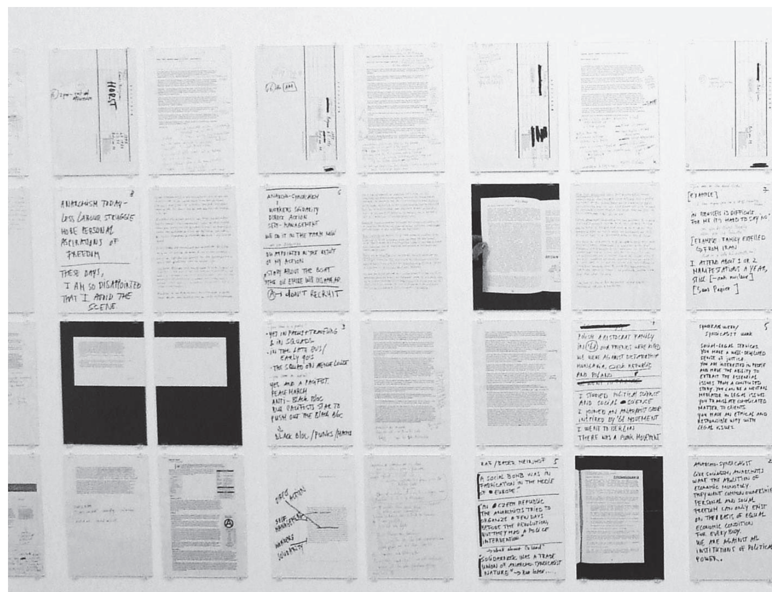
Het archief roept ook herinneringen op uit mijn eigen verleden, met name aan het congres van Den Haag na de opheffing van de federatie in 1978. Heel even bestond er toen het Contact van Nederlandse anarchisten, dat probeerde een nieuwe organisatievorm te realiseren – de hoop op een spontaan alternatief als een soort protest tegen de dreigende structuurloosheid. En dus een veelheid van ideeën. De stukken bevinden zich in het archief van het Anarchisties Kollektief Utrecht, afgekort AQ, waarvan de secretarissen ook redacteur waren van *De vrije socialist*. Het was het begin van de autonome bewegingen waarmee diverse plaatselijke organisaties dwarsverbanden hadden, totdat ze desintegreerden in antikernenergie-, antimilitarisme- en krakersacties met hun eigen organisaties.

Ook dat heeft tot verzamelingen geleid, die door Jaap van der Laan, zelf actief geweest met een anarchistisch archief, naar de bewaarplaats in Appelscha zijn gebracht. Het probleem van die tijd was dat mensen die actief waren in directe actie het liefst anoniem wilden opereren, zodat er heel wat stukken en pakken zijn waarvan we de naam van de archiefvormer nog moeten achterhalen. Een chronologisch geordende stapel gestencilde folders van allerlei 'autonome' acties staat op naam van 'peentje'. We zullen waarschijnlijk nooit meer achterhalen wie dat is. Dat zal waarschijnlijk wel lukken voor de fotograaf of het fotografencollectief dat het activistische leven in Utrecht rond de jaren '80 heeft weten vast te leggen. Jaap werkte daarnaast voor het IISG en organiseerde daar een enquête over anarchistische dienstweigering, wat leidde tot diverse memoires en herinneringen. Voor mij is het de tijd waarin landelijke organisaties verbrokkelden in 'affiniteitsgroepen', zoals het grote verhaal van de door de arbeidersklasse te organiseren anarchie verbrokkelde in allerlei autonome 'kleine verhalen'. De strijdliederen maakten plaats voor de fanfares en voor punk.

Van het verleden naar de toekomst

Dit verhaal over Appelscha is dus geen systematische herdenking, maar het verhaal van een pril begin, een subjectieve overpeinzing na een jaar arbeid. Daarom zal er op dit verhaal geen vervolg komen, tenzij de in de toekomst gepubliceerde inventarissen daarvoor kunnen doorgaan. Want wat ik hier beschreven heb is op dit moment werk in uitvoering en gaat niet verder dan een slordige boedelbeschrijving van erfgoed. Omdat hierbij ook mijn eigen verleden om de hoek komt kijken, is het leuk om even de confrontatie daarmee te gebruiken voor iets dat op een herdenking lijkt. Ik gebruik het als alternatief voor een traditioneel herdenkingsartikel, dat in mijn ogen niets anders dan een herhaling kan zijn.

Maar dit stuk verwijst ook naar de toekomst. Want straks zullen de historici die in volgende lustra dit archief zullen raadplegen met een andere kijk de verhalen aanvullen die vijf of tien jaar geleden in onze bladen over de Pinksterlanddagen en hun omgeving zijn verteld. En laten we dan hopen dat dat met nog veel Pinksterlanddagen in de toekomst zal gebeuren.

In kunstencentrum NASA in Amsterdam [1] is iets aan de hand dat voor anarchisten (en anderen) razend interessant is. Onder de titel 'Yours in Solidarity - Reading Anarchism' is daar een ingewikkeld project tentoongesteld dat de moderne anarchistische beweging centraal stelt – of liever het labyrint aan strominkjes die er allemaal min of meer mee te maken hebben. Een wekelijkse openbare leesbijeenkomst behandelt daarnaast teksten uit de geschiedenis van die beweging. Het gaat over anarchisme, maar is gegoten in een strakke en verwarrende kunst-vormgeving. Is het nu kunst/fictie of een poging om de werkelijkheid te verbeelden? Na het bekijken van de tentoonstelling tijdens de opening afgelopen 9 maart, heb ik dat gevraagd aan de maakster, Nicoline van Harskamp. [2]

DOOR KEES STAD

Nagebootst anarchisme: ontregelende politieke kunst bij NASA in Amsterdam

Een interview met Nicoline van Harskamp

KORTE INLEIDING

De tentoonstelling bestaat voor een groot deel uit vellen papier. A4tjes die in lange strakke rijen aan de muur hangen. Het zijn door Nicoline overgeschreven brieven uit het persoonlijke archief van Karl Kreuger, een Haagse anarchist die in 1999 op 53-jarige leeftijd overleed. Karl was activist en betrokken bij verschillende anarchistische projecten, waaronder de mede door hem opgerichte Vrije Bond. Hij correspondeerde met anarchisten in de hele wereld en publiceerde uit die correspondentie in *Buiten de Orde*. Na zijn overlijden is zijn archief naar het IISG gegaan, waar Nicoline het in kon zien.

Naast de transcripties aan de muur, zijn er video's te zien. Het betreft enerzijds gesprekken, of castings, met acteurs. In een laatste zaal zijn op drie grote schermen scenes te zien waarbij die acteurs in groepen bij elkaar komen en discussies voeren. Het levert een vervreemdend schouwspel op. Ze spelen – blijkt later – personen na waar Karl mee correspondeerde.

Maar waarom heeft ze de personen zelf niet gevraagd om zichzelf te 'spelen'?
Ik heb dat wel even overwogen. Maar dan zou het een documentaire zijn geworden. En dat wilde ik niet, en dat kan ik ook helemaal niet. Ik ben beeldend kunstenaar, en wilde de informatie die ik uit het archief van Karl haalde gebruiken om er fictie van te maken. Op die manier kon ik er ook iets anders mee maken, iets nieuws of in ieder geval anders dan als we gewoon de brieven hadden genomen en de personen erachter. Het eerste deel van de teksten betreft trouwens ook niet de brieven zelf, maar mijn aantekeningen over wat ik daar aantrof. De brieven die aan de muur hangen, zijn ook niet letterlijke overschrijvingen. Ik heb bijvoorbeeld alle feitelijke informatie die zou kunnen duiden op de persoon die de brief heeft geschreven eruit gelaten. Alles is geanonimiseerd.

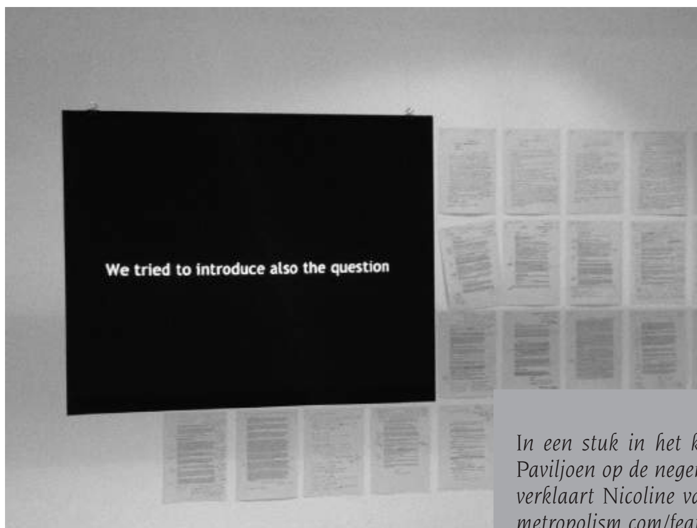
Om de privacy van de personen te beschermen?
Ja, dat ten eerste, maar ook om het abstracter te maken, minder vast te pinnen op specifieke gebeurtenissen. Eerst wist ik niet goed wat ik met dat archief aan moest, ik ben maar gewoon begonnen. Het was ook helemaal niet geordend of zo, alles zat door elkaar, en op het IISG mocht ik daar ook niets aan veranderen. Ik had ze nog gevraagd of ik ze daarmee kon helpen, maar het moest echt allemaal precies zo blijven liggen als ik het aantrof. Wat ik toen heb gedaan is van de ruwweg vierhonderd personen waar Karl mee correspondeerde er zestig uitkiezen waar ik een soort van profiel van heb gemaakt, deels op basis van citaten uit de brieven, deels door een handschriftanalyse die je via internet kon laten maken. Waar ik ook niet in geloof, maar het hielp om tot een profiel te komen. Ik was op zoek naar allerlei verschillende spannende personages die samen de veelheid laten zien van het type mensen dat je op een anarchistische bijeenkomst tegen zou kunnen komen. Archetypes bijna, ook al was dat laatste niet het voornaamste doel. En ook hier heb ik natuurlijk zaken veranderd ten opzichte van de werkelijkheid. Er waren bijvoorbeeld drie personen uit Oostenrijk, daar heb ik vervolgens één samengesteld type van gemaakt. Vervolgens heb ik die zestig uitgekozen mensen allemaal een pseudoniem gegeven, er acteurs bij gezocht, en hen gevraagd in de huid van zo'n persoon te kruipen. Dat zijn de films die je ziet. De interviews zijn van de castings van de acteurs. De groepsscènes zijn de stap daarna, als de acteurs bij elkaar gebracht worden.

Heb je ze alle zestig in één keer bij elkaar gezet?
Nee dat was praktisch onmogelijk. Ik heb sessies in Amsterdam en Brussel gefilmd, maar ook in Zagreb, in Belgrado, in Ljubljana, in New York en in Londen. Ik had de acteurs uitgezocht op basis van een paar simpele criteria; ze moesten dezelfde nationaliteit hebben als de oorspronkelijke correspondent, en ongeveer dezelfde leeftijd. Ik stuurde ze dan de profielschets op en wat

citaten en vroeg om er in samenwerking met mij een personage van te maken. Het overgrote deel van de (professionele) acteurs die ik vond had nog nooit wat met anarchistische teksten te maken gehad...

Het doet denken aan de verfilming met acteurs van de Parijse Commune...
Door Peter Watkins, ja... Dat is ook een belangrijk voorbeeld voor mij geweest. Hij had natuurlijk veel meer middelen, en kon bijvoorbeeld heel lang met een grotere groep acteurs en amateurs werken. Dat was voor mij helaas niet mogelijk. Mijn casting-sessies met de acteurs zijn een belangrijk onderdeel van het proces. Daarbij ontstaan nieuwe teksten en een nieuwe taal, die later gebruikt zijn voor de 'grote bijeenkomst'.

'Ik was op zoek naar allerlei verschillende spannende personages die samen de veelheid laten zien van het type mensen dat je op een anarchistische bijeenkomst tegen zou kunnen komen. Archetypes bijna, ook al was dat laatste niet het voornaamste doel'

De acteurs hadden voor de gesprekken bepaalde instructies gekregen. Hun tekst moest over anarchisme gaan, dat ten eerste. Over hoe hun leven eruit zag in de tijd dat ze de brieven schreven en wat ze toen van het anarchisme vonden. En over wat ze sindsdien hebben meegemaakt, en wat voor anarchist ze intussen zijn geworden. Ik vroeg ze om details en specifieke thema's of campagnes weg te laten. Het was bijvoorbeeld 'verboden' het woord 'occupy' te noemen, maar ze mochten het zeker wel hebben over wat ze van de strategie van langdurige pleinbezetting vonden. Ook in de vormgeving heb ik ervoor gezorgd dat er geen al te opvallende symbolen en dergelijke 'sterke beelden' te zien zijn. De aankleding is sober te noemen, je zult nergens hanenkammen zien of campagnemateriaal. Die beeldtaal is zo sterk, daar kan je als filmmaker zowat niet tegenop. Zet een acteur voor een omcirkelde A dan maakt het niet uit wat die zegt, je ziet alleen nog die A.

Wat heeft het hele proces jou opgeleverd?
Ten dele was het voor mij een manier om weer opnieuw te kijken naar het anarchisme, met een nieuwe en hopelijke wijzere blik dan in de jaren negentig. In de kunstwereld noemen ze dat ook wel 'artistic research' maar eigenlijk is het gewoon huiswerk doen voor een film of een ander kunstwerk.

Ik ben van alles te weten gekomen over de anarchistische geschiedenis en theorieën en zo. Maar vooral ook over het leven van mensen die daar toen mee bezig waren, en nu misschien ook nog mee bezig zijn, in geloven, mezelf inbegrepen dus. Het geheel levert aan de ene kant een tijdsbeeld op van die tien jaar die Karls archief beslaan. Het houdt eigenlijk op aan de rand van het internettijdperk. Nu zou je dit soort archieven ook niet meer kunnen vinden. Al wordt er natuurlijk digitaal van alles bewaard, en ze doen ook bij het IISG wel onderzoek naar manieren om dat te verzamelen. Maar het is toch heel anders. Maar het gaat mij ook om het netwerk dat Karl had, en waarin ik zo inzage had. Wat daarbij interessant is aan de mensen in dit netwerk is de taal die ze benutten. En het feit – en ik denk dat dat behoorlijk uniek is voor deze wereld – dat het persoonlijke en het politieke dwars door elkaar heenlopen, echt finaal en bij iedereen. Dan schrijven ze in één brief dat ze met hun oom zijn gaan vissen in de rivier, en over een of andere grote protestbijeenkomst waar ze maandenlang aan meegewerkt hebben...

Heeft iedereen zo'n netwerk, of was dat van Karl uniek en heb je daarom dat genomen?
Veel mensen hadden dat natuurlijk wel, al was dat van Karl heel breed, in de zin dat hij met allerlei 'soorten' mensen correspondeerde, en heel internationaal. Maar ik kwam bij Karls archief terecht omdat ik hem gekend heb. Ik werkte eind jaren 1990 in de Haagse linkse boekhandel de Roode Hond. Daar werkte hij ook en in die tijd had ik vaak gesprekken met hem over deze thematiek. Er waren ook andere types, en die vonden altijd dat ik 'geschoold' moest worden. Karl was de enige die niets probeerde op te dringen en ik heb veel van hem opgestoken. Later ben ik in mijn films en voorstellingen aan het werk gegaan over taal en

In een stuk in het kunstblad Metropolis M *(of eigenlijk is het de prospectus van het* Amsterdam *Paviljoen op de negende Shanghai Biënnale, waar dus ook een deel van de tentoonstelling te zien is) verklaart* Nicoline van Harskamp *de tentoonstelling. Het stuk zelf staat niet geheel online: http://metropolism.com/features/yours-in-solidarity.*

Een stukje daaruit:

Een van mijn collega's in de boekhandel was Karl Kreuger, toentertijd tegen de vijftig, die me liet inzien dat anarchisme meer om het lijf heeft dan subculturele uitingen of een negentiende-eeuwse theoretische canon. Anarchisme was voor hem iets dat toepasbaar was. Niet alleen op een verkozen manier van leven – die onder meer een radicale onttrekking aan de heersende cultuur en aan de arbeidsmarkt inhield – maar ook op het doorlopend aangaan van discussies met vrijwel iedereen die op zijn pad kwam. In gesprekken en briefwisselingen met honderden vrijdenkers wereldwijd zocht hij uit hoe de manier waarop mensen het leven ervaren – in een bepaalde cultuur, economie of tijd – bijdroeg aan het begrip en de beleving van vrijheid en, uiteindelijk, van anarchisme. Hij leek zijn eigen ervaringen steeds weer te bezien vanuit de ervaringen van anderen. Hij berichtte over zijn bevindingen in latere gesprekken en in anarchistische publicaties. In zekere zin was ik één van de vele onderwerpen van zijn onderzoek, door ons directe contact en later in onze correspondentie.

'Er waren ook andere types, en die vonden altijd dat ik 'geschoold' moest worden. Karl was de enige die niets probeerde op te dringen en ik heb veel van hem opgestoken'

politiek. Met name de invloed van gesproken taal op de vorming van ideeën en ideologie intrigeert me. Toen besefte ik hoeveel ik had gehad aan mijn gesprekken en correspondentie met Karl. Maar hij was inmiddels overleden. De enige manier om de draad weer te proberen op te pakken, was door dat archief in te gaan. En daar is uiteindelijk dit dus van gekomen.

In de officiële beschrijving van de tentoonstelling staat dat je hoofdthema 'the power of the spoken word' is. Maar klopt dat wel? Moet het met al die brieven niet 'the power of the written word' zijn?
(Lachend) Nee, brieven zijn als het goed is ook spreektaal, en worden daar in de taalwetenschap soms toe gerekend. *Conversational writing* wordt dat genoemd en daar vallen 'live chats' op Facebook of MSN, en soms zelfs email, ook onder. In die zin is dat werkelijk een voortzetting van de papieren correspondentie, al zijn er natuurlijk allerlei verschillen. Ik maak ook geen statement tegen sociale media of zo, het ene medium is niet slechter dan het andere, wel anders. Wat opvalt bij analoge brieven, als je alles overschrijft zoals ik heb gedaan, is ook de tijdsverspilling die met briefschrijven gepaard ging. Steeds weer die aanlopen met excuses waarom iemand zo lang niets van zich had laten horen en zo, daar kreeg ik op den duur behoorlijk de kriebels van.

Maar waar ik hopelijk in ben geslaagd, is om te tonen hoeveel zo'n stapel brieven oplevert aan verbeelding. Mensen sturen ook tekeningetjes mee, schrijven op de achterkant van een telefoonrekening of een flyer of duur gekocht briefpapier. Verder wilde ik door de vormgeving van de tentoonstelling iets laten zien van de kwantiteit van zo'n correspondentienetwerk. Er hangen ongeveer vierhonderd brieven, evenveel als er mensen waren waarmee Karl correspondeerde. In werkelijkheid was zijn archief natuurlijk veel groter...

Wat ook duidelijk wordt, is de enorme fragmentatie van zo'n anarchistische beweging. Al die strominkjes en clubjes die voor een groot deel ook nog ruzie met elkaar hebben...
De diversiteit is enorm. Dat heeft voor- en nadelen. Het is natuurlijk ook het beeld van dat moment – 1988 tot 1999. Maar het is ook kenmerkend voor hoe Karl met anarchisme omging. Hij correspondeerde met iedereen. En zo ging hij ook met mensen om. Ik zelf had bijvoorbeeld op een gegeven moment een baan, omdat ik naar Engeland wilde voor mijn studie en daar geld voor moest hebben. Dus moest ik een net pakje aan. Ik woonde tegelijkertijd in een kraakpand en werkte in de linkse boekwinkel en ze keken me scheef aan als ik die kleren aanhad. Behalve Karl, die maakte het niks uit... Die zei dat ie het leuk vond als iemand een plan had.

Maar heb je zelf voorkeuren, binnen die fragmentatie? Dat je bepaalde stromingen niet kan uitstaan? De post-anarchisten bijvoorbeeld (vul ik aan als ze zegt niet te begrijpen wat ik bedoel) die met van dat warrige filosofische gewauwel aan komen zetten. Of de primitivisten met hun anti-linkse dogma's?
Eigenlijk niet. Ik heb ook meer gekozen voor de personages dan voor de grote ideeën of specifieke onderwerpen en wie nu waar bij hoort. Ik heb natuurlijk wel voorkeuren als het om die personages gaat. Een die me dierbaar is, wordt gespeeld door de actrice Catherine Lord en is iemand die in Noord-Engeland actief is in de

prison movement. Dat gaat dan ook over uitsluiting op andere terreinen. In de leesgroepen op woensdagavond is er ook een tekst over dat onderwerp; Janneke van Beek leest dan een tekst over het Amerikaanse gevangenissysteem.[3] Wat je ziet is dat we toch voortdurend uitkomen op grote thema's: *identity versus affinity*, klassieke organisatievragen, de mythe van de kwantiteit (als maar genoeg mensen meelopen heb je gelijk, anders niet), et cetera.

Vind je het geen probleem dat de gemeenschappelijke taal Engels is. Voor de leesavonden bijvoorbeeld kan alleen uit (een online bibliotheek met) Engelstalige teksten gekozen worden. Dat sluit een groot aantal teksten uit landen met kleine taalbereiken, zoals Nederland uit?
Dat is eigenlijk onoverkomelijk. Je kunt tegenwoordig geen bijeenkomsten meer in het Nederlands houden zonder een groot gedeelte van het publiek uit te sluiten, en de tentoonstelling zelf is ook op andere plekken buiten Nederland te zien geweest. Nog nooit in z'n geheel trouwens; dit hier in het NASA is de eerste keer dat alles bij elkaar te zien is. Engels is dan toch de grootste gemene deler. Wat wel beperkend werkt is bijvoorbeeld de onlinebibliotheek waar ik voor gekozen heb, www.theanarchistlibrary.org. Dat is geen 'algemene bibliotheek' maar zij is samengesteld door iemand die een voorkeur heeft voor anarcho-primitivisme, een Amerikaans soort 'post-anarchisme'. Maar het is ook gewoon de grootste online verzameling die ik kon vinden en toch nog minder selectief dan bijvoorbeeld het Engelstalige Libcom.org.

Meer informatie

Bij de tentoonstelling hoort een reeks wekelijkse leesbijeenkomsten op woensdagavond. Tijdens het interview waren deze bijeenkomsten en enkele andere bij de tentoonstelling maar net begonnen. Wanneer die tentoonstelling in mei is afgelopen, zal ik proberen in een tweede gesprek te achterhalen wat die opgeleverd hebben. De leesbijeenkomsten zijn openbaar en beginnen om 19:30 uur in een speciaal zaaltje met bibliotheek in de tentoonstellingsruimte. Elke avond behandelen twee mensen elk een tekst uit de bovengenoemde bibliotheek. Ze geven een inleiding en lezen uit de tekst voor, daarna kan er gediscussieerd worden.

Er zijn intussen nog leesbijeenkomsten geweest op 3, 10, 17 en op 24 april (steeds 19.30-21.30), gratis toegang. Op 17 mei is er een afsluitende dag met onder anderen John Jordan en Kathrin Böhm (12.00-18.00, 7,- euro). De tentoonstelling zelf is dagelijks te bezichtigen van 12.00-22.00 uur (4,50 euro, met korting 2,50 euro). Adres: Arie Biemondstraat 105-113, WG-Terrein Amsterdam.

Noten:

1 http://www.nasaonline.net.
2 http://www.vanharskamp.net.
3 http://theanarchistlibrary.org/library/peter-gelderloos-and-patrick-lincoln-world-behind-bars-the-expansion-of-the-american-prison-sel.

Stuart Christie

Gedachten van een anarchistische veteraan

Leden van een anarchistische groep uit Forest of Dean (Groot-Brittannië) hielden recentelijk een interview met een van de bekendste anarchisten uit Groot-Brittannië, Stuart Christie. Het werd een levendig verhaal dat nauwelijks een onderwerp onberoerd lijkt te laten.

DOOR FOREST OF DEAN ANARCHISTS

Stuart Christie is sinds 1962 actief anarchist geweest, als schrijver, publicist en activist. De schrijver uit Glasgow van *Granny Made Me An Anarchist* (zijn uiterst leesbare en inspirerende autobiografie), en *The Christie File: Enemy of The State*, kreeg voor het eerst naam in 1964, toen hij op de leeftijd van achttien jaar naar Madrid liftte om Franco te vermoorden, betrapt werd en in de gevangenis belandde.

Hij werd drie jaar later bevrijd dankzij een internationale campagne, die door Jean-Paul Sartre en Bertrand Russell werd gevoerd. In de jaren '70, hielp hij mee met de reorganisatie van Anarchist Black Cross (om politieke gevangenen te ondersteunen), hij redigeerde het tijdschrift *Black Flag* en werd vrijgesproken van de beschuldiging deel te hebben genomen aan de Angry Brigade.[1] Hij is nog steeds actief in het zuiden van Engeland, waar hij een uitgeverij heeft, www.christiebooks.com, en werft schenkingen om een anarchistisch/libertair filmarchief opnieuw op te starten (zie de oproep op zijn site).

Eén van de anarchisten van Forest of Dean Anarchists stuurde hem een paar vragen, en toen hij bij zijn werkzaamheden aan zijn laatste boek nog wat tijd over had gaf hij ons zijn antwoorden.

Geloof je dat je met de vroegere anarchistische methoden, zoals 'de propaganda van de daad', vandaag nog resultaat kunt bereiken?
De tactiek van de propaganda van de daad is een essentieel en onveranderlijk element in de strijd voor gerechtigheid en een eerlijke maatschappij. Wat van tijd tot tijd, van generatie tot generatie kan verschillen, is de methodologie van die directe actie. Wanneer zij haar roeping krijgt, vindt elke nieuwe generatie en/of individu zijn eigen weg om zich tegen tirannie te verzetten of de strijd te bevorderen. Methoden die om een of andere reden twintig of zelfs tien jaar geleden technisch of moreel denkbaar waren zijn vandaag vaak niet meer mogelijk. Om Karl Popper[2] te parafraseren: omdat onze kennis en ons begrip van de wereld constant veranderen en evolueren – vooral in onze digitale tijd – kunnen wij vandaag niet weten wat wij morgen pas kunnen weten.

Ik heb weinig aanwijzingen gekregen dat de voorvechters van recente bewegingen zoals de Indignados van zuidelijk Europa of de Arabische Lente zichzelf beschrijven als socialisten of anarchisten, maar toch komt het mij voor dat hun roep om directe democratie, hun algemene vergaderingen en de roep om het einde van het kapitalisme vergelijkbaar zijn met, of hetzelfde zijn als het anarcho-syndicalisme. Ben je het daarmee eens en, zo ja, waarom denk je dat de woorden 'anarchisme' of 'socialisme' zo weinig worden gehoord, als dat nog gebeurt, en denk je dat dat eigenlijk zou moeten?
Mijn begrip van deze bewegingen is dat de anarchisten en libertairen erg actief in deze bewegingen waren – en nog steeds zijn – zelfs daar middenin zitten, met name bij de Indignados in Spanje. Wat zij echter niet deden, en dat was voor anarchisten heel verstandig en correct, is aan deze volksbewegingen ideologische eisen stellen of proberen hen te gebruiken als vruchtbare organisatorische 'wervingsbodem', zoals onvermijdelijk gebeurt bij marxistisch-leninistische/trotskistische en de islamistische/jihadistische groeperingen. De anarchisten, anarcho-syndicalisten en libertaire socialisten zijn vandaag zeker actief in Egypte, Libië en andere landen van de Maghreb, en ik twijfel er niet aan dat er ook anarchisten actief zijn op het Arabische Schiereiland. Als woorden als 'anarchisme' en 'socialisme' nauwelijks worden gehoord dan komt dat misschien door het publiciteitsbeleid van de heersende media, die een andere agenda hebben en zich liever op het jihadisme en de moslimbedreiging van de Broederschap willen concentreren.

Het schijnt dat het anarchisme door velen als een vies woord wordt gezien, wat voor een deel komt door het succes van de anti-anarchistische propaganda, maar voor een deel ook door de interpretatie die sommige anarchisten zelf daaraan hebben gegeven (zoals 'het zwarte blok'). Ben je het daarmee eens en hoe moeten wij het anarchisme aan de massa's verkopen?

Het anarchisme omvat zulk een ruime opvatting van de wereld dat het niet gemakkelijk tot een formele definitie kan worden gedistilleerd

De woorden 'anarchisme' en 'anarchisten' zijn altijd door de heersende media gedemoniseerd; je moet je pas ongerust maken wanneer de kapitalistische pers en de spindoctors van de staat ze niet meer gebruiken als termen voor de 'boeman'. En wat betreft 'het verkopen van het anarchisme aan de massa's' – de enige manier om dat te doen is door opvoeding (het verspreiden van het idee), door inspiratie en door het voorbeeld.

Zou je je behalve als anarchist ook als socialist zien?
Jazeker!

Hoe hoopvol, of hoe hopeloos denk je dat de anarchistische strijd is tegenover deze regering van nu?
Het is nooit een kwestie geweest om tegenover deze of om het even welke toekomstige regering of maatschappij hoop of geen hoop te hebben; de strijd – tegen de menselijke omstandigheden, niet alleen tegen de staat – is altijd een meedogenloze strijd. Alles wat je langs deze weg kunt – of moet – verwachten zijn een paar kleine overwinningen en, misschien, een heel enkele grote. 'Geschiedenis maken?', zegt Seamus Heaney,[3] 'Verwacht dat niet aan deze kant van het graf. Maar ooit, eens in een leven, kan de lang verwachte vloedgolf van gerechtigheid opkomen en de hoop met de geschiedenis een rijm vormen. Koester dus hoop voor een grote tsunami aan de andere kant van de wraak. Geloof dat er van hier een verdere kust bereikbaar is. Geloof in wonderen, therapieën en geneeskrachtige bronnen.'

Wat is anarchisme?

Het anarchisme is de beweging voor sociale rechtvaardigheid door vrijheid. Het is concreet, democratisch en egalitair. Het heeft vanaf de zeventiende eeuw bestaan en zich ontwikkeld, met een filosofie en een vastomlijnde visie die zijn geëvolueerd en met tijd en omstandigheden zijn gegroeid. Het anarchisme begon zoals het tot vandaag gebleven is: een directe uitdaging van de niet-bevoorrechten aan hun onderdrukking en uitbuiting. Het verzet zich zowel tegen de gewelddadige groei van staatsmacht als tegen het schadelijke ethos van het bezittersindividualisme, want die dienen samen of ieder voor zich uiteindelijk slechts de belangen van weinigen ten koste van de rest.

Het anarchisme voert propaganda voor wederzijdse hulp, harmonie en menselijke solidariteit, om de vrije, klasseloze maatschappij te bereiken – een samenwerkende gemeenschap. Het anarchisme is zowel een theorie als een levenswijze. Filosofisch, streeft het naar de perfecte overeenstemming tussen het individu, de maatschappij en de natuur. In een anarchistische maatschappij zouden soevereine individuen die elkaar wederzijds respecteren georganiseerd zijn in verhoudingen zonder dwang binnen langs natuurlijke weg gevormde gemeenschappen, waarin de productiemiddelen en de distributie gemeenschappelijk worden beheerd.

Anarchisten zijn niet zomaar dromers die door abstracte beginselen worden geobsedeerd. Wij weten dat de gebeurtenissen door het toeval worden geleid, en dat de acties van mensen erg afhankelijk zijn van lang in stand gehouden gewoonten en van psychologische en emotionele factoren, die vaak antisociaal en gewoonlijk onvoorspelbaar zijn. Wij zijn er ons goed van bewust dat de perfecte maatschappij niet morgen kan worden gewonnen. Integendeel, de strijd zou altijd kunnen doorgaan! Maar het is de visie die ons aanzet om te strijden tegen de dingen zoals zij zijn, en voor de dingen zoals zij zouden kunnen zijn.

Wat de directe perspectieven ook zouden kunnen zijn om de vrije maatschappij te bereiken, en hoe ver verwijderd het ideaal ook is, als wij onze gemeenschappelijke menselijkheid zijn waarde toekennen, dan mogen we nooit ophouden in het streven naar de verwezenlijking van onze visie. Als wij ons voor iets minders zouden inzetten, dan zouden wij weinig meer zijn dan lastdieren in dienst van de kleine groep bevoorrechten, zonder veel meer van het leven te winnen dan een lichtere last, beter eten en een gezelliger hoekje.

Uiteindelijk bepaalt alleen de strijd het resultaat, en de vooruitgang naar een zinvollere gemeenschap moet beginnen met de wil om zich tegen elke vorm van onrechtvaardigheid te verzetten.

In algemene termen betekent dit het uitdagen van alle uitbuiting en een aanval op de legitimiteit van elk dwingend gezag. Als de anarchisten één artikel van rotsvast geloof kennen dan is het dat, wanneer er eenmaal aan de gewoonte om alles aan politici of ideologen op te hangen een einde is gekomen, en men zich voortaan verzet tegen overheersing en uitbuiting, gewone mensen het vermogen hebben om ieder facet van hun leven voor hun eigen belang te organiseren, overal en op elk ogenblik, vrij en eerlijk.

Het anarchisme omvat zulk een ruime opvatting van de wereld dat het niet gemakkelijk tot een formele definitie kan worden gedistilleerd. Michael Bakoenin, de man die met zijn geschriften en zijn voorbeeld een eeuw geleden het meeste heeft gedaan om het anarchisme van een abstracte kritiek op de politieke macht in een theorie van sociale actie te veranderen, definieerde het fundamentele principe daarvan zó: 'In één woord, wij verwerpen alle bevoorrechte, gepatenteerde, officiële en wettelijke wetgeving en gezag, zelfs al komt ze voort uit een algemeen kiesrecht, omdat wij de overtuiging hebben dat het slechts voordeel zal brengen aan een heersende en uitbuitende minderheid, en de belangen van de overgrote, tot slavernij gebrachte, meerderheid zal schaden.'

De anarchisten staan niet aan de zijkant bij de strijd van het volk, maar ook doen zij geen pogingen om daarover de baas te spelen. Ze proberen daar in de praktijk alles bij te dragen wat zij kunnen en ook te helpen met zowel individuele zelfontplooiing als solidariteit van de groep op het hoogst mogelijke niveau. Je kunt anarchistische ideeën over vrijwillige relaties, gelijkheid van deelname in besluitvormende processen, wederkerige hulp en een adequate kritiek op alle vormen van overheersing herkennen in filosofische, sociale en revolutionaire bewegingen in alle tijden en op alle plaatsen.

Elders hebben de minder formele praktijken en de strijd van de meer ontembaren onder de bezitloze en minder begunstigde slachtoffers van het gezagssysteem uitdrukking gevonden in de publicaties van mensen die op het eerste gezicht alleen maar dromers van duizendjarige rijken schijnen te zijn. Dat zijn helemaal geen abstracte speculaties die uit het luchtledige worden getoverd; dergelijke werken zijn als alle sociale theorieën afgeleid uit verstandige observatie. Zij zijn de afspiegeling van de fundamentele en niet te stuiten overtuiging van een bewuste minderheid in de geschiedenis, dat de sociale macht die over mensen wordt uitgeoefend een onrechtmatige onteigening van natuurlijke rechten is: de macht komt voort uit de mensen, en alleen de mensen hebben gezamenlijk het recht die macht uit te oefenen

Als er morgen algemene verkiezingen zouden zijn, zou je dan stemmen, en zo ja, op wie zou je stemmen (als zij zich kandidaat zouden stellen)?
Nee, ik zou niet voor een partij of voor een individu willen stemmen, hoe eerbaar die ook zou zijn, maar ik zou zeker denken aan een proteststem *tegen* een partij – of voor iets dat haalbaar is. Bijvoorbeeld, in de Spaanse verkiezingen van 1936 staakte de anarcho-syndicalistische CNT stilzwijgend zijn openlijk verzet tegen meedoen aan het parlementaire proces (dat wil zeggen: stemmen) om de bevrijding van dertigduizend politieke gevangenen af te dwingen die door de Republiek tijdens de drie jaar tevoren in de cel waren gestopt.

Denk je dat wij een volledige anarchistische maatschappij zouden kunnen bereiken? Zou dit met een overgang kunnen gebeuren, of zou een snelle revolutie noodzakelijk zijn?
Ik heb werkelijk geen idee; wat in specifieke regio's en tijden snel en krachtig scheen te werken (bijvoorbeeld in Rusland in 1917, en in Spanje in 1936) heeft duidelijk door een grote variëteit van oorzaken niet lang kunnen bestaan. Dezelfde gebeurtenissen kunnen opnieuw plaatsvinden, wie weet, alles wat we kunnen doen is werken, hopen en doorzetten. En zelfs wanneer er ooit een 'anarchistische' maatschappij tot leven komt, dan zullen we nog te maken krijgen met de eeuwige problemen van samenleven waarmee menselijke wezens van alle tijden te maken hebben gehad. Eén zegening moeten we als anarchisten koesteren en dat is dat we moeten hopen realistischer te zijn en meer bewust van onze menselijke tekortkomingen en beperkingen, in het bijzonder met betrekking tot de corrumperende invloed van de uitoefening van macht. Maar ik ben optimistisch en ik deel de mening van de Amerikaanse psycholoog William James: 'De onafgebroken fluistering van meer permanente idealen, de geregelde sturing van waarheid en gerechtigheid, geef die maar de tijd, die móét de wereld in hun richting trekken.'[4]

Denk je dat in een anarchistische maatschappij de National Health Service, de sociale zekerheid, de politie en het leger kunnen blijven functioneren, of nog nodig zouden zijn?
Een anarchistische maatschappij is en zal altijd een doel, een ideaal zijn – een 'ster' die je volgt – een ideaal dat ons een ethische code geeft, een morele barometer en een libertair politiek sjabloon voor ons dagelijks leven. Indien en wanneer er weer een sociale revolutionaire situatie opdoemt (in dit land of waar dan ook) dan zal de rol van de anarchisten zijn dat zij doen wat zij kunnen om ervoor te zorgen dat de sociale instellingen die nodig zijn om te verzekeren dat elke menselijke samenleving (met zijn diensten voor gezondheid, welzijn, veiligheid en zelfverdediging) zo rechtvaardig, eerlijk en conflictvrij functioneert als menselijk mogelijk is – dat die instellingen fundamenteel democratisch, libertair en verantwoordelijk tegenover de gemeenschap zijn en blijven. Het gaat er niet om een Nirvana of een Utopie te bereiken, alleen godsdienstige zeloten en ideologische fundamentalisten geloven in de 'vervoering' die tot het Koninkrijk der Hemelen op aarde leidt, of tot 'de laatste strijd' die in de Internationale wordt aangehaald. De anarchisten hebben maar al te goed door hoe 'onvolmaakt' menselijke wezens zijn, en ongetwijfeld altijd zullen blijven, en juist daarom verwerpen zij geïnstitutionaliseerde machtsstructuren, want zij vormen de basis van (goed bedoelende of andere) oligarchieën en de corruptie van het politieke systeem.

Welke hedendaagse voorbeelden van anarchie in actie kun je bedenken?
Voor de vuist weg schiet mij niets specifieks te binnen, maar ik ben er zeker van dat jullie lezers met veel voorbeelden van vrijwillige zelfhulp en directe organisaties en groepen op de proppen kunnen komen die in de categorie van 'anarchie in actie' zouden kunnen passen.

Kunnen de laissez-faire-kapitalisten in de Libertarische Partij van de VS als anarchisten wordt beschouwd?
Absoluut niet. Deze mensen zijn aanhangers van de minimale staat, waarbij het minimale deel de defensie is en de bevordering van eigenbelang en eigendomsrechten – en zelfs niet het 'verlicht' eigenbelang.

Zijn je ideeën in de loop van de decennia veel veranderd, en zo ja, hoe?
Ja, in de loop van de jaren zijn mijn gedachten en meningen over veel dingen veranderd, en dat is onvermijdelijk, omdat je door verschillende ervaringen meer kennis opdoet, en een grote verscheidenheid van mensen tegenkomt met meningen over het leven die anders zijn dan die van jou – en natuurlijk lezen, tv, film, Internet, et cetera. Maar mijn anarchistische visie op de wereld blijft fundamenteel onveranderd.

Denk je dat wij in Groot-Brittannië nog door het fascisme worden bedreigd?
Het fascisme van de ene of andere soort is – zoals elke andere reactionaire en populistische ideologie en elk ander fundamentalistisch geloofssysteem – altijd een potentiële bedreiging voor de maatschappij, vooral wanneer de vrees en de emoties van mensen gemanipuleerd kunnen worden en kunnen worden misbruikt ter bevordering van een of andere elitaire politieke of godsdienstige agenda. Wie zou twintig jaar geleden gedacht heb-

Het is nooit een kwestie geweest om tegenover deze of om het even welke toekomstige regering of maatschappij hoop of geen hoop te hebben; de strijd – tegen de menselijke omstandigheden, niet alleen tegen de staat – is altijd een meedogenloze strijd

Je kunt niet zomaar een organisatie met revolutionaire aspiraties 'opzetten'

ben dat in de eenentwintigste eeuw militante islam-jihadisten of het fundamentalistische protestantisme of katholicisme nog een ernstig en actueel probleem zouden zijn?

Moeten wij proberen een beweging op te bouwen en die organiseren? Zo ja, hoe zouden wij dat kunnen doen en welke vorm zou die kunnen hebben?
Bewegingen die worden gemobiliseerd als een antwoord op een bepaalde bedreiging of een situatie, ja! Maar je kunt niet zomaar een organisatie met revolutionaire aspiraties 'opzetten', in de hoop dat die zich ontwikkelt tot een revolutionaire beweging zonder dat die – onvermijdelijk – degenereert in een zichzelf voortzettend en zichzelf dienend voorhoedemonster zoals bijvoorbeeld de Communistische Partij, de Socialist Worker Party, de Workers Revolutionary Party,[5] enzovoorts. Een zeer nuttige tekst om te lezen in dat opzicht is 'Politieke Partijen' van Robert Michels, vooral de hoofdstukken die uiteenzetten wat hij 'de IJzeren Wet van de Oligarchie' noemt.[6] De enige manier om anarchistische en libertaire ideeën en oplossingen vorm te geven, te organiseren, of mensen daarvoor te scholen of te bekeren is door organisaties met gedeelde economische/klassenbelangen zoals vakbonden, arbeiders-, consumenten- en boerenraden of andere op gemeenschap gebaseerde groepen.

Vertaling Jan Bervoets

NOTEN VAN DE VERTALER:

1 De Angry Brigade was een Britse actiegroep, die in 1970-1971 bomaanslagen pleegde op banken, ambassades en commerciële evenementen. De belangrijkste verdachte tijdens het latere strafproces was Jake Prescott. Ook werd een aantal anderen, waaronder Stuart Christie, gearresteerd die tijdens het proces bekend werden als de 'Stoke Newington Eight'. Van deze acht werden Stuart Christie, de lesbische voorvechtster Angela Mason en twee anderen in 1972 door de rechter vrijgesproken.
2 De Weense wetenschapsfilosoof Karl Popper (1902-1994) had met name in de jaren '70 de belangstelling van de anarchistische beweging, omdat zijn argumenten tegen 'historische wetten' en zijn principiële strijd tegen autoritarisme ook hulpmiddelen waren in het debat tegen het autoritaire marxisme.
4 William James (1842-1910), Amerikaans psycholoog van de pragmatistische school, ontkent dat de mens wordt geleid door absolute waarheden, maar de mens kan door vorming van zijn subjectief bewustzijn zelf meester zijn over zijn stemmingen. Idealen en voorstellingen zijn een prachtig middel om mensen een creatief subjectief bewustzijn te geven.
3 Seamus Heaney (geb. 1939), Iers dichter, winnaar van de Nobelprijs voor de Literatuur.
5 Christie noemt naast de Communistische Partij twee afsplitsingen van de Vierde Internationale.
6 Robert Michels, *Zur Soziologie des Parteiwesens in der modernen Demokratie. Untersuchungen über die oligarchischen Tendenzen des Gruppenlebens* (Leipzig 1911). Stuart Christie haalt een verkorte titel van de in datzelfde jaar verschenen Engelse versie aan. Het werk is een klassieke sociologische studie, die nog steeds in omloop is.

Opnieuw anarchistische propaganda als kunst!

TENT presenteert de eerste omvangrijke solotentoonstelling in Nederland van Libia Castro en Ólafur Ólafsson (Rotterdam/Berlijn). Onder de titel A*symmetry*. Daarin komen asymmetrische objecten voor, zoals banken, tafels en stoelen die kriskras door elkaar geplaatst zijn, maar die zijn bedoeld voor discussieruimte. Belangrijker zijn de asymmetrische maatschappelijke verhoudingen die zij constateren bij de toepassing van mensenrechten, woningen, de man-vrouwverhoudingen, en die worden openlijk aan de kaak gesteld in video's en verspreide teksten of door op de film vastgelegde acties in zang. Zo gingen zij in gondels Venetië door met de verklaring 'uw staat bestaat niet', daarbij aantonend dat het oging voor Koerden, Palestijnen en vluchtelingen. Nu delen zij een P*artial declaration of human wrongs* uit als kritiek op de toepassing van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens op volkeren die niet in staten worden toegelaten. In een begeleidende krant onderschrijven zij de leuze 'No Borders, No Nations' en stellen zij dat de toepassing van deze rechten door de staat de verklaring tot louter ideologie heeft gemaakt. Deze krant, getiteld T*h*E *ri*GH*t t*O R*igh*T/W*r*O*n*G kan iedereen samen met de P*artial declaration* lezen op http://www.the-right-to-right.com.

En de tentoonstelling is nog te zien in TENT, Witte de Withstraat 50, Rotterdam, helaas tot aan de Pinksterlanddagen.

Die anarchisten waren toch die vriendelijke lui die ons kwamen steunen, die aan onze kant stonden?

Vrije Bond ondersteunt de bezetting van het Dr. Sarphatihuis in Amsterdam

DOOR BETROKKEN VRIJE BOND-LEDEN

Sinds januari 2012 strijden de zorgwerkers van Amsta voor betere werkomstandigheden en vooral betere zorg voor hun bewoners. Door de toenemende werkdruk is het niet langer mogelijk om de kwaliteit van zorg te kunnen garanderen aan de bewoners van de verpleeghuizen binnen Amsta, zo stelden de zorgwerkers aan het begin van hun strijd. Door een toenemende flexibilisering met ingekorte diensten en een tekort aan vast personeel, wordt goede zorg onmogelijk gemaakt en wordt het verpleeghuis steeds meer een zorgfabriek waarbij de ouderen iedere ochtend één voor één door de wasstraat heen gereden worden.

Aangezien de schreiende situatie alsmaar bleef voortduren – ieder jaar kondigt de directie immers wederom bezuinigingen aan – hebben de zorgwerkers zich in 2012 uitgesproken richting hun directie en eisten per direct meer handen aan bed en het terugdraaien van de flexibilisering. Na maanden heen en weer gepraat met de directie van Amsta wordt het in september 2012 duidelijk dat de directie niet bereid is om daadwerkelijk naar de zorgwerkers te luisteren. Met 3,5 miljoen euro extra vanuit de overheid besluit Amsta verder hun eigen vermogen te spekken en verschillende managerslagen uit te breiden. Deze 3,5 miljoen euro is echter geoormerkt geld, wat betekent dat dit geld alleen mocht worden besteed aan het aannemen van meer personeel en het geven van extra cursussen om zo de werkdruk aan te pakken en de kwaliteit van het verzorgend personeel op te schroeven. De maat is dan ook vol en op 3 november 2012 houden de zorgwerkers van Amsta de eerste werkonderbreking in de zorg sinds twintig jaar. Dit was een moeilijke beslissing voor de zorgwerkers, het werk neer leggen in de zorg is taboe – je schaadt er immers de bewoners van het verpleeghuis mee. Bovendien wordt er in het Dr. Sarphatihuis, een verpleeghuis onderdeel van Amsta, flink geïntimideerd door de afdelingshoofden. Toch wordt de werkonderbreking van 3 november een feit, hetgeen de toenmalige voorzitter van de directie, Joep Aarts, zijn baan heeft gekost. Op 10 november stapt hij op en verlaat Amsta en wordt opgevolgd door een interimmanager, Ben de Valk. Al snel wordt duidelijk dat de directie van Amsta zich ten doel stelt middels velerlei tactieken de actieve vakbondsgroep een kopje kleiner te maken.

De daaropvolgende periode bestaat dan ook enerzijds uit een periode van angst en intimidatie en anderzijds uit een toenemende radicalisering van het verzorgend personeel welke de reactie van directie beschouwt als het bewijs dat de acties zin hebben. Via de afdelingshoofden in het Dr. Sarphatihuis en met behulp van het aanstellen van nieuwe (interim)managers wordt de intimidatie van het zorgpersoneel opgevoerd, vele actieve leden krijgen te maken met overplaatsingen en officiële waarschuwingen, daarnaast wordt door de afdelingshoofden flink gebruik gemaakt van de verdeel-en-heers-politiek en worden meer en meer zorgwerkers tegen elkaar uitgespeeld. Desalniettemin blijft de groep actievoerende zorgwerkers groeien en neemt de strijdlust onder hen toe. Immers, de directie van Amsta met een nieuwe voorzitter beweegt geen millimeter en ook het geld van 2013 lijkt wederom niet te worden besteed aan die extra handen die zo hard nodig zijn. Integendeel: ook de nieuwe directie gaat door op het pad van bezuinigingen waarbij ditmaal naast bezuinigingen op personeel zelfs op het eten van de bewoners wordt bezuinigd. In januari 2013 houden de zorgwerkers nogmaals twee werkonderbrekingen. Dit lijkt echter geen soelaas te brengen, de directie houdt voet bij stuk en begint binnen alle overige vestigingen een charmeoffensief met onder meer cadeaus voor het personeel en een stroom aan propaganda tegen de vakbond [bedoeld wordt: ABVAKABO - red.]. Deze campagne blijkt effectief en naast de Poort, ook een verpleeghuis van Amsta, blijven de zorgwerkers van het Sarphatihuis alleen in hun strijd voor betere zorg, enkele uitzonderingen daar gelaten. De actieve groep van het Sarphatihuis houdt echter voet bij stuk en groeit uit tot ten minste zeventig actieve zorgwerkers, tachtig procent van het personeel.

Op 2 februari is de maat vol, de werkonderbrekingen hadden niet het gewenste effect gehad en een nieuwe actievorm was nodig om de directie tot verandering te dwingen. Rond 11.00 uur bezet de harde kern van de actievoerende zorgwerkers het dr. Sarphatihuis. Op datzelfde moment wordt honderd meter verderop een groot zorgdebat gehouden, waar veel actief Amsta-personeel aanwezig is. Zodra het huis bezet was riep de harde kern deze zorgwerkers op om hen te ondersteunen, en binnen tien minuten stond het Sarphatihuis bol van het personeel, steunbetuigers en activisten, waaronder heel wat leden van de Vrije Bond.

Op dat moment worden alle ingangen geblokkeerd, en de toegang wordt ontzegd voor alle managers en ander leidinggevend

personeel. De zorgwerkers eisen dat Ben de Valk direct naar het Sarphatihuis komt en ter plekke afspraken maakt over het aanpakken van de werkdruk. Naast de zorgwerkers die die dag werkten in het Sarphatihuis komen ook bewoners en familieleden op de actie af, ook zij steunen die dag massaal de actie van de zorgwerkers. Binnen de kortste keren staan niet alleen landelijke media op de stoep, ook de regiomanager en locatiemanager komen ter plekke. Mede dankzij de ondersteunende activisten worden de zorgwerkers snel wijs in het inhaken en blokkeren succesvol de ingang voor de managers. Zelfs onder leiding van politie zijn zij niet instaat binnen te komen. Binnen gaat de zorg door en wordt mede door actieve leden van de vakbond en vakbondsmedewerkers een bijeenkomst beraad en worden continu beslissingen genomen over de duur en voortgang van de bezetting. Ruim zestig zorgwerkers blijven continu aanwezig tijdens de bezetting en verdelen zich over de deuren samen met de ondersteunende activisten.

De directie verzamelt zich ondertussen in verpleeghuis De Wittenberg, dat naast het Sarphatihuis ligt. Rond 19.00 is er nog altijd geen contact met Ben de Valk. Wel begint de groep actievoerende zorgwerkers uit te dunnen. Daarop besluiten de zorgwerkers de actie een nieuwe wending te geven door in een demonstratie naar De Wittenberg te lopen, aangezien leden van de directie daar bijeenkwamen. Daar stonden de bewakers gespannen achter de deuren. Deze actie werd op de NOS uitgezonden en maakte zoveel indruk op de directie dat nog geen tien minuten na de demonstratie de telefoon overging met de mededeling dat Ben de Valk onderweg was naar het Sarphatihuis.

Met een sportauto vanuit Meppel arriveert de Valk rond 20.00 in het Sarphatihuis. De vakbond, met afgevaardigden Lilian Marijnissen, Cihan Ugural en bestuurslid Ruud Kuin, en drie actieve zorgwerkers van het Sarphatihuis, nemen deel aan een uur durend gesprek. Ben de Valk blijkt geschrokken en neemt zelfs twee politieagenten mee naar het gesprek uit angst voor actievoerende zorgwerkers. Toch wordt snel duidelijk dat de Valk niet bereid is aan enige eisen tegemoet te komen. Wel zou hij willen praten over afspraken met de vakbond op een ander tijdstip. Hier wordt uiteindelijk mee ingestemd – terwijl er niet écht een succes wordt geboekt. De vakbondsmedewerkers geloven, zoals keer op keer blijkt uit de Amsta-geschiedenis, het woord van de werkgever en vertrouwen op een goed aflopen van de onderhandelingen die De Valk aanbood. Uiteraard had de vakbond beter kunnen weten, alleen op de momenten dat echt druk op de ketel staat kunnen afspraken die voorheen onmogelijk schenen gemaakt worden; haal je die druk eraf dan begint een werkgever direct weer terug te krabbelen. Hetgeen precies is wat gebeurde na de bezettingsactie van 2 februari. De onderhandelingen startten op 5 februari maar leidden op 10 februari uiteindelijk tot niets. De bezettingsactie werd al snel *geframed* en aan zorgwerkers van andere vestigingen werden boodschappen vertolkt waaruit zou blijken dat de bezetting was uitgevoerd door een stel gevaarlijke en radicale 'anarchisten' die de zorg van de bewoners in gevaar zou hebben gebracht. Een keiharde anti-campagne was dus het gevolg. Bovendien zette De Valk de verhouding binnen het Sarphatihuis op scherp en huurde onder andere beveiliging in om de zogenaamd 'gevaarlijke anarchisten' buiten de deur te houden. Dit werd als zeer intimiderend ervaren door een groot gedeelte van de minder actieve zorgwerkers. In de eerste dagen na de actie was de sfeer in het Sarphatihuis radicaal veranderd, men voelde zich weer de baas volgens actieve zorgwerkers. Maar zonder succes binnen te hebben gehaald werd deze opgeheven sfeer op termijn omgezet in een gevoel van machteloosheid. Het duurde dan ook weer een tijd voor de volgende acties weer in alle heftigheid losbarsten.

Kort na de actie werd een kortgeding aangespannen tegen de vakbond wegens de bezetting. Deze werd door Amsta gewonnen: de rechter verbood toekomstige bezettingen. Het interessante punt dat bleef terugkomen in de rechtszaak was de officiële rol – of de rol die juridisch verwacht mocht worden – van een vakbond bij arbeidersacties. De verdediging stelde zich op het punt dat de actie door werkers zelf was begonnen, en 'Abvakabo later kwam, en het over nam om het in goede banen te leiden en escalatie te voorkomen.' De rechter beaamde deze rol, de functie van de vakbond is per slot van rekening om te de-escaleren, zei hij letterlijk. Maar in dit geval mocht dan wel verwacht worden dat de vakbond zich distantieerde van de actie, of een belofte zou doen niet meer te bezetten. Dit zou kunnen in de vorm van een brief naar de leden met de strekking van 'volgende keer dat jullie dit doen komen we niet meer om te helpen en zoeken jullie het zelf maar uit' (letterlijk zijn woorden). De vakbond weigerde hieraan te voldoen, en stond ook voor het recht om te bezetten, maar de verwachte rol van vakbonden in het systeem werd pijnlijk duidelijk.

Verder kan er uren worden gediscussieerd over de rol van anarchisten bij vakbondsacties. Sommigen zullen zeggen dat een actie van compromis-zoekende vakbonden per definitie verdacht is, en dat we er niks te winnen hebben. Maar dat negeert de strijd van de werkers van Amsta, die al maanden aan het strijden zijn, in die strijd risico's nemen én in de strijd wijzer worden en zichzelf ontwikkelen. Door aanwezig te zijn bij hun acties kweek je soms blijvende banden, en kun je mensen ondersteunen maar tegelijkertijd eerlijk je mening geven over onze visie op de wereld. Zolang wij geen alternatieven hebben kan het soms goed zijn actief bij vakbondsacties aanwezig te zijn, banden op te bouwen, en alternatieve informatie te verspreiden.

Ook de nieuwe directie gaat door op het pad van bezuinigingen waarbij ditmaal naast bezuinigingen op personeel zelfs op het eten van de bewoners wordt bezuinigd

Een laatste anekdote toont dit mooi aan: door de opmerkingen van de Amsta-advocaten en de rechter, vroegen meerdere zorgwerkers wat dat nou was, anarchisten? Zo waren we mooi in de gelegenheid vooroordelen weg te nemen en er rustig over te praten. Wat een gekke propaganda allemaal, vonden meerdere zorgwerkers, bovendien; die anarchisten waren toch die vriendelijke lui die ons kwamen steunen, die aan onze kant stonden?

Internationale repressie: PussyRiot , Marco Camenisch

DOOR ABC NIJMEGEN

PussyRiot!

Her en der in de media verschijnen er nog wat berichten over PussyRiot, maar hoe staat het ervoor met Maria, Nadezhda en Ekaterina? Op 17 augustus 2012 werden zij schuldig bevonden aan 'hooliganisme' en veroordeeld tot twee jaar cel. Zo'n twee maanden later werd Ekaterina alsnog vrijgelaten en vrijgesproken van de aanklacht omdat zij al was gearresteerd voor de actie had plaatsgevonden.

Maria en Nadezhda zitten op twee verschillende locaties hun tweejarige straf uit (tot omstreeks eind maart 2014). Maria zit in een vrouwenstrafkamp in Perm, een Siberische regio die bekend staat om harde Sovjetachtige kampen. Nadezhda zit gevangen in een strafkamp in Mordovia, dat bekend staat wegens de slechte omstandigheden. Beide vrouwen hebben sinds hun veroordeling verschillende verzoeken ingediend, waaronder het verzoek dat zij de rest van hun straf kunnen uitzitten in Moskou om zo dichter bij hun kinderen te zijn (Maria heeft een vijf jaar oude zoon en Nadezhda een vierjarige dochter). Maria deed ook een verzoek om haar straf pas over tien jaar uit te zitten om zo niet van haar nu zeer jonge zoon gescheiden te zijn. De rechtbank wees alle verzoeken af.

Maria en Nadezhda hebben meermaals melding gemaakt van de slechte omstandigheden in de kampen en de schending van mensenrechten door de leiding van de kampen waar zij hun straf uitzitten. Post (in het Engels) kan gemaild worden naar pussyriotsolidarity@gmail.com (deze steungroep zorgt dat het bij de gevangenen terecht komt).

Marco Camenisch

Marco is een Zwitserse anarchist en eco-activist. Hij zit vast sinds 1989 voor een actie waarbij hoogspanningsmasten zijn gesaboteerd.

Jeugd

Camenisch werd geboren op 21 januari 1952 in Campocologno, Zwitserland en is opgegroeid in een middenklasse huis in kanton Graubünden. Hij verliet de middelbare school omdat hij vond dat het onderwijs te elitair was. Tijdens zijn leertijd als een boer op de Plantahofschool, verzette hij zich tegen het gebruik van chemische meststoffen in de landbouw. Marco werd een bergbeklimmer maar al snel begon hij te geloven dat zijn politieke doelstellingen niet konden worden bereikt, tenzij hij directer werd in zijn activisme.

Activisme

In de late jaren '70 raakte Camenisch betrokken bij de lokale oppositie tegen de kernenergie-industrie. In Zwitserland, zoals in andere landen, zocht de beweging tegen kerncentrales toevlucht tot directe actie methoden: het kappen van elektrische pylonen, sabotage tegen centrales, en acties tegen de leiders van de nucleaire industrie.

In januari 1980 werden Camenisch en andere activisten gearresteerd voor het saboteren van een pyloon en een elektriciteitscentrale van NOK (Nordostschweizer Kraftwerke) in Bad Ragaz. Na een jaar vrij op borgtocht, veroordeelde het hof van Canton in Chur en Graubünden Camenisch tot tien jaar gevangenis. Een medeverdachte werd veroordeeld tot 7,5 jaar. Tijdens het proces weigerde Camenisch om de legitimiteit van de rechtbank te erkennen of met haar procedures samen te werken. In de rechtszaal las hij een verklaring voor waarin hij directe acties aan elkaar linkte als een manier van protest tegen de destructie van de natuur.

Ontsnapping

In december 1981 ontsnapte hij samen met vijf andere gevangenen uit de Regensdorfgevangenis in de buurt van Zürich. Tijdens deze ontsnapping werd een gevangenisbewaker doodgeschoten en een andere raakte ernstig gewond. Camenisch beweerde dat hij niet had deel uitgemaakt van de groep die de schietpartij had gepleegd. Na de ontsnapping leefde hij gedurende tien jaar ondergedoken.

In 1989 beweerde de Zwitserse federale politie en de media dat hij verantwoordelijk was voor het doden van de Zwitserse douane agent Kurt Moser bij Brusio. Een getuige van de moord beweerde Camenisch te herkennen en de krant drukte zijn foto af. De getuige heeft later zijn verklaring ingetrokken en zei dat hij alleen de schoten heeft gehoord.

Arrestatie in Italië

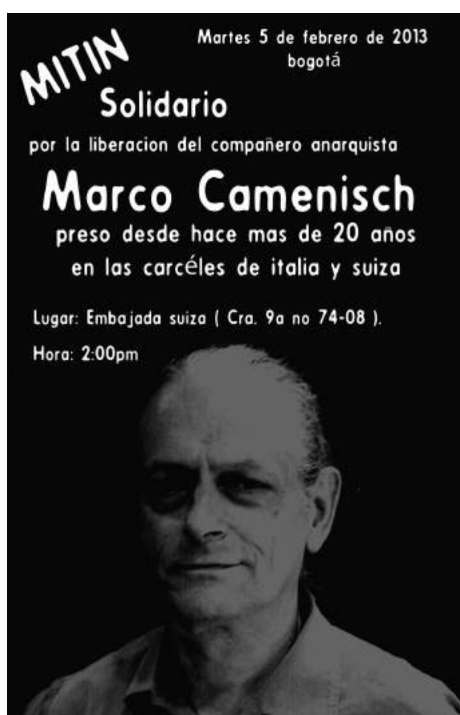
Sinds zijn ontsnapping bracht hij zijn leven door tussen Turijn, Sondrio en Carrara. Hij bracht een aantal jaren door in de bergen van Carrara en in de Cooperativa Tipolitografica, de belangrijkste anarchistische drukkerij op dat moment. Hij heeft

en de 'Cleveland 4'

Een overzicht van de stand van zaken rond drie belangrijke gevallen van repressie tegen activisten, in Zwitserland, in de VS en om te beginnen in Rusland.

zijn identiteit nooit geopenbaard tot op de dag dat hij gevangen werd genomen.

Op 5 november 1991 werd Camenisch samen met collega-anarchist Giancarlo Sergianpietri staande gehouden door Carabinieri. Camenisch pakte een pistool en opende het vuur, hierbij verwonde hij een van de soldaten. In de daaropvolgende schietpartij raakte hij gewond aan een been en werd gearresteerd. Twee geweren en zes bommen werden gevonden bij hem thuis. Hij werd naar het ziekenhuis in Pisa gebracht, waar hij zes maanden verbleef. Later werd hij naar de ziekenboeg van de San Vittore gevangenis in Milaan gebracht. Het Italiaanse Hof van Massa Carrara veroordeelde hem tot twaalf jaar voor mishandeling en sabotage van elektrische pylonen. Van de twaalf jaar zat hij negen jaar in eenzame opsluiting in een streng beveiligde gevangenis.

Uitlevering aan Zwitserland

In april 2002 werd Camenisch uitgeleverd aan Zwitserland en overgebracht naar een gevangenis in Pfäffikon, in de buurt van Zürich. In januari 2003, werd hij na een hongerstaking tegen de omstandigheden van zijn detentie overgeplaatst naar een gevangenis in Chur met betere omstandigheden. In juli 2004 werd hij veroordeeld tot zeventien jaar in de gevangenis voor de moord op de Zwitserse douane agent Kurt Moser. In november 2006 heeft de federale hooggerechtshof deze veroordeling verworpen omdat de twee gevangenisstraffen het maximum van twintig jaar van de Zwitserse wet overschrijden. Op 13 maart werd het vonnis daarom teruggebracht tot acht jaar. Camenisch bleef vasthouden aan zijn politieke overtuigingen tijdens zijn tijd in de gevangenis en leeft nog steeds als politiek activist.

Een update van Marco Camenisch over zijn mislukte vrijlating

Begin augustus 2012

'De baas van het concentratiekamp van Lenzburg verteld mij dat de autoriteiten van Zurich hem gevraagd hebben om zijn mening/advies over de vervroegde vrijlating in december 2012. Ze willen weten of ik bereid ben om een 'rehabilitatieproces' oftewel; uitstapjes, buiten werken, etc.) te accepteren.'

19 november 2012

'De eerste vergeldingsmaatregel/provocatie met betrekking tot het krijgen van bezoek. De baas weigerde een bezoek van een revolutionair communistische vrouwelijke kameraad. Die ondanks dat ze beschuldigd is van politieke misdrijven en op borgtocht vrij is gelaten altijd bij me op bezoek kwam. Het voorwendsel voor de weigering was dat de media gerapporteerd zouden hebben dat de kameraad werd veroordeeld tot zeventien maanden cel door de federale rechtbank.'

7 december 2012

'Zeer snel hielden de verantwoordelijke personen van het uitvoerend gezag in Zürich een hoorzitting nadat de TAR een nieuwe hoorzitting had opgedragen na mijn eerdere mislukte vrijlating op borgtocht. Ter gelegenheid bevestig ik mijn positie (onmogelijkheid om voor mij tot 'gewapende strijd' aan te wenden, noodzaak / legitimiteit van revolutionaire gewapende strijd).'

28 januari 2013

'Tweede vergeldingsmaatregel/provocatie met betrekking tot het krijgen van bezoek. Vier kameraden die mij komen bezoeken (een vrouwelijke kameraad uit Zurich die me al bijna tien jaar komt bezoeken, een mannelijke kameraad uit Turijn die me ook al tien jaar komt bezoeken, twee jongere kameraden uit Ticino die me al drie jaar komen bezoeken) worden aangevallen door vier agenten (twee uit het kanton Aargau en een federale agent) bij hun aankomst in de gevangenis. De kameraad uit Turijn wordt verboden om Zwitserland binnen te gaan. Als voorwendsel wordt de WEF top in Davos genoemd, waarvan 28 januari de laatste dag is. De kameraad heeft nooit enige kennisgeving gehad. Gezegd wordt dat dit komt door een het ontbreken van een adres. Dus hoe komt het dat de kameraad regelmatig toestemming van dit concentratiekamp ontvangt om mij te bezoeken? Een document dat hij moet laten zien als hij komt om mij te zien. Onder het mom van dit verbod probeerden de agenten te voorkomen dat de kameraad bij mij op bezoek komt tijdens uren die ik over heb om bezoek te ontvangen (we hebben een keer per week twee uur bezoek).'

> 'Het feit dat de vijand terugvecht, betekent dat we op de goede weg zijn in de oorlog voor de totale bevrijding'

5 februari 2013

'In eerste instantie krijg ik door de uitvoerde macht van Zurich een tweede afwijzing (1 februari 2013) van mijn verzoek om vrijlating op borgtocht. Hetzelfde als de eerste afwijzing, maar deze keer voegen ze de uitslag van de hoorzitting van 7 december 2012 toe als een 'nadere motivering'. Op het einde zeggen ze dat ze het concentratiekamp van Lenzburg om advies hebben gevraagd en aanbeveling hebben gedaan over mijn vrijlating op borgtocht welke zal worden verschoven naar december 2013.
Zelfs als het onmiddellijke en het tussentijdse doel van jullie prachtige solidariteitsinitiatieven niet zijn bereikt, en misschien nooit bereikt zullen worden, is dit niet het belangrijkste punt. Wat telt is dat deze initiatieven een onlosmakelijk onderdeel zijn van de sociale strijd voor totale bevrijding. In deze strijd zijn ze zeer effectief buiten hun doelstellingen op korte termijn. Zoals blijkt uit de onderdrukking, represailles en woede van de vijand. Zelfs wanneer deze gericht zijn tegen de gijzelaars/gevangenen van de oorlog voor sociale bevrijding. Het feit dat de vijand terugvecht betekent dat we op de goede weg zijn in de oorlog voor de totale bevrijding.

Het is een oorlog tegen die eeuwige en wereldwijde totale oorlog van de heerschappij, uitbuiting en onderdrukking! Het is een oorlog waar, veel meer dan in enige andere oorlogen, de woorden van Clausewitz gepast zijn: "In de dingen die zeer gevaarlijk zijn, zoals een oorlog, zijn de fouten die te wijten zijn aan goedheid de ergste…"!

Er is geen tegenspraak met het feit dat tederheid, goedheid en liefde de belangrijkste kenmerken en motivaties zijn van alle krijgers van totale bevrijding. Maar ze moeten de helderheid, stabiliteit, vastbeslotenheid en de energie van de strijd niet laten verzwakken maar, integendeel, alles versterken!'

Met liefde, vastberadenheid en solidariteit,

Marco Camenisch
Concentratiekamp van Len
Zwitserland, 10 februari, 2013

Tijdslijn solidariteitsacties

- 18-25 januari: Gedecentraliseerde actiedagen voor de onmiddellijk vrijlating van Marco Camenisch
- 31 januari: Solidariteitsactie van de ELF (Indonesië)
- 3-4 februari: Aanslag politiekantoor in solidariteit met Marco (Frankrijk)
- 5 februari: Actie bij Zwitserse ambassade in Bogota (Colombia)
- 22 februari: Winkelcentrum wordt in brand gestoken (Indonesië)
- 8 maart: Bulldozer wordt in brand gestoken (Rusland)
- 15 maart: Politieauto in brand gestoken (Canada)

Cleveland 4

De 'Cleveland 4' zijn vier jonge jongens uit de Occupy-beweging uit de regio Cleveland die zijn veroordeeld voor het plannen van een aanslag in de vorm van het opblazen van de Brecksville-Northfield High Level Bridge, twintig kilometer ten zuiden van Cleveland. Deze brug is een van de grote verkeersaders van de regio. De brug is nooit opgeblazen omdat het merendeel van het plan werd bedacht door een FBI-informant, Shaquille Azir. Deze informant zorgde ervoor dat er van het door hem opgezette plan niet werd afgeweken. Hij regelde bijvoorbeeld de (nep)explosieven voor de actie. Op 1 mei 2012 werden ze opgepakt nadat deze nep-explosieven niet afgingen.

Het is merkwaardig om te lezen hoe de FBI de flarden van de Occupy-beweging gebruikt om aansluiting te vinden bij vooral jonge mensen die worden getriggerd door iets als een Occupy-beweging. Na het vallen van deze beweging zijn vooral veel jonge mensen op zoek naar iets nieuws om hun frustratie of hun politieke ideologie op te focussen. Op dit soort momenten grijpen de autoriteiten (de FBI in dit geval) in en verzinnen een plan om deze mensen in de val te lokken.

Doug, Connor, Joshua en Brandon zijn nu allen veroordeeld onder de terrorismewetgeving. De gevangenisstraffen zijn als volgt: Doug moet 11,5 jaar zitten, Brandon 9 jaar en 9 maanden en Connor 8 jaar en 1 maand. Joshua pleit nog steeds voor zijn onschuld. Allen vechten ze nog steeds juridisch tegen hun label als terrorist – waardoor ze onder de terrorismewetgeving vallen – en blijven ze de invloed van de FBI aankaarten.

Support de Cleveland 4!

Voor meer info: cleveland4solidarity.org

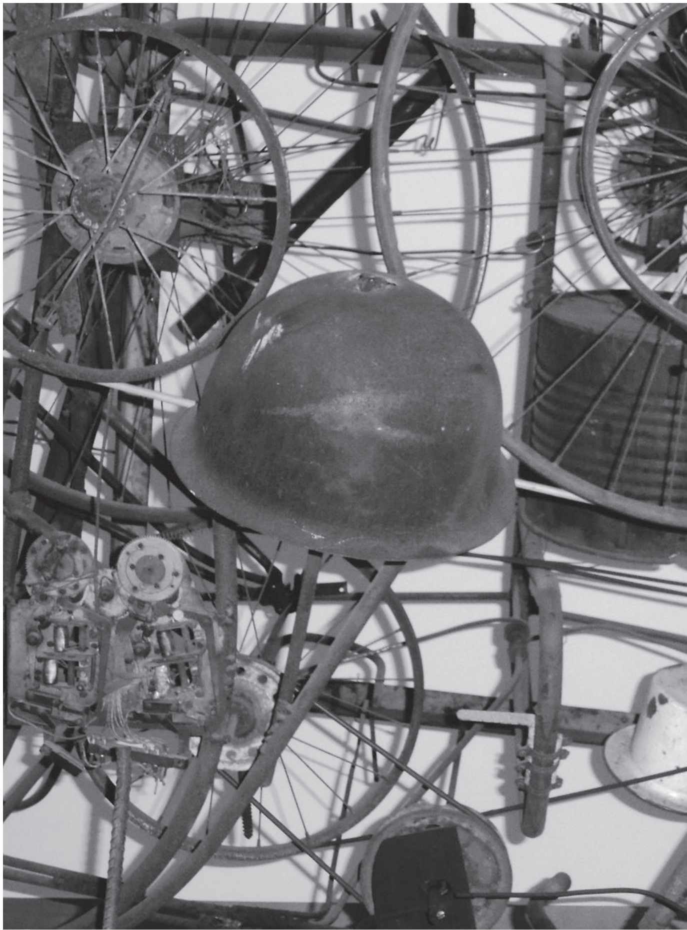
GRR... RZZ...

?

RZZZ

M H

Over sabotage en bevrijding:

begrip kweken is het punt niet

Johny Lenaerts heeft in de vorige Buiten de Orde *een fascinerende uiteenzetting gegeven over bepaalde vormen van sociale strijd die elders nauwelijks belicht worden. Het betreft bepaalde vormen van sabotage die de gang van zaken – met name vervoer en digitale communicatie – in het moderne stadsleven soms vrij effectief weten te ontregelen. Hij doet dat, niet alleen door de diverse acties – in Frankrijk en in Duitsland – te beschrijven. Hij laat bovendien de groepen die verantwoordelijkheid nemen voor acties, of er voor pleiten, aan het woord door uitvoerig uit teksten te citeren. Bepaalde passages geven mij een hoogst beklemmend gevoel. Die beklemming betreft de houding die ik uit sommige van de geciteerde teksten meen te mogen aflezen, een houding die mij verontrust en geenszins inspireert.*

DOOR PETER STORM

Het betreft het relatief bekende 'Onzichtbare Comité' met hun tekst *De Komende Opstand*, maar bovendien twee andere groepen: 'Het rommelen van de Eyjafjallajökull' en het al even cryptisch genaamde 'Hekla-ontvangstcomité voor meer maatschappelijke uitbarstingen'. In 2011 vonden in Berlijn een reeks sabotageacties plaats die het metrovervoer ontregelden. 'Het rommelen van de Eyjafjallajökull' (van nu af aan 'Het Rommelen' genoemd) licht de actie toe als daad van verzet tegen onder meer het feit dat Berlijn 'hoofdstad van één van de belangrijkste wapenexporteurs' is. De normaliteit, waar ongestoorde vervoersstromen onderdeel van zijn, staat in dienst van dat soort productie voor moord en doodslag. Bewegingsvrijheid is een wassen neus waar de forens wel naar het werk kan maar de migrant het land niet binnenkomt. Daar heb ik geen problemen mee. De tekst maakt overtuigend duidelijk dat er alle zorg besteed is aan het voorkomen van gevaar voor mensenlevens. Daar zit het probleem ook al niet: dit zijn duidelijk bloedserieuze en verantwoordelijk optredende mensen, wat van hun repressieve bestrijders niet gezegd kan worden.

PROBLEMATISCHE HOUDING

Problematisch is de houding die de opstellers van de tekst innemen tegenover reizigers die vast komen te zitten. Ik citeer: 'Wat het verduidelijken van de actie betreft, daarin hadden we daadwerkelijk een echt probleem. Daarmee bedoelen we niet de inhoudelijke verantwoording van de actie. Maar de omstandigheid dat we de mensen niet rechtstreeks konden aanspreken om hen duidelijk te maken waarom "wij hen dat aandoen" door hen op die manier uit hun rol te rukken.' De rol waaruit mensen "gerukt" werden, is kennelijk die van werkende op weg naar haar of zijn baan, consument op weg van of naar het winkelcentrum, kortom: die van meewerkend deeltje van een soepel functionerend systeem. De tekstschrijvers snappen dat dit vervelend is: mensen zitten niet graag in een stilstaande metro zonder duidelijkheid hoe lang het duurt, en in de wetenschap dat de baas boos wordt, de deadline in gevaar is of het eten thuis staat te verpieteren. De tekstschrijvers snappen ook dat het beter zou zijn (geweest) om het waarom van de ontregeling uit te kunnen leggen, om zo enig begrip te wekken. Prima. Maar de tekstschrijvers vinden het blijkbaar wél oké om mensen op deze manier hun dagelijks leven te ontregelen, om mensen – niet de grote bazen, niet de directeuren, ministers en generaals, maar doodgewone mensen als jij en ik – op deze manier te laten schrikken. En reizigers kunnen niet weten hoeveel zorg de actievoerders aan hun veiligheid hebben besteed.

En de ontregeling is geen bijeffect van de actie maar kerndoel. Lees maar: 'Met deze actie werd niet enkel een grote (...) financiële schade aangericht (...) – we wilden ook bewust de onderbreking van de dagelijkse sleur van de mensen die in dienst van een hoofdstad staan.' En ook: "We doen anderen iets aan, omdat de verhoudingen ons iets aan doen.' Omdat de 'verhoudingen' onaanvaardbaar zijn, jaag je mensen die net zo goed last hebben

van die verhoudingen – omdat ze in die verhoudingen bijvoorbeeld loonslavenwerk uitvoeren – dus in de gordijnen. Er is iets mis met deze logica.

Mensen – niet de grote machthebbers, maar doodgewone mensen, niet wezenlijk andere mensen dan actievoerders zelf – worden hier als ding, als doelwit, behandeld. Vervolgens beklagen degenen die dat doen, dat het helaas niet is gelukt om aan die dingen, die doelwitten, uit te leggen dat het allemaal niet persoonlijk is bedoeld. Ik proef hier een onderliggend en zeer autoritair idee: een kleine groep heeft tot taak om niet alleen de heersers en hun systeem te verslaan, maar dwars tegen brede lagen van de bevolking in een verandering door te zetten. De onaangename gedachte dat de massa deze verandering door de strot gedrongen moet worden wordt geenszins weggenomen door te zoeken naar pogingen om de slachtoffers van deze geforceerde verandering enig begrip bij te brengen voor wat ze wordt aangedaan. Zo'n forceer-houding is wellicht te legitimeren door deze brede lagen zelf als mededaders te zien, feitelijk net zo medeplichtig als de grote bazen zelf. Het is een extreme variant van een houding waarin een meerderheid mensen als feitelijk bevoorrecht en dus deel van het probleem – de kapitalistische repressieve maatschappelijke orde – wordt gezien en bejegend. De logica hiervan is: vechten voor een omwenteling die door een minieme minderheid doorgezet gaat worden. De kans is natuurlijk groot dat de propaganda van staat en kapitaal sterker blijkt dan zelfs de meest heldere uiteenzetting van welk Rommelen-collectief dan ook. Staat, kapitaal plus getergde en een van staatswege gemobiliseerde/gedrogeerde overweldigende meerderheid tegen kleine groepen creatieve saboteurs. Dat lijkt me een dappere maar vooral kansloze onderneming. Maar als de onderneming slaagt, hebben we meteen nieuwe bazen boven ons, namelijk degenen 'die ons dit aandoen'. Dat kan de bedoeling van een werkelijk bevrijdende omwenteling toch niet zijn?

Sabotage en stakingen

Activisten van dit type presenteren sabotage soms als een variant op stakingsactie. Johny Lenaerts schrijft bijvoorbeeld over 'het Rommelen': 'De groepering geeft grif toe dat er momenteel in Duitsland nauwelijks sprake is van sociale strijd, maar over de grenzen ziet ze talrijke vormen van protest die voornamelijk de waren-, energie-, data- en personenstromen viseren: acties van luchtverkeersleiders, van havenarbeiders, van truckchauffeurs, aan grensovergangen, bij de post, bij koeriersdiensten en luchtvaartmaatschappijen.' Daar zou je nog spoorweg- en metroarbeiders en buschauffeurs aan toe kunnen voegen.

Maar er wordt een denkfout gemaakt als we 'de bewuste ontregeling van de dagelijkse sleur' via sabotage van het vervoer op één lijn stellen met de last die mensen van bijvoorbeeld een staking van luchtverkeersleiders of buschauffeurs ondervinden. Zoals gezegd is de eerste ontregeling bewust als kerndoel gekozen. Het gáát ze er daar om om mensen een tijdje vast te zetten in de metro, of op perrons te laten wachten op treinen die niet komen. Bij een vervoersstaking is dat anders. Hoofddoel is daar de directie onder druk zetten, doorgaans om eisen rond lonen, arbeidsvoorwaarden en baanzekerheid in te willigen. Dat doe je als arbeiders door het werk neer te leggen. In dit geval bestaat dat werk nu eenmaal uit het besturen van bussen, het regelen van het luchtverkeer, het verkopen van kaartjes of wat ook. Het duperen van reizigers is net zo min doel van een spoorwegstaking als het duperen van kinderen doel is van een onderwijsstaking, of het duperen van patiënten het doel van een staking van verpleegkundigen. Het duperen – want ja daarvan is ook bij stakingen sprake – is een vervelend effect. Maar het doel is druk op directies uit te oefenen, niet primair op klanten of reizigers. Het soort acties in het vervoer waar hier sprake van is, heeft zelden 'de onderbreking van de dagelijkse sleur van mensen die in dienst van een hoofdstad staan' ten doel. Het is dus verkeerd om de twee soorten acties als soortgelijk te kenschetsen.

Het is trouwens ook verkeerd om te doen alsof sabotage van vervoers- en distributienetwerken in de plaats komt van vervoersstakingen – alsof die laatste actievorm achterhaald zou zijn! In die richting redeneert een ander strijdinitiatief – waarop Johny Lenaerts ingaat – : het 'Hekla-ontvangstcomité'. Dat schrijft: 'Virulente inwendige weerstand zou voor de netwerkmaatschappij hetzelfde effect hebben als massale stakingen in het industriële tijdperk' – alsof het industriële tijdperk en de netwerkmaatschappij geen twee aspecten van eenzelfde – inderdaad voor verstoring hoogst kwetsbare – maatschappijvorm zijn. Alsof massale stakingen – náást vormen van sabotage, en liefst zodanig uitgedacht dat ze elkaar versterken – een zaak van het verleden zijn geworden. Dat moet je in Frankrijk gaan verkondigen, of in Griekenland... of trouwens ook in Duitsland zelf waar nog maar kort geleden het vliegverkeer rond Düsseldorf plat lag door, inderdaad, een stakingsactie.

Het Hekla-ontvangstcomité kent dezelfde neerbuigendheid tegenover mensen waarvan de 'sleur' ontregeld wordt. Alleen ontbreekt daar zelfs de behoefte om haar acties aan eventuele gedupeerden uit te leggen. 'In tegenstelling tot de groepering 'het rommelen van de Eyafjalllajökul', zegt het Hekla-comité weinig waarde te hechten aan het verduidelijken van zijn acties en aan het verwerven van steun bij de bevolking. Het vindt dat zijn acties voor zichzelf spreken en heeft blijkbaar weinig vertrouwen in de (Duitse) bevolking. "We handelen met onze actie tegen de mainstream in". En daar hebben deze activisten geen probleem mee.' Ik dus wel, althans waar die 'mainstream' gezien wordt in mensen die eventueel wel geshockeerd en gebruuskeerd mogen worden op weg naar een omwenteling, maar die niet als actieve subjecten, potentiële medestrijders dus, worden gezien en benaderd.

Johny Lenaerts verdient grote waardering voor het belichten van actievormen en onderliggende opvattingen van dit type activisme. Maar vooral die onderliggende gedachtegangen verdienen uit anarchistisch oogpunt wat mij betreft diepgaande kritiek, uitmondend in afwijzing. Bevrijding kan slechts een project met overweldigende aantallen medeplichtigen zijn, en naar die medeplichtigen dienen we actief op zoek te gaan.

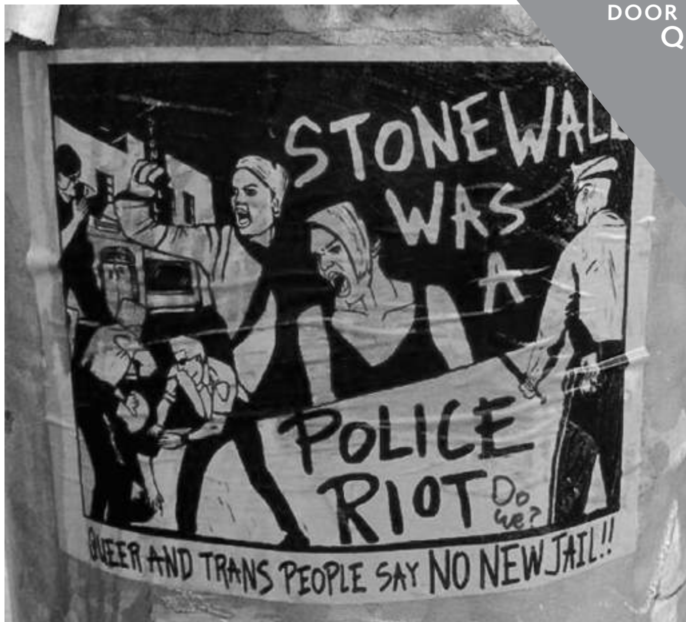
> Omdat de 'verhoudingen' onaanvaardbaar zijn, jaag je mensen die net zo goed last hebben van die verhoudingen – omdat ze in die verhoudingen bijvoorbeeld loonslavenwerk uitvoeren – dus in de gordijnen. Er is iets mis met deze logica.

Alternatieve Roze Zaterdag

Op 29 juni vindt in Utrecht de Roze Zaterdag 2013 plaats. De jaarlijkse Roze Zaterdag begon als de herdenking van de Stonewall-rellen in New York in 1969. Deze rellen, waarbij letterlijk teruggevochten werd tegen politie-invallen in homogelegenheden, vormden een van de startpunten voor de beweging voor seksuele bevrijding. Van deze radicale oorsprong is helaas niets meer te merken. Roze Zaterdag moet een feest zijn, waarbij pijnlijke politieke issues genegeerd worden. Het Anarchistisch Kollektief Utrecht (AK-Utrecht) en actiegroep Queer Guerilla grijpen de gelegenheid aan om een alternatief programma te presenteren om de radicale oorsprong van deze dag te reclaimen en enkele grotendeels genegeerde thema's op de kaart te zetten.

DOOR AK-UTRECHT EN QUEER GUERILLA

De blanke goedverdienende homoman als ijkpunt voor de mate van emancipatie

De strijd gestreden?

In de ogen van velen is de strijd voor seksuele emancipatie in Nederland inmiddels wel gestreden. Als er nog ergens voor gedemonstreerd wordt, dan is dat vooral een legalistische strijd voor 'gelijke' rechten. Oftewel: hoe kunnen we zo goed mogelijk meedraaien in de neo-liberale heter normatieve maatschappij. Tekenend is dat velen de invoering van het homohuwelijk de belangrijkste 'overwinning' van deze eeuw vinden, zonder enig acht te slaan op het onderdrukkende en beperkende karakter van het instituut huwelijk als zodanig.

De illusie dat de strijd wel gestreden is, is misschien logisch vanuit het perspectief van de blanke goedverdienende homoman, die als ijkpunt schijnt te dienen voor de mate van emancipatie. Er is echter nog wél een groot aantal problemen die juist op Roze Zaterdag benoemd en bestreden zouden moeten worden.

Racisme

In de eerste plaats is er een schrijnend gebrek aan aandacht voor, en protest tegen, het steeds verder opkomende racisme in de mainstream-homobeweging. Homofobie en andere vormen van seksuele intolerantie worden eenzijdig toegerekend aan (islamitische) immigranten. Extreem-rechtse politici als Wilders passen dit zogenaamde 'homo-nationalisme' naadloos in in hun anti-moslim- en anti-immigratie-agenda. Waar seksuele bevrijding traditioneel vooral door (radicaal) links is bevochten, werpt nu rechts zich op als hoeder van de 'homo'. Tenminste, zolang dit bruikbaar is om moslims en immigranten zwart te maken, en zolang het om 'normale' (lees: 'heteroachtige') Nederlandse homo's gaat.

Voor autochtone intolerantie heeft rechts een blinde vlek. Ook het zonder pardon terugsturen van LGBT-asielzoekers naar gevaarlijke herkomstlanden, met de boodschap hun seksualiteit maar geheim te houden, is volgens hen geen enkel probleem. Voor daadwerkelijke seksuele bevrijding heeft rechts geen interesse. Een discours dat kenmerkend wordt voor een steeds groter deel van het politieke spectrum, ook buiten PVV-kring.

Echter, in plaats van in samenwerking met anti-racismegroepen een krachtige vuist te maken tegen xenofobie, nationalisme en islamofobie, en voor daadwerkelijke seksuele bevrijding, ligt een groeiend aantal LGBT'ers kwijlend aan de voeten van Wilders, Rutte, Samsom en de rest van xenofoob politiek Nederland. Vorig jaar stond staatssecretaris Fred Teeven (VVD) nog op het podium van de Roze Zaterdag in Haarlem.

Commercieel

Roze Zaterdag heeft in de loop van de jaren een steeds commerciëler karakter gekregen. Een van de belangrijkste onderdelen van de voorbereiding van komende Roze Zaterdag in Utrecht is het vinden van sponsors. De mogelijkheden die hen geboden worden zijn breed: 'Het is mogelijk om voor deze gehele dag een plein te kopen.' De sponsor heeft dit plein vervolgens de gehele dag tot zijn of haar beschikking. Of denk bijvoorbeeld aan muntsponsoring: 'honderdduizenden muntjes met jouw bedrijfslogo erop.' Of bedrijven die gratis producten willen uitdelen ter promotie.

Tal van bedrijven mogen op deze manier goede sier maken als sponsors van een homo-evenement, zonder enige kritiek op de dagelijkse praktijk van hun activiteiten. Laten we wel wezen, ze verbinden hun naam aan Roze Zaterdag omdat zij er iets bij te winnen hebben: een ge*pinkwashed* imago dat ze aantrekkelijk maakt voor de goedverdienende, overconsumerende prototype-homo en lesbo. Zo doken tijdens evenementen als de Amsterdam Gay Pride al bedrijven als Shell, ING en ABN-AMRO op.

Bedrijven verbinden hun naam aan Roze Zaterdag omdat ze er iets bij te winnen hebben: een gepinkwashed imago

Normativiteit

Zoals al eerder geschreven beperkt de mainstream-homobeweging zich vooral tot legalistische strijd, waarbij het streven lijkt zich zo goed mogelijk in te passen in de bestaande heterogerichte maatschappij. Waar is de strijd voor echte seksuele- en genderbevrijding, voor het van ons af werpen van hokjes waarover we onszelf moeten verdelen? Waarom mogen we alleen homo/lesbo of hetero of bi zijn?

Waarom moeten we allen vrouw of man zijn? Al die hokjes werken onderdrukking en discriminatie alleen maar in de hand. Ook binnen de LGBT-wereld is nog een hele slag te maken in het overwinnen van seksisme, gendernormativiteit, transfobie en bifobie. We moeten ons inzetten voor een *verqueering* van de samenleving, *queer* als een allesomvattende vloeibare en inclusieve identiteit, binnen het kader van streven naar radicale maatschappelijke verandering.

Bevrijding?

Wie we daar in ieder geval niet bij kunnen gebruiken, zijn de politieagenten en militairen die met open armen ontvangen worden als deelnemers aan Roze Zaterdag. Het lijkt misschien prachtig dat, in tegenstelling tot in veel andere landen, in ieder geval oppervlakkig gezien ruimte is voor homo's binnen de krijgsmacht en de politie, maar maakt dat hun werk ook maar iets minder verwerpelijk?

Tijdens Roze Zaterdag vieren ze het bestaan van hun eigen rechten als LGBT, maar de dag erna slaan ze weer een zogenaamde illegaal in de boeien, schieten een ongewapende tiener dood of bombarderen een land de vernieling in. Wij hebben geen enkele behoefte zij aan zij te staan met onderdrukkers, mensenrechtenschenders en moordenaars, omdat ze toevallig ook niet-hetero zijn. In een brede strijd voor bevrijding is voor hen geen plaats.

Bevrijding!

Roze Zaterdag is verworden tot een commercieel festijn om een dun laagje diversiteit en tolerantie te vieren. Wij willen deze dag *reclaimen* als een dag van anarchistische strijd voor bevrijding. Een dag waarbij we de strijd voor seksuele bevrijding hand in hand laten gaan met verzet tegen seksisme, transfobie, xenofobie, uitsluiting, onderdrukking, militarisme, kapitalisme en imperialisme. Voor een vrije, solidaire en humane wereld zonder grenzen.

* LGBT *is een* Engelse *afkorting die staat voor* Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender. *Het is internationaal de afkorting geworden van de beweging van homo- en biseksuelen en de transgenderbeweging van transgenderisten, transseksuelen en travestieten.*

Alternatief programma

AK-Utrecht en Queer Guerilla delen tijdens het officiële programma van Roze Zaterdag flyers uit met een kritische visie op de verwording van dit evenement. Ook wordt opgeroepen naar het door deze twee groepen verzorgde alternatieve programma in de ACU (Voorstraat 71) te komen. Dit programma begint om 12.00 uur met een korte algemene inleiding en bestaat verder uit vier workshops:

12.15-13.30 uur: Workshop over gendernormativiteit.

13.45-15.00 uur: 'The invisible men': een documentaire over Palestijnse homo's die, vanwege de sterke afkeuring door hun families, gedwongen worden te vluchten. Ze eindigen als illegale immigranten in Tel Aviv, waar ze nog steeds onveilig zijn door de dreiging van deportatie. De enige mogelijke 'oplossing' lijkt een asielaanvraag in een Europees land te zijn.

15.15-16.15 uur: 'Maar wij zijn toch ook zelf vaak gediscrimineerd, hoe kunnen wij dan racistisch zijn?' Workshop over racistische vooroordelen in de LGBT-gemeenschap. Terwijl er veel aandacht in de media is voor het thema 'homofobie binnen de allochtone gemeenschappen' wordt er maar weinig in de 'andere richting' gekeken. Hoe zit het met racistische vooroordelen binnen de LGBT-gemeenschap in Nederland? Wat kan (nog) beter? Deze interactieve en praktische workshop heeft ten doel bewust en onbewust hokjesdenken tegen allochtonen naar voren te brengen en ideeën te ontwikkelen hoe deze kunnen worden verminderd.

16.30-18.00 uur: 'Queer activism in times of homo nationalism', workshop samen met activisten van de LGBT-organisatie KAOS GL uit Ankara (Turkije). We zullen samen verschillende vormen van homo-nationalisme bespreken en bekijken hoe deze verbonden zijn met vormen van discriminatie op basis van etniciteit en klasse. Daarna zullen we de uitdagingen uitwerken die deze nieuwe context biedt voor queer-activisme in Nederland, en voor samenwerking met andere activistische groepen op het vlak van migratie, anti-fascisme en internationale solidariteit.

De voertaal in de workshops is Nederlands of Engels, met mogelijkheid tot simultaanvertaling. Als tegenhanger voor het culinaire plein binnen het officiële programma worden de hele dag biologisch-veganistische hapjes aangeboden. 's Avonds vindt, ook in de ACU, het maandelijkse alternatieve queer-feest Cruise Control plaats.

Wil je meer info of wil je meedoen? Stuur een mail naar queerguerilla@hotmail.com.

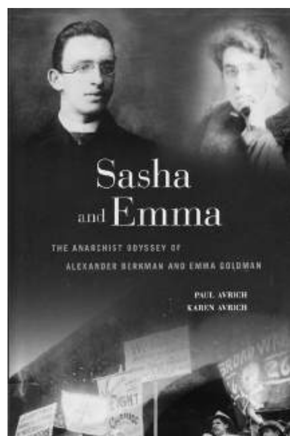
Sjakoo's Boekentips

Enrico Arrigoni
FREEDOM: MY DREAM
The autobiography of Enrico Arrigoni
2012, 383 *pag.*, € 12.50
Ardent Press, Berkeley, ISBN *Zonder*

De autobiografie van Enrico Arrigoni: een Italiaanse anarchist die de Russische Revolutie meemaakte en gedurende de Spaanse Burgeroorlog anarchistische frontcorrespondent was, waar hij verslag deed van mensenverachtende machtspolitiek van de communisten en het brute optreden van de fascisten. Deze autobiografie verscheen oorspronkelijk in 1937 bij de Libertarian Book Club (die hij meehielp op te richten in New York) en was al snel niet meer te krijgen. Dit is een herziene heruitgave. Arrigoni tooide zich met vele pseudoniemen (zijn meest gebruikte was Frank Brand) tijdens zijn illegale reizen rond de wereld en hij ontsnapte aan meerdere hachelijke situaties, waaronder zijn gevangenschap in een van de gruwelijke bajessen van fascistisch Spanje, waar hij alleen dankzij een internationale campagne uit wegkwam. Het boek bevat twee hoofddelen. Het eerste deel handelt over zijn leven en omzwervingen. Het tweede deel gaat over Spanje. En bevat artikelen die hij in menige frontlinie schreef en naar de VS stuurde. Arrigoni's persoonlijkheid spat van de pagina's, bescheiden, met gevoel voor humor, iemand die aan het leven hangt, en een lichte neiging tot egoïsme (in de Stirneriaanse zin) hetgeen in zijn dagen ook al niet erg populair was.

Paul Avrich en Karen Avrich
SASHA AND EMMA
The Anarchist Odyssey of Alexander Berkman and Emma Goldman
2012, 528 *pag.*, € 31.45
Harvard University Press, Cambridge, ISBN 9780674065987

In 1889 ontmoetten Emma Goldman en Alexander 'Sasha' Berkman, twee Russische immigranten, elkaar in een koffiehuis in de Lower East Side. De daarop volgende vijftig jaar zouden zij zeer nauw bevriend blijven, bij tijd en wijlen elkaars liefdespartner en trouwe kameraden zijn. Deze dubbelbiografie geeft een bijzondere inkijk in hun nauw vervlochten levens, de blijvende invloed op de anarchistische beweging waarvan zij actief deel uitmaakten en hun volhardende inzet voor gelijkheid en rechtvaardigheid. Berkman deed de VS in 1892 op hun grondvesten trillen met 'the first terrorist act in America,' de mislukte moordpoging op de grootindustrieel Henry Clay Frick vanwege zijn brute optreden tegen stakende arbeiders in zijn fabrieken. Gepassioneerd en vastberaden, melancholisch maar teder, bleef Berkman Goldmans nauwste vertrouweling, alhoewel ze geregeld voor lange duur van elkaar gescheiden waren – om te beginnen door zijn veertienjarige gevangenisstraf. In de tussentijd groeide Emma's faam als vooraanstaand pleitbezorger voor vele zaken, reikend van seksuele bevrijding tot de vrijheid van meningsuiting. Emma zou bekend komen te staan als de 'the most dangerous woman in America.' Deze postuum verschenen dubbelbiografie (Paul Avrich overleed in 2006) werd door Avrich' dochter Karen afgerond en beschrijft het leven van twee kameraden die zich telkens weer inzetten voor hun ideaal van een sociaal rechtvaardige samenleving die door zelfbestuur draaiende gehouden zou worden. Zowel in de Verenigde Staten, als in ballingschap in de Sovjet Unie kwamen ze in botsing met de autoriteiten en weigerden zich de mond te laten snoeren. Met woord en daad zouden beiden zich tot aan hun dood voor de anarchistische zaak blijven inzetten. Berkman stierf in juni 1936 vlak na een mislukte zelfmoord wegens chronische gezondheidsklachten. Goldman zette zich nog in voor de anarchisten in de Spaanse revolutie en stierf uiteindelijk in mei 1940 aan een hartaanval.

(anoniem)
AAN ZIJ DIE TIJDENS DE STORM NIET BINNEN ZIJN GEBLEVEN
De strijd tegen de gesloten centra en hun wereld in Lecce (Italië)
2011, 170 *pag.*, € 4.00
Tumult uitgaves, Brussel, ISBN *Zonder*
Bundeling van teksten over het verzet tegen de ongewenste vreemdelingenbajes 'Regina Pacis' [Koninklijke Vrede, sic] in Lecce. Deze door een kerkelijke instelling gerunde deportatiebajes is jarenlang het doelwit geweest van radicale acties en ook van acties van binnenuit door de gevangen zittende vreemdelingen zelf. Bevat onder andere procesverklaringen van gearresteerde activisten. De teksten komen uit het tijdvak 2001-2010.

Andrea Galova
ANARCHISME BREEKT DOOR IN DE BEELDENDE KUNST
Kunst en anarchisme in Nederland tussen 1880-1930
2012, 136 *pag.*, € 9.95
Uitgeverij het Fort van Sjakoo, Amsterdam, ISBN *Zonder*

Doctoraalscriptie die ingaat op meerdere vragen: Wat was de visie van anarchisten op kunst; Welke invloed had het anarchisme als politieke stroming op de kunst; Welke kunstvorm werd als anarchistisch gezien? Hiertoe dook de auteur in de uitgaven van de Nederlandse anarchistische beweging tijdens haar hoogtijdagen van 1880 tot 1930. Terloops wordt hierbij tevens een schets gegeven van het landschap van Nederlandse anarchistische groeperingen en tijdschriften (de meeste groepen/stromingen waren gegroepeerd rondom een blad). Doel van de anarchistische kunstenaars was het overbrengen van hun politieke boodschap, de bevolking bewust maken van haar lot en klaarstomen voor de overgang naar die nieuwe samenleving waarin uitbuiting geen plaats meer zou hebben. De gebruikte kunstuitingen waren met name op bewustwording gericht, direct aansprekende beeldtaal (vaak in de vorm van houtsneden, gravures of litho's). Het bijeffect was dat de arbeiders begrepen dat kunst niet enkel iets was voor de bovenlaag in de samenleving. Diverse anarchistische kunstenaars passeren de revue en er wordt uitgebreid ingegaan op de symboliek van de beeltenissen. De nadruk ligt op kunstenaars van de jongerenbladen zoals Alarm, De Moker, Branding,

De Bevrijding en De Kreet der Jongeren. Aan bod komen Chris Lebeau, Herman Schuurman, Kees van Dongen, Melle Oldeboerrigter, Johan Jacob Voskuil, Luc Kistjes en Nico de Haas. Geïllustreerd met veel afbeeldingen uit de genoemde periode. Dit is de tweede licht gewijzigde druk die verscheen ter gelegenheid van het 35-jarig jubileum van het Fort van Sjakoo.

Jay Kinney (red.)
ANARCHY COMICS
The Complete Collection
2012, 224 *pag.*, € 16.50
PM *Press*, *Oakland*, ISBN 9781604865318

Anarchy Comics: The Complete Collection is een heruitgave van de legendarische vier uitgaven van het stripblad Anarchy Comics (1978-1986), het underground-stripblad dat een perfecte combinatie wist te maken van anarchistische politiek overgoten met een stevig punksausje. Het combineerde een aanstekelijke mix van satire, opstandigheid en artistieke experimenteerdrang. Afgezien van complete vier oorspronkelijke nummers is er ook nog nooit eerder gepubliceerd werk van Jay Kinney en Sharon Rudahl opgenomen en het geheel wordt voorafgegaan door een historische inleiding van Kinney met veel anekdotes over het wel en wee van het maken van dit roemruchtige blad. Het bevat getekende verhalen van de hand van: Jay Kinney, Yves Frémion, Gerhard Seyfried, Sharon Rudahl, Steve Stiles, Donald Rooum, Paul Mavrides, Adam Cornford, Spain Rodriguez, Melinda Gebbie, Gilbert Shelton, Volny, John Burnham, Cliff Harper, Ruby Ray, Peter Pontiac, Marcel Trublin, Albo Helm, Steve Lafler, Gary Panter, Greg Irons, Dave Lester, Marion Lydebrooke, Matt Feazell, Pepe Moreno, Norman Dog, Zorca, R. Diggs (Harry Driggs), Harry Robins, en Byron Werner.

Crimethinc
ROLLING THUNDER #10
(Summer 2012)
2012, 114 *pag.*, € 7.95
CrimethInc., *Olympia*, ISBN *Zonder*

Vers van de pers het tiende nummer het Crimethinc tijdschrift Rolling Thunder #10. Het blad opent met een herwaardering van het anarchistische project in de hedendaagse context van crisis en technologische verandering. Vervolgens maakt men een tour om de wereld tussen 2010 en 2012: de studenten bewegingen in de VS en Engeland; de opstanden in Tunesië, Egypte, en elders; de beweging van de pleinbezetters in Spanje (Indignados), Griekenland, en tot slot de VS, vanaf het aarzelende begin in Wisconsin tot wat daarop volgde in Oakland. Voor analyse duikt men in de strijd tegen de politie die leidde tot de opkomst van een de confrontatie aangaand anarchisme in Seattle. De Amerikaanse immigratiepolitiek wordt onder de loep genomen. Dit nummer sluit af met een historische analyse van het Canadese anarchisme, vanaf haar oorsprong tot aan de 2010 Olympische Spelen en G20-rellen, tot aan de dag van vandaag. Als toetje krijgt men nog een 24 pagina's in kleur verstripte geschiedenis van het anarchisme in Argentinië.

Conny Braam
SJACO
2012, 400 *pag.*, € 18.95
Bertram + de Leeuw Uitgevers, *Amsterdam*, ISBN 9789461560902

Op 8 januari 1716 wordt Jacob Frederik Muller alias Sjaco, degene naar wie de Amsterdamse boekwinkel Het Fort van Sjakoo is vernoemd, in een herberg vlakbij de Jordaan opgepakt. Hij wordt verdacht van inbraak. De rentenier Tobias van Thuynhuizen besluit de rechtsgang te volgen. Van zijn achter-oom, de gezaghebbende hoofdofficier Ferdinand van Collen, krijgt hij toestemming de – soms gruwelijke – verhoren van Sjaco bij te wonen. De Amsterdamse schepenen hebben goede hoop de dief snel op het schavot te brengen. Maar vanuit zijn cel, onderin het stadhuis, bindt de jonge Sjaco een juridisch gevecht aan met de hoofdofficier en daarmee met het oppermachtige regentendom. De titanenstrijd tussen het stadsbestuur en de charmante schelm Sjaco, wordt ook de strijd van Tobias en zijn buurvrouw Machteld. Met een stroom aan felle pamfletten proberen ze de stad op te zetten tegen haar regenten. Sjaco de onverzettelijke zal uitgroeien tot de held van de Jordaan.

Sjaak Weg
WEG MET HET KAPITALISME!
LEVE DE ANARCHIE!
2012, 52 pag., € 15,00
Uitgeverij Weg, Rotterdam,
ISBN Zonder

Bundel met nieuwe korte verhalen van de hand van deze Rotterdamse verbale mitrailleur van anarchistische snit. Sjaak steekt zijn woede over de misstanden in onze samenleving en zijn microkosmos in Rotterdam niet onder stoelen of banken. Hij schreeuwt het van het dak. De woede spat er af.

Al de besproken boeken zijn verkrijgbaar/bestelbaar bij de betere boekhandels (Fort van Sjakoo te Amsterdam, Rosa te Groningen en de Rooie Rat te Utrecht). Het Fort van Sjakoo verzorgde deze rubriek en heeft de boeken ook op voorraad. Ondersteun de laatste alternatieve boekhandels van Nederland en bestel je boeken daar.

Fort van Sjakoo,
Jodenbreestraat 24 te Amsterdam,
020-6258979, info@sjakoo.nl, http://www.sjakoo.nl.

Hoe het onmogelijke mogelijk kan worden

Alain Badious radicale gelijkheidshypothese

In de Westerse wereld lijkt het tegenwoordig verboden geen democraat te zijn. Als je geen democraat bent, dan ben je volgens de heersende opinie vast een terrorist, fundamentalist, communist of fascist. Alain Badiou *stelt echter dat het woord democratie in onze samenleving niets anders betekent dan de* heersende opinie. *Waar sinds de Griekse filosofie democratie de betekenis heeft dat het volk (over zichzelf) heerst, is* Badiou *van mening dat het niet goed gaat met het volk in onze tijd; het wordt hem steeds duidelijker dat het mondiale kapitalisme tot algemene futloosheid leidt.* [1] *We leven in een* futloze wereld *zonder ideeën en zonder ideeën kan het volk niet over zichzelf heersen, zo redeneert hij.* [2]

DOOR JAN NOL

Volgens Badiou is er ruimte om naast de futloze wereld van het kapitalisme een alternatief te ontwikkelen. Ten grondslag aan zijn gehele gedachtegoed ligt het besluit tot het aannemen van het axioma *dat het* Ene *niet bestaat*, wat vergelijkbaar is met de aanname *dat God niet bestaat.* [3] Dat wat wel bestaat is dan *een veelvoudige veelvoudigheid zonder het* Ene. Badiou vooronderstelt dus zijn idee van radicale gelijkheid: er bestaat maar één wereld, dat is de veelvoudige veelvoudigheid, oftewel een radicale contingentie. Als er maar één wereld als veelvoudige veelvoudigheid bestaat dan betekent dat dat de wereld is opgebouwd uit verschillen. Hij durft deze radicale gelijkheidshypothese zelfs *de Idee van communisme* te noemen; een term die velen belachelijk of misschien zelfs aanstootgevend in de oren klinkt. Hij gebruikt het woord communisme ironisch en provocatief maar wijst tegelijkertijd op de betekenis van verandering die het woord inhoudt. Badious idee van communisme houdt een politiek in zonder staat en partijvorm die past binnen zowel het communisme als het anarchisme en die beschrijft hoe het onmogelijke mogelijk kan worden.

De staat (van de situatie)

Om te begrijpen hoe volgens Badiou het onmogelijke mogelijk kan worden, is het van belang eerst te bekijken hoe hij de huidige situatie typeert. Badiou plaatst zijn filosofie over politiek, waaronder de Idee van communisme valt, namelijk tegenover de hedendaagse democratie en het hedendaagse kapitalisme, die hij *kapitalo-parlementarisme* noemt. Het vormt een onderdeel van *de staat* of *de staat van de situatie*, waaronder hij het systeem verstaat dat mogelijkheden beperkt en onmogelijkheden vastlegt. [4] Badiou gebruikt *de staat* dubbelzinnig; het houdt zowel de normale staat van de situatie in als de politieke staat. Bij de staat (van de situatie) hoort de futloze wereld met haar ideaal van *leven zonder ideeën*. De staat van de huidige politieke mogelijkheden houdt volgens hem preciezer geformuleerd het volgende in:

> [T]*he capitalist economy, the constitutional form of government, the laws (in the juridical sense) concerning property and inheritance, the army, the police*… *Through all these systems, all these apparatuses we can see how the* State *organizes and maintains, often by force, the distinction between what is possible and what isn't.* [5]

Democratie

Volgens Badiou heeft het woord democratie tegenwoordig een symbolische betekenis. Dat houdt in dat er een onderscheid bestaat tussen hoe het woord democratie gewoonlijk wordt gebruikt en de werkelijke politieke verhoudingen die niet democratisch zijn. We doen net alsof de wereld democratisch is, oftewel de democratie is een symbool van een nepwereld. Voordat we kunnen beginnen met het bevatten van de realiteit van onze samenlevingen, acht Badiou het noodzakelijk om eerst hun symbool los te wrikken. Het belangrijkste symbool in de wereld waarin wij leven is dat iedereen een democraat is. De mensen die bij het symbool horen zijn de democraten oftewel de westerlingen, en iedereen die geen democraat is komt dus uit een niet-Westers land. Datgene wat niet democratisch is, is een gebied van honger waar muren zijn opgetrokken en oorlog heerst. Zo is het begrijpelijk dat Badiou het woord democratie in deze tijd opvat als een schijnwereld waarin een conservatieve oligarchie voornamelijk haar eigen territorium bewaakt. [6] Maar waar Badiou over de werkelijke democratie spreekt, hangt hij de letterlijke betekenis van het woord aan, die is dat volken over hun eigen bestaan heersen; dat politiek in de mensen zelf besloten ligt en de staat hierbij overbodig is. [7]

Badiou wijst erop dat het democratische subject gesocialiseerd wordt door de illusie dat alles beschikbaar is. De jeugd is oppermachtig in de democratische wereld en het gebod dat voorvloeit uit de zoektocht naar genot is: H*ave fun*! Zo legt Badiou de diepgaande domheid van de hedendaagse democratische maatschappij bloot. Daarbij komt dat volgens hem het democratische subject uitdrukt dat alles voor alles inwisselbaar is. Dat betekent dat verlangens, objecten waarop dit verlangen zich richt en het kortdurende genot die zij geven, inwisselbaar zijn. Het subject wordt binnen deze roulatie van inwisselbaarheden opgebouwd.

Kapitalisme

Naast de democratie is het kapitalisme een dominant onderdeel van de huidige staat van de situatie. Badiou is van mening dat de hedendaagse wereld, beschouwd als een wereld die door de totaliteit van het kapitalisme is ingedeeld, geen wereld vormt voor de mensen waaruit zij is opgebouwd. Hij maakt hier een onderscheid tussen de abstracte wereld van het kapitaal en de wereld waarin diegenen die er in leven elkaar kunnen herkennen als mede-inwoners. [8]

In Badious werk lijkt centraal te staan dat mensen uiteenlopende behoeftes hebben en dat het kapitalisme geen rekening houdt met deze verschillende behoeftes maar een schijn van autonomie creëert bij de individuele consument. [9] Dat het kapitalisme in zijn ogen bijna bewust als doel het voortbrengen van 'een algemene futloosheid' nastreeft, sluit hierop naadloos aan. [10] Het kapitalisme streeft de algemene futloosheid wel na maar slaagt er niet in dit volledig te bewerkstelligen. De algemene futloosheid omschrijft Badiou als dat het mondiale kapitalisme de ideologie van het leven zonder ideeën inhoudt. Preciezer uitgedrukt denkt hij, dat de indeling van de wereld futloos kan zijn maar niet dat er een algemene futloosheid bestaat. Hij zoekt daarom naar grenzen van wat er binnen de staat van de situatie gedacht kan worden.

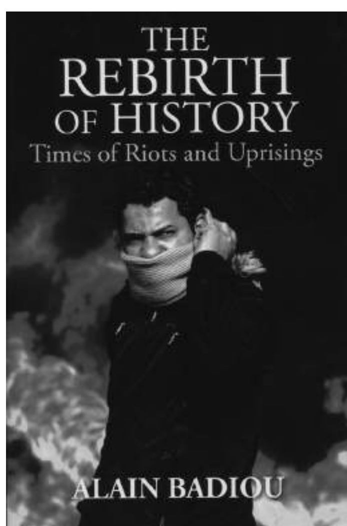
Als opmaat naar de idee van communisme, Engels' en Marx' idee:

> *'The Communist revolution is the most radical rupture with traditional property relations; no wonder that its development involves the most radical rupture with traditional ideas. In place of the old bourgeois society, with its classes and class antagonisms, we shall have an association, in which the free development of each is the condition for the free development of all'.* [11]

Voor Badiou betekent dat een breuk met de huidige staat (van de situatie) en het ontwikkelen van een politiek op *grassroots* niveau. [12] Een dergelijke breuk noemt hij *een evenement*, waaruit een nieuwe waarheid voortkomt.

Het evenement

H*et evenement* staat centraal in het gehele oeuvre van Badiou en houdt een kortstondige breuk in met de staat (van de situatie). [13] Met het evenement begint elke diepgaande vernieuwing. De staat beperkt in de ogen van Badiou mogelijkheden, waar *het evenement* juist nieuwe mogelijkheden creëert. Het opent in de wereld de mogelijkheid van wat eigenlijk als onmogelijk is gegeven. [14] Een evenement is contingent en heeft twee eigenschappen. De eerste is dat het altijd al voorbij is; het evenement is het achteraf benoemen en erkennen dat er iets overduidelijks gebeurd is. De tweede eigenschap is dat met het evenement geen daden gelegitimeerd kunnen worden. Er is iets gebeurd en alles van de staat van de situatie dat in relatie staat tot het evenement moet worden onderzocht. Voorbeelden van evenementen zijn de Franse Revolutie, de opstand in mei 1968, het muzikale Schönberg-evenement, het wetenschappelijke Cantor-evenement en ontmoetingen op het terrein van de liefde. Dominiek Hoens verwoordt het als volgt: 'Het evenement *is* niet maar *gebeurt*'. [15] Hiermee bedoelt Hoens dat het evenement geen zijnde is en dus ook niet door een ontologie (zijnsleer) kan worden begrepen, maar dat het evenement helemaal overeenkomt met denken. [16]

Wat gebeurt er precies tijdens een evenement en hoe verstoort het de bestaande orde (dat is de staat van de situatie)? Om te beginnen veronderstelt Badiou dat het Ene niet bestaat, wat vergelijkbaar is met de uitspraak: G*od bestaat niet*. Wat wel bestaat is dan een veelvoudigheid van veelvoudigheden zonder het Ene. Dit Zijn beschrijft hij als een 'oneindige verzameling van verzamelingen', een radicale contingentie. Dat betekent dat elk specifiek zijnde *gerepresenteerd* wordt door een afzonderlijke verzameling. Ieder zijnde bestaat voor zover het wordt gerepresenteerd. Maar wat is *het Zijn* voor zover het niet wordt gerepresenteerd? Het *zijn-qua-zijn* is geen specifieke representatie en geen verzameling; het is ongerepresenteerd, oftewel het is *een presentatie.* [17] Het zijn-qua-zijn vertoont geen eenheid, het is het zijn voordat er identiteit of identificatie plaatsvindt. [18] Er bestaat geen verzameling die alle andere verzamelingen en elementen omvat en daarom stelt Badiou het zijn-qua-zijn gelijk met niets, met de leegte. Dus de leegte is hetgeen dat niet gerepresenteerd kan worden in een situatie maar er toch aan ten grondslag ligt. [19]

Wat gebeurt er nu als een evenement de bestaande orde verstoort? Het houdt in dat de orde zich dan realiseert dat zij niet steunt op representaties, oftewel op dat wat haar veronderstelde identiteit vormt. De situatie (of wereld) berust immers uiteindelijk op een radicale contingentie. Een evenement breekt in op de heersende opinie van de staat van de situatie en slaat, zoals hieronder wordt omschreven, een gat in het weten. Dat betekent dat alles gaat schuiven, niets nog vaststaat en revolutie in de lucht hangt. Dat is het moment waarop een nieuwe waarheid de kans krijgt. [20]

Waarheid en waarheidsprocedures

Nieuwe waarheden kunnen volgens Badiou alleen buiten de filosofie als *waarheidsprocedures* tot stand komen in vier domeinen: wetenschap, politiek, kunst en liefde. [21] Maar waarom deze vier specifieke domeinen? Waarom geen andere domeinen van de menselijke ervaring? Er is volgens Badiou geen subject van de waarheid mogelijk van onderwijs, landbouw of atletiek, omdat zij altijd verbonden zullen blijven met representatie en kennis, hier geldt alleen het bestaan of de individualiteit en hier is geen sprake van waarheid. [22]

E*en waarheid* is voor Badiou datgene wat openingen forceert in kennis, het slaat een gat in het weten. Waarheid en weten zijn dus van elkaar te onderscheiden en waarheid is geen deel van het weten. [23] De waarheid hindert en ondermijnt de heersende opinie. [24] De waarheid is niet het inzicht in wat vaststaat, dat zijn immers de als gangbaar erkende representaties van het Zijn, maar waarheid *presenteert* iets nieuws. [25] Waarheid heeft twee eigenschappen. De eerste is dat het een waarheid van een situatie betreft, de tweede dat het om een waarheidsprocedure gaat. [26]

De drie cruciale aspecten van een waarheidsproces zijn *het evenement, de trouw* en *de waarheid*. H*et evenement* ontstaat uit 'iets anders' dan de situatie, dan de opinies, dan het gevestigde weten'. [27] D*e trouw* is het blijven onderzoeken van de situatie die voortkomt uit de eis die gesteld wordt door het evenement. Die eis is *de waarheid* die openingen forceert in kennis. [28] Een waarheid van het evenement kan door iedereen worden aangegrepen, iedereen kan door het evenement tot subject worden gemaakt. [29]

Metapolitiek

Badious (filosofie van) metapolitiek staat buiten de politiek die wél waarheden kan denken; de filosofie (van metapolitiek) produceert zelf geen waarheden. De politieke filosofie gaat er daarentegen vanuit dat filosofen zélf in staat zijn om *het politieke* te denken.

Politiek is in Badious metapolitiek vooral een procedure of een proces dat buiten de politieke staat

actief wordt vormgegeven.[30] Ter herinnering, Badiou gebruikt het woord *de staat* dubbelzinnig, als zowel de politieke staat als de normale staat van de situatie. De plek waar een politiek proces begint is daar waar in de sociale ordening duidelijk wordt gemaakt dat de macht van de staat buitensporig is. Dat is de plaats van het politieke evenement. Deze excessieve staatsmacht houdt in dat de staat een instantie is die een dubbele controle uitvoert. De staat (van de situatie) wil bepalen wat mogelijk en vooral wat onmogelijk is. Badiou geeft als voorbeeld dat de politieke staat zijn legale burgers telt en hen vervolgens nogmaals telt door een onderverdeling te maken in diverse subcategorieën; zoals volwassene/kind, man/vrouw, allochtoon/autochtoon. In de eerste telling worden de elementen van een set geteld en in de tweede die van een subset, aldus Badiou. In de set wordt een bepaalde situatie simpelweg voorgesteld en in de subset is er sprake van een verdubbeling; dat is een *re-presentatie*. Daar ligt de buitensporige staatsmacht. De verdubbeling betekent dat er een overschot aan macht is doordat de situatie (van de voorstelling) zelf kleiner is dan de toestand (van representatie) van de situatie.[31] Of anders gezegd, de staat (van de situatie) beslist over wat wel en wat niet telbare eigenschappen zijn. Een situatie is dan gebaseerd op een beslissing over wat een zijnde is en wat niet, terwijl voor Badiou identiteit niet oorspronkelijk is; hetgeen dat bestaat is de radicale contingentie.[32]

Badiou schrijft dat als alles zijn gangetje gaat het overschot aan macht van de staat (van de situatie) onzichtbaar blijft achter de schijn van culturele identiteiten en gemeenschappelijke banden die onze persoonlijke identiteiten vormen. Dit machtsoverschot wordt alleen zichtbaar door het optreden van een politiek subject.[33] Het politieke subject is geen individuele activist en bestaat niet vóórdat het evenement plaatsvindt. Het is bijvoorbeeld een serie van protesten, bijeenkomsten en bezettingen van het parlement.[34] Het subject is de (trouwe) drager van een waarheidsproces.[35] Het verdwijnen van de rigide grenzen waarop de staatsmacht is gebaseerd, in ieder geval op het lokale niveau, noemt Badiou de potentiële elementen van een 'grand alliance'. Voorbeelden van deze grenzen zijn volgens hem:

> '[T]*he barrier that separates young high-school or university students and the young working-class unemployed, or that which separates the ordinary workers from the 'newly arrived' proletariat, that is to say, workers of foreign origins. Any new political force originates in a transgression of these frontiers.*'[36]

Een politiek proces begint kortom met de lokale ontbindingen van onze persoonlijke identiteiten en niet vanuit een groep of een verbondenheid die van te voren is gedefinieerd.[37] Op het moment dat een politiek proces de overvloed aan macht van de staat (van de situatie) zichtbaar maakt, wordt volgens Badiou politiek *de kunst van het onmogelijke*; er vindt een evenement plaats. In plaats van de schijn van persoonlijke identiteiten ontstaat er volgens hem een algemeen concept van waarheid dat universeel hetzelfde is voor iedereen.[38]

Zij heeft niets te maken met de holle retoriek van de zogenaamde wereldleiders over globalisering, Badious *One World Politics* gaat er namelijk vanuit dat:

> '[*t*]*he unity of the world is one of living and acting beings, here and now. And I must absolutely insist on this test of unity: these people who are here, different from me in terms of language, clothes, religion, food, education, exist in the same world, exist just as I myself do. Since they exist like me, I can converse with them, and then, as with anyone else, we can agree and disagree about things. But on the absolute precondition that they exist as I do – in other words, in the same world.*'[39]

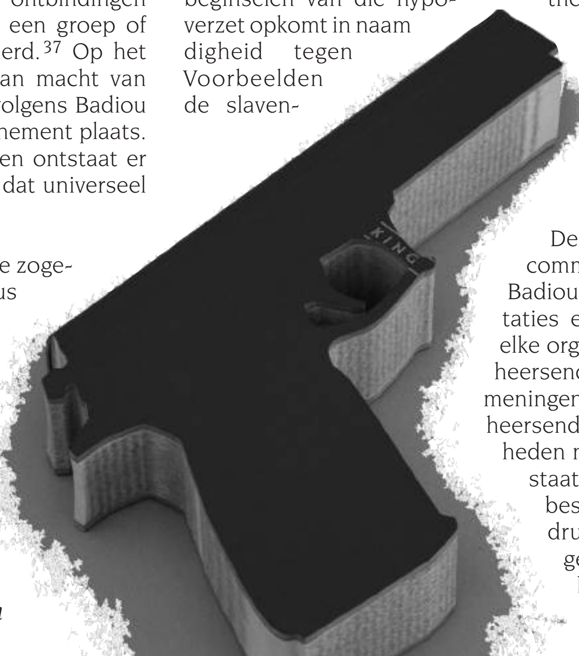
Hiermee bedoelt Badiou dat het stellen *dat de wereld een eenheid is*, betekent dat mensen recht hebben op wat zij bijvoorbeeld opvatten als een eigen identiteit, religie en moedertaal.[40] Als echter diegenen die in de wereld leven worden gevraagd om *hetzelfde* te zijn, sluit dat die wereld in en gaat zij verschillen van een andere wereld. Dat verklaart volgens Badiou de opgerichte muren in bijvoorbeeld Palestina, om delen van de VS en Europa. Het insluiten van werelden zoals Badiou dat verstaat, heeft ook verachting, uitsluiting, controles, de dood en uiteindelijk oorlogen tot gevolg.[41] Als de overheid bijvoorbeeld migranten 'asielzoekers' noemt en hen in zogenaamde ontvangstcentra opsluit, verlaat zij dit principe van 'dezelfde wereld'.[42] Dergelijke praktijken van uitsluiting kenmerken volgens hem *het kapitalo-parlementarisme*, oftewel de huidige staat van de situatie.

Communisme

Badiou vat *communisme* in algemene zin net zoals Marx en Engels negatief op: de logica die er vanuit gaat dat er klassen nodig zijn en dat er een fundamentele onderdanigheid moet bestaan van mensen die werken voor de dominante klasse, kan worden overwonnen.[43] Volgens Badiou is er sinds de Oudheid al sprake van een dergelijke logica en dat houdt in dat de oligarchische macht van diegenen die de rijkdom bezitten niet voor altijd is en het dus mogelijk is deze af te schaffen. De macht van de oligarchen heeft zijn vaste vorm gekregen in de macht van de staat. De communistische vooronderstelling houdt de mogelijkheid in van een andere collectieve organisatie. Een organisatie die de ongelijkheid qua rijkdom en de bestaande arbeidsverdeling opheft. Badiou voorziet dat ieder individu in die organisatie een flexibele arbeider is, dat mensen handarbeid en intellectuele arbeid afwisselen net zoals dat ze wisselen tussen werken in de stad en op het land. Hier klinken de ideeën van Marx en Engels door:

> '[I]*n communist society, where nobody has one exclusive sphere of activity but each can become accomplished in any branch he wishes, society regulates the general production and thus makes it possible for me to do one thing today and another tomorrow, to hunt in the morning, fish in the afternoon, rear cattle in the evening, criticise after dinner, without ever becoming hunter, fisherman, shepherd or critic.*'[44]

Naast het ophouden te bestaan van de individuele vergaring van fortuinen, verdwijnt het doorgeven ervan via het erfrecht. De (algemene) communistische hypothese bestaat als een puur idee van gelijkheid sinds de staat bestaat, aldus Badiou. De eerste beginselen van die hypothese ziet hij zodra er massaal verzet opkomt in naam van egalitaire rechtvaardigheid tegen de dwang van die staat. Voorbeelden die Badiou noemt zijn de slavenopstand geleid door Spartacus en die van de Duitse boeren geleid door Thomas Münzer.

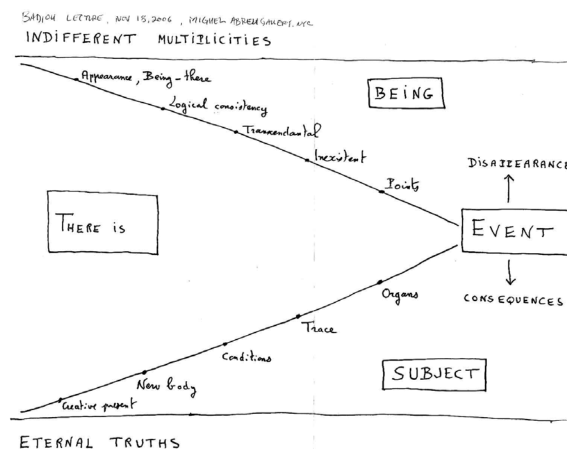

Deze algemene kenschets van communisme bestaat volgens Badiou uit intellectuele representaties en dient als horizon voor elke organisatie die breekt met de heersende orde van de gevestigde meningen. Een voorbeeld van een heersende opinie is dat ongelijkheden noodzakelijk zijn en dat de staat deze ongelijkheden moet beschermen. Tenslotte benadrukt Badiou dat het hier geen utopische principes betreft; het zijn, nogmaals, intellectuele patronen.[45] Het gaat hem er niet om

te claimen dat gelijkheid in een onzekere toekomst zal worden bewerkstelligd, zij moet worden verondersteld. Hij gaat ervan uit dat er hier en nu al een politiek van gelijkheid bestaat. Hij pleit ervoor om, naast het veronderstellen van de gelijkheid, de consequenties ervan na te jagen.[46] Er bestaat maar één wereld!

Noten:

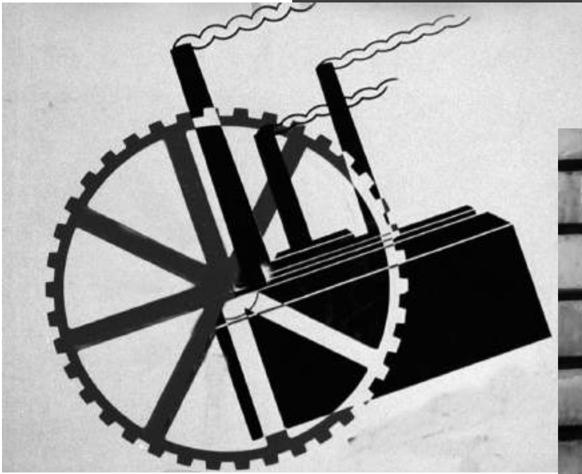
1 Badiou (2011), *Metapolitics*. (Barker, J. vert.). Londen: Verso. Oorspronkelijke uitgave 1998, p. 78-9.
2 De Bloois en Van den Hemel (2012), *Alain Badiou: Inesthetiek: filosofie, kunst, politiek*. Amsterdam: Octavo, p. 60-1.
3 'My entire discourse originates in an axiomatic decision; that of the non-being of the One' (Badiou. (2005). *Being and Event*. (Feltham, O. vert.). Londen: Continuum, p. 31. Oorspronkelijke uitgave 1988.
4 Badiou (2010). *The Communist Hypothesis*. Londen: Verso, p. 243. (Macey, Corcoran. vert.). Oorspronkelijke uitgave 2008. Bosteels (2011), *Badiou and Politics*. Londen: Duke University Press, p. 29. Met de term 'staat' 'wordt aangegeven dat een situatie als verzameling van verzamelingen van eigenschappen niet in het zijn is gegrond maar in een beslissing over de situatie en dus over wat er als zijnde kan gelden en niet' (Hoens' inleiding op Badiou, *Paulus*, p. 13).
5 Badiou, *The Communist Hypothesis*, p. 243.
6 Badiou (2011), 'The Democratic Emblem', in: Agamben e.a. (2011). *Democracy in what state?* (McCuaig, W. vert.). New York: Columbia University Press, Oorspronkelijke uitgave: 2009. p. 6-8.
7 Badiou, 'The Democratic Emblem', p. 15.
8 Alain Badiou geïnterviewd in 2007 door Oliver Feltham in: 'Live Badiou' (2007), in: Feltham (2008), *Alain Badiou*. Londen: Continuum, p. 136.
9 Badiou (2011), *Metapolitics*, p. xx-i.
10 De Bloois en Van den Hemel, *Alain Badiou*, p. 60.
11 Marx, Engels, (2005). *The Communist Manifesto*. Minneapolis: Filiquarian Publishing, p. 34, 37. Oorspronkelijke uitgave: 1848.
12 Badiou, *The Communist Hypothesis*, p. 100.
13 Rokus Hofstede, de Nederlandse vertaler van Badious *L'Éthique* (1993), schrijft dat *événement* door hem vertaald wordt als evenement. Het evenement bij Badiou heeft niet de Nederlandse betekenis van gebeurtenis, omdat het evenement veel zeldzamer is. De connotatie van een spektakel bij het woord evenement is in het Frans en Nederlands niet van toepassing (Vertaler Rokus Hofstede in Badiou (2007), *Ethiek*. Utrecht: Ijzer, p. 8. Oorspronkelijke uitgave 2003).
14 De Bloois en Van den Hemel, *Alain Badiou*, p. 286.
15 Inleiding van vertaler Hoens op Badiou, *Paulus*, p. 14-6.
16 Inleiding van vertaler Hoens op Badiou, *Paulus*, p. 14-6. 'Dit denken mag niet worden verward met filosofie of theorie maar dient als een actief, praktisch denken te worden opgevat. Dit denken zal volgens Badiou wetenschappelijk, politiek, artistiek of amoureus van aard zijn' (Idem).
17 De Kesel (2004), 'Ontologie als katholicisme', *Yang*, 40:1, p. 22. Het paradoxale is dat het Zijn qua zijn een presentatie is en aanwezig is in een lege verzameling (Idem).
18 Hoens' inleiding op Badiou, *Paulus*, p. 12.
19 Hoens' inleiding op Badiou, *Paulus*, p. 12. En: Pluth, *Badiou*, p. 33.
20 De Bloois en Van den Hemel, *Alain Badiou*, p. 59. Een echt evenement is nieuw en richt zich tot allen. Een vals evenement daarentegen maakt onderscheid tussen voor wie het evenement wel van toepassing is en voor wie niet (Hoens' inleiding op Badiou, *Paulus*, p. 21); 'Het nationaal-socialisme van de jaren dertig is zeker een grote politieke verandering maar geen evenement omdat het vanaf het begin berust op het onderscheiden van de ene particulariteit (het Duitse volk) ten aanzien van een andere (Idem).
21 De Bloois en Van den Hemel, *Alain Badiou*, p. 49.

22 Hallward, P. (2003). *Badiou*. Minneapolis: University of Minnesota Press, p. 181-2.
23 Hoens' inleiding op Badiou, *Paulus*, p. 17.
24 De heersende algemene opinie noemt Badiou ook wel de 'encyclopedie'; de heerschappij, de orde en de geldigheid van de staat. Het idee van het openingen forceren in kennis komt van Lacan (Hoens' inleiding op Badiou, *Paulus*, p. 17).
25 Badiou. *Paulus*, p. 47. En: De Kesel, 'Ontologie als katholicisme', p. 23.
26 Hoens' inleiding op Badiou, *Paulus*, p. 19. Badiou, *Paulus*, p. 111. 'De universaliteit waarvan sprake is bij Badiou blijkt uiteindelijk bijzonder minimaal. De universaliteit betreft iedereen voor zover die mogelijk tot subjectiviteit en dus trouw aan het evenement kan worden opgeroepen' (Hoens' inleiding op Badious *Paulus*, p. 23.
27 Badiou, *De ethiek*, p. 100.
28 Badiou, *De ethiek*, p. 100-1. De waarheid vat Badiou op als de veelvoudigheid van de situatie zoals zij tijdens *de trouw* wordt opgebouwd (Badiou, *De ethiek*, p. 100-1).
29 Hoens inleiding op Badiou, *Paulus*, p. 20-1.
30 Dat dit buiten de staat wordt vormgegeven door een procedure, verklaart ook waarom hij van mening is dat de meeste politieke filosofieën falen; zij vinden het namelijk belangrijker te zoeken naar de juiste vorm van (staats)macht (Bosteels, *Badiou and Politics*, p. 29-32).
31 Bosteels, *Badiou and Politics*, p. 30.
32 Hoens' inleiding tot Badious *Paulus*, p. 13. 'Daaruit leidt Badiou echter niet af dat de situatie slechts het effect van een manier van kijken is, die naar believen anders bekeken en gestructureerd kan worden. Badiou is daardoor teveel door het structuralisme beïnvloed en hij onderschrijft de stelling dat de structuur vóór elke identiteit van een zijnde werkzaam is' (Hoens' inleiding tot Badiou, *Paulus*, p. 13-4).
33 Hoens' inleiding tot Badiou, *Paulus*, p. 13-4.
34 Feltham, *Badiou*, p. 111.
35 Badiou, *De Ethiek*, p. 71.
36 Badiou geïnterviewd door Feltham, 'Live Theory', p. 138.
37 Bosteels, *Badiou and Poltics*, p. 30.
38 Bosteels, *Badiou and Poltics*, p. 30-1.
39 Badiou, *The meaning of Sarkozy*, p. 61.
40 Voor gemigreerde arbeiders die zich genoodzaakt voelen om de opgelegde integratie te weigeren, kan dit van belang zijn. Badiou, *The meaning of Sarkozy*, p. 63.
41 Badiou, *The meaning of Sarkozy*, p. 65.
42 Badiou, *The meaning of Sarkozy*, p. 62.
43 Badiou, *The meaning of Sarkozy*, p. 98.
44 Engels, Marx (1970), *German Ideology*. New York: International Publishers, p. 53. Oorspronkelijk manuscript geschreven in 1845 en 1846.
45 Badiou, *The meaning of Sarkozy*, p. 98-9.
46 Badiou, *Metapolitics*, p. 112-3. 'Marxism, the workers' movement, mass democracy, Leninism, the proletarian party, the Socialist state – all these remarkable inventions of the twentieth century – are no longer of practical use' (Badiou, *The meaning of Sarkozy*, p. 113).

Internationale oproer

DOOR ONZE INTERNATIONALE CORRESPONDENT VOOR RELLEN,

België, 29 januari 2013

In het Belgische Namur (Namen) is die dag een demonstratie van vijftien honderd staalarbeiders van verschillende Accelor Mittal fabrieken uit Luik. De directie heeft een week eerder aangekondigd dat meerdere fabrieken moeten sluiten i.v.m. internationale concurrentie. Op verschillende bijeenkomsten van arbeiders was al eerder besloten om het werk neer te leggen en de flik het vuur aan de schenen te leggen. Op 29 januari is er een vergadering van regionale politieke partijen om met de directie te praten over een sociaal plan. De staalarbeiders, die die dag naar Namur kwamen, waren niet echt van plan om te praten! Onder de demonstranten hadden enkele honderden allemaal helmen, bivakmutsen, sjaals en andere gezichtsbedekking op. Aangekomen bij de eerste politieafzetting (een stalen muur, die de weg naar het centrum blokkeerde) kwam het meteen tot grote botsingen met de oproerpolitie, met zwaar vuurwerk, ijzeren staven, en het nodige gooi en smijtwerk. Vijf smerissen raakten gewond, waarvan er één naar het ziekenhuis moest. Ook zijn er arrestaties geweest, maar is onduidelijk hoeveel. De woordvoerder van de kit vertelde tegen de lokale krant dat de arbeiders 'zonder aarzeling en zonder dialoog in de aanval gingen'. Wij kunnen het niet beter verwoorden.

Engeland, 1 februari 2013

Het gaat weer beter met Freedom Press, dat op 1 februari werd getroffen door een fascistische bomaanslag (zie het vorig nummer van *Buiten de Orde*, p. 5). De weken na de aanslag zijn er vanuit de hele wereld steunbetuigingen gekomen, en nog steeds stroomt er geld binnen van diverse sympathisanten en internationale organisaties. Ook waren er enkele schoonmaakdagen uitgeroepen waaraan tientallen mensen gehoor aan gaven. Freedom Press is na drie weken weer volledig opengegaan en zit nu op de bovenste verdieping van het pand, de begane grond moet eerst gerenoveerd worden, dan verhuist de boekenwinkel weer naar de begane grond. Voor meer info en ondersteuning: www.freedompress.org.uk.

Zwitserland, 2 maart 2013

Op zaterdag 2 maart is er een groot feest in het gekraakte en met ontruiming bedreigde pand Binz in Zurich. Het is een groot industrieel pand dat al zeven jaar is gekraakt. De bewoners en gebruikers van het pand bestaan uit een mix van punks, kunstenaars en mensen uit de autonomen- en anarcho-scene. Later in de avond, tijdens het feest waar enkele duizenden bezoekers zijn, gaat een grote groep zich opmaken om een demonstratie te lopen. Het kopspandoek bestaat uit grote schilden met op ieder schild een letter in LED-verlichting, die samen de tekst van het spandoek vormen: 'To Binz to Fail'. De stoet verlaat het terrein van Binz en bestaat uit drieduizend mensen, er zijn meerdere soundsystems in de demo, en daarbij gigantische theaterachtige blokken en wagens met schijnwerpers die een lichtshow verzorgen. Aan de kant van het parcours zijn honderden mensen graffiti en leuzen aan het spuiten, waardoor het zeer schone Zurich een beetje wordt opgefleurd. Als men in de buurt van het centrum komt, breekt de smeris los en wordt er met grote hoeveelheden traangas en rubberen kogels geschoten. Mensen beginnen terug te vechten, er worden barricades opgeworpen en als afweer tegen het traangas in brand gestoken. Een supermarkt wordt geplunderd; voornamelijk alcohol en sigaretten worden buitgemaakt – een sympathiekere vorm van Zwitserse belastingontduiking! Na een uur rellen trekt de demo terug naar Binz waar het daar begonnen feest weer verder gaat, af en toe komt de smeris te dicht bij en worden ze door de honderden feestgangers bekogeld.

Zeer vroeg in de ochtend doet de smeris alsnog een inval, de meeste mensen zijn te dronken om zich te verzetten. Na een grote ID-controle te hebben gedaan en enkele mensen te hebben opgepakt, verlaat de smeris Binz weer. De weken erna ontstaat er in de burgerlijke media een groot debat waarin krakende kunstenaars zich van de rellen distantiëren: de tegenstelling van de goede oude kraker versus de slechte kraker van deze tijd wordt weer eens van stal gehaald. Belangrijk om te weten is dat Zurich een zeer radicale geschiedenis heeft m.b.t de kraakstrijd en de strijd voor

OPROER EN KLASSENSTRIJD

autonome jongerencultuur: al in de jaren '70 en begin '80 heeft dat voor de meest grootschalige ongeregeldheden gezorgd, waarbij aan krakerszijde meerdere doden zijn te betreuren als gevolg van het politieoptreden.

De krakers van de Binz zijn aangezegd om op 1 juni 2013 het pand te verlaten, we zullen zien wat er tegen die tijd zal plaatsvinden. Voor meer info: www.binzbleibtbinz.ch.

Italië, 16 maart 2013

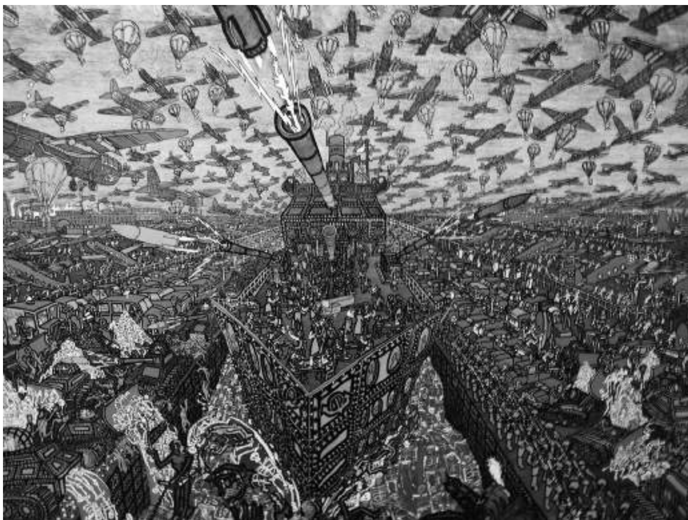
Op zaterdag 16 maart gingen in de Italiaanse stad Milaan een dikke tienduizend mensen de straat op. De demonstratie was een herdenking van de precies tien jaar geleden vermoorde Milanese antifascist Dax (Davide Cesare). Het overgrote deel van de demonstratie bestond uit een zwart blok, dat met duizenden ingehaakte armen, gezichtsbedekking, helm op en een flink stuk slaghout in de hand de straten van Milaan bewandelt. Over heel de route werden leuzen geklad en bij banken en kantoren van multinationals de ruiten ingegooid. Ook kwam de demo langs een militaire kazerne, waar ook ruiten sneuvelden en ettelijke stadionfakkels naar binnen werden gegooid waardoor enkele kamers door een kort maar hevig vuur werden uitgebrand. Tot grote verrassing van de demonstranten lukte het ook nog om de deur van de kazerne in te trappen en binnen aanzienlijke schade aan te richten. Over de hele route waren er ook korte confrontaties met de oproerpolitie, die uiteindelijk grootschalig traangas op de demonstratie moest afvuren. De demo eindigde bij een speciaal voor die dag gekraakt gebouw, waar een groot antifascistisch hiphopfestival werd gehouden.

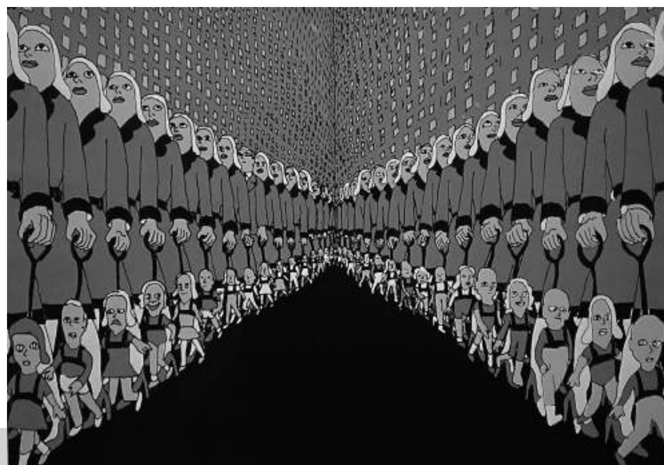
Dax werd met twee andere antifascisten tien jaar geleden door een bekende fascistische familie neergestoken voor een café in de Milanese wijk Ticinese. De politie was al snel massaal ter plaatse en blokkeerde al het verkeer. Bizar was daarbij dat de ambulances ook werden tegengehouden, waardoor het veel te lang duurde voordat Dax aan zijn verwondingen kon worden geholpen. Hij overleed in de ambulance naar het ziekenhuis, de twee andere personen overleefden de aanval op het nippertje. Binnen enkele uren was er een honderdtal vrienden en antifascisten bij het ziekenhuis San Paolo, dat slaags raakte met de politie die daar ook al in grote getalen aanwezig was. Agenten maakten opmerkingen naar de vrienden van Dax door lachend te melden dat 'er weer een minder was' en dat Dax 'zijn verdiende loon had gekregen' et cetera. De vechtpartij bij het ziekenhuis liep zo uit de hand dat de politie in het ziekenhuis ging chargeren en dat bezoekers, patiënten, verplegend personeel door de politie zwaar werden mishandeld. Het ging zelfs zo ver dat enkele bedlegerige patiënten met een alternatief uiterlijk door een vier- of zestal politieagenten in elkaar werden geslagen, Twee van de operatiekamers voor spoedeisende gevallen moesten zelfs dicht, omdat er een totaal onwerkbare situatie was ontstaan. Later zijn er meerdere verklaringen naar buiten gekomen door artsen, specialisten en verplegend personeel dat ze het slachtoffer waren van een strafexpeditie van de politie, en dat ze solidair waren met alle slachtoffers van politiegeweld. Het is in deze context belangrijk te weten dat in dit ziekenhuis (de grootste van Milaan) bijna al het personeel is aangesloten bij de anarcho-syndicalistische vakbond USI en dat er geen demonstratie in Milaan is zonder een blok van verplegend personeel van de USI. Voor meer informatie: www.strugglesinitaly.wordpress.com

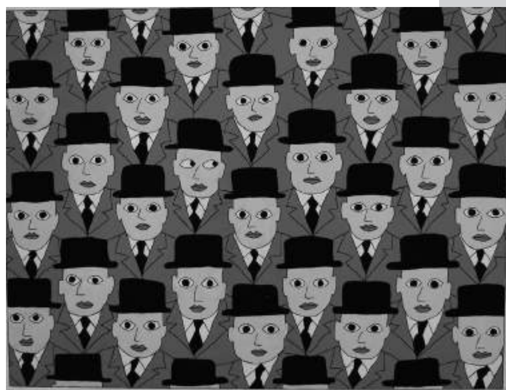

Griekenland, 11 april 2013

Op 11 april is in de Griekse hoofdstad Athene door de technische staf van de universiteit de elektriciteit die naar de servers van Indymedia Griekenland en twee onafhankelijke radiostations (98 FM en Radio Entasi) loopt afgesloten. De beweging in Athene reageerde daarop door op zaterdag 13 april het administratiekantoor van de universiteit te bezetten en vandaar de uitzendingen en de internetverbinding te herstellen. De lokale autoriteiten hebben daarop besloten de hele universiteitsafdeling van de polytechnische universiteit van het internet af te sluiten. Ondertussen is via squat.net en diverse *mirrors* en *proxies* Indymedia weer operationeel. Via de assemblees zijn mensen aan het beraden welke volgende stappen gezet kunnen worden. Kijk voor updates op: From the Greek Streets (http://blog.occupiedlondon.org).

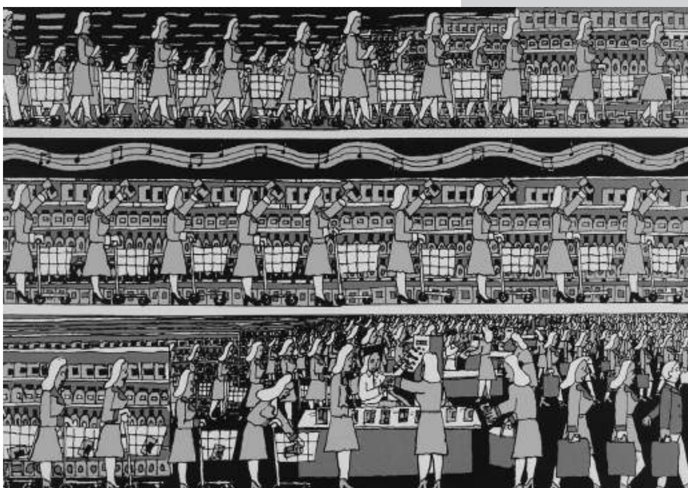
Hariton Pushwagner trapt tegen de maatschappij

Tot 26 mei, dus de week na de Pinksterlanddagen, is er in Museum Boymans in Rotterdam een tentoonstelling van het werk van de Noor Hariton Pushwagner, striptekenaar, muzikant, filmregisseur en ook schilder. De naam is het pseudoniem van Terje Bofos (geboren 1940). Waarschijnlijk zullen we er in de toekomst meer over horen.

DOOR SPECTATOR

Kleurrijk naar de verdommenis

Nu is er de tentoonstelling over zijn project *Soft City*, oorspronkelijk een strip uit 1969-1975, in de slipstream van Underground en Pop art. Het verhaal is gebaseerd op William S. Burroughs' *The Soft Machine*, een uitbeelding van het systeem waarin wij leven, of beter gezegd: geleefd worden. Het bestaan is een mechanische verslaving van discipline, arbeid en consumptie, georganiseerd door anonieme ondernemers in oorlogstuig.

Na 1990 hervatte Pushwagner het project en maakte er een video van, *A day in the life of family man*, op basis van een selectie nieuwe plaatjes, die niet alleen als *stills* dienen, maar ook zelfstandig iets zeggen. De personen zijn mechanisch verweven met decors en dienen allemaal tot onderlinge decoratie, alsof de gehele wereld is veranderd in de benedenstad van *Metropolis* uit de beroemde film van Fritz Lang. De video is ook los van de tentoonstelling te zien op de site van Boymans en te downloaden. In de niet gebruikte plaatjes zien we de machines ook draaien in kinderspeeltuinen, aangedreven door jeugdleidsters in uniform.

De kunstenaar heeft ongeveer in diezelfde tijd het project uitgebreid met een wand grote schilderijen, *Apokalypse Frieze*, die de consequenties van dit bestaan weergeven: zijn eigen gehersenspoelde hoofd, een concentratiekamp, een vervreemde wijk

Manhattan en zijn grote schilderij *Jobkill* van rond 1990, waarin de oorlog met vliegtuigen, tanks en raketten zijn ultieme triomf viert met de totale vernietiging der mensheid, die tot vluchtende en vermalen geraamtes is gereduceerd.

Hulp van Goya op zwart-wit

Om het geheel in een kunsthistorische context te plaatsen, heeft Museum Boymans in het prentenkabinet de volledige editie van Francesco Goya's *Desastres de la Guerra* aan de wand gehangen, die de gruwelijke en rampzalige resultaten van de guerrillastrijd en met name de repressie door de Franse militairen rond Zaragoza uit 1808 afbeeldt. Alle afdrukken waren postuum verschenen, want tijdens zijn leven kon Goya deze prenten niet verkopen; hij maakte dus alleen proefdrukken voor zichzelf die als voorbeeld dienden.

Er zullen in de twintig jaar die na *Jobkill* zijn gevolgd ongetwijfeld projecten zijn waarin Pushwagner op deze pessimistische wijze probeert naar een antwoord te zoeken; in performances of films die hier niet te zien zijn. Het bijwerk in het museum vertoont hoofdzakelijk kritiek op de consumptiemaatschappij der argelozen. Hier daagt hij ons uit zelf te reageren.

Het Museum Boymans is geopend van dinsdag tot zondag, van 11.00-17.00 uur. Goya is nog te zien tot 21 juli.

Hoe een veertigjarig tijdschrift zijn jubileum vierde

Op 15 februari werd in het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis *vrolijk herdacht dat het anarchistische tijdschrift* de AS *veertig jaar bestaat. In het vorige nummer hebben we hieraan aandacht besteed, maar helaas was het op de herdenkingsdag nog ter perse. De dag zelf werd nog extra opgeluisterd door het feit dat Rudolf de Jong tachtig jaar werd. Aan hem was dan ook een 'special' gewijd in het laatste nummer van* de As *(#180) en hij kreeg dan ook als eerste spreker het woord bij het korte symposium waarmee het feest werd gevierd. Hij feliciteerde* de AS, *waar 'de anarchie op zijn best' werd gepropageerd.*

DOOR JAN BERVOETS

Hans Ramaer over het blad

Hans Ramaer legde daarna uit hoe de AS met zijn themanummers vooral een pragmatisch anarchisme benaderde, 'vrijblijvend, maar zeker vrij!' De 'bijdragen tot opheffing van het theoretisch manco' benaderden soms tegensprekende, maar in ieder geval verschillende gezichtspunten, daardoor was het theorieaanbod veelzijdig en was de AS-redactie vooral anti-dogmatisch. Maar dat anarchisten tegen organisatie zijn, kon hij niet stellen: daarvoor vergde de arbeid die nodig was om het blad tot stand te brengen en te administreren toch teveel discipline. En dat kan ik in ieder geval beamen – een paar weken geleden hebben Hans en ik als redacteuren op de boekenmarkt in Utrecht onze 'vak'-ervaringen met administratie en distributie uitwisselden. Toen ik hem vertelde dat ikzelf voor het *Vredesmagazine* in een verzendploeg zat, was hij blij dat hij daarmee niet alleen stond.

Roel van Duijn over het begin

Roel van Duijn, die juist zijn laatste boek had gepubliceerd – een biografie van hemzelf gereconstrueerd uit de rapporten van de BVD onder de titel *Diepfriesfiguur* – herdacht zijn samenwerking met de anarchistische beweging vanaf 1961 tot 1970. Op Pasen 1961 bezette hij met enkele andere Haagse scholieren namens de Ban de Bom-beweging een kruispunt op de Laan van Meerdervoort vlak bij het Vredespaleis. Deze actie van burgerlijke ongehoorzaamheid trok de aandacht van Wim de Lobel, pas redacteur van *De Vrije*, die er propaganda voor directe actie in zag, en zo maakte Roel van Duijn kennis met de Rotterdamse groep en de redactie. Hij werkte mee aan *De Vrije*, en probeerde daarbij zijn contacten te betrekken met de 'Amsterdamse extremisten', de 'revolutionaire klazen' die de straat op gingen met protesten tegen de verslaafde consument. Maar het afscheid dat Roel toen van het proletariaat nam viel niet in goede aarde bij *De Vrije* (waarvan de meesten zelf arbeiders of handwerkers waren, óf het opnamen voor de precairen). Roel verdween, ontmoette Rudolf de Jong en *Buiten de Perken*, richtte PROVO op, en ontdekte het begin van de revolutie. Tot dan toe vertelde hij een goed verhaal. Maar vanuit de hoogten van zijn verleden keek hij in zijn slottirades naar de jeugd van het heden, die hij als verslaafde consumenten zag, afhankelijk van iPod, *tablet*, etc. De jeugd van tegenwoordig belandt niet meer in een gevangenis! En van het anarchisme in Griekenland kende hij slechts de bomaanslagen van september 2010, die hij afwees. Dit gaf aanleiding tot veel reacties uit de zaal, die het opnam voor de Griekse kameraden. En voor Joke Kaviaar.

Ruud Jacobs over twee revolutionaire denkers

De volgende spreker was Ruud Jacobs, die geen autobiografische visie had, maar verkenningen aandroeg vanuit het libertair marxisme via André Gorz en Miguel Benasayag. De eerste is een oude bekende uit de jaren '70, omdat hij als enige oplossing voor arbeiders en vakbondsstrijd een direct tegen de staat gerichte actie zag door zelfbeheer in de bedrijven te bevechten (zie: *Het moeilijke socialisme*). Maar hij veranderde van visie: aan de hand van Engels' *Toestand van de arbeidersklasse in Engeland* concludeerde hij dat het fabrieksproletariaat – zeker na de lopende band van Taylor en Ford – een minder revolutionaire factor was dan de handwerkslieden die over zelfstandige creativiteit konden beschikken. Loonstrijd mobiliseert volgens Gorz de arbeiders niet tot maatschappijverandering en overname van de productiemiddelen. In 1979 verschijnt daarom het boek *Afscheid van het proletariaat*. De revolutionaire factor, voor zover aanwezig, is voortaan het precariaat, dat maatschappelijk wordt buitengesloten van de productie,

en van buiten het systeem zijn plaats in de samenleving moet opeisen. Het kapitalisme zal daardoor niet verdwijnen, maar worden ingeperkt, de mens moet voor meer vrije tijd opkomen en van daaruit de maatschappij democratiseren, door als consument in opstand te komen voor het 'rijk van de vrijheid'. Hij stelt zijn hoop op robotisering en de computer die door vervanging van menselijke arbeid 'het rijk van de noodzaak' zal inperken. Maar allengs gelooft hij ook niet meer dat het precariaat de maatschappij verandert en berust hij erin dat de maatschappij 'verzuidamerikaniseert'. Alleen een messianistische verlossing kon nog uitkomst brengen.

Maar Miguel Benasayag capituleert nog niet. Als Argentijn met een Franse moeder werd hij na de staatsgreep van Videla opgepakt. Maar zijn leven werd gespaard doordat de Franse regering intervenieerde en hem asiel aanbood. In zijn 'moederland' werd hij geconfronteerd met de verrechtsing van de intelligentsia en een 'nieuwe filosofie', die berustte in een capitulatie voor kapitaal en staat. Hij stelde daartegenover een maatschappij op federatieve basis, gericht tegen de machtsstructuren van het politieke partijstelsel. Hij dacht hierbij aan Bookchin, die hem echter teleur stelde. Zijn leuze: 'denk globaal, handel lokaal'. Zijn opvatting is: vecht je tegen het kapitalisme, dan richt je je tegen alle aspecten van de bestaande cultuur. De strijd moet door actie gebeuren vanuit kleine groepen van gewone mensen. Komen die in opstand dan moet wel blijken dat je de waarheid spreekt: 'leef naar wat je zegt'. Over hem moest Jacobs wegens tijdgebrek kort zijn.

Weia over vrijheid

Er volgde een pauze met gedichten en gitaarmuziek, maar ook met hartelijke gesprekken en veel ontmoetingen en nieuwe afspraken. Daarna gaf Weia Reinbout, die al eerder met Rymke een free-jazzvoorstelling had gegeven, een uiteenzetting over de soorten vrijheid van 'rechts' naar 'links': Er bestaat vrijheid ten koste van anderen, met als gevolg een maatschappij van diefstal, uitsluiting en moord (laissez-faire); daarnaast bestaan er nuances waarbij de 'vrijen' de ellende die zij veroorzaken buiten beeld houden: dat is de ideologie van het kapitalisme; vervolgens kan men de vrijheid propageren waarin op basis van stemrecht de onderdrukten mogen bepalen door wat voor uitkeringen zij door het systeem mogen worden gecompenseerd: dat is de ideologie van de sociaal-democratie. Tenslotte is er de vrijheid die roof en leven ten koste van een ander uitsluit, die gezamenlijk is georganiseerd, want de middelen eerlijk deelt in een maatschappij van wederkerige hulp en democratie van onderop.

Slottirades

Boudewijn Chorus sloot het symposium af met vlammende woorden over de kansen van het voortbestaan van *de* AS. Deze maatschappij kent teveel zaken die tot strijd oproepen. De *killing drones* van Obama, de paus die kindermisbruik van zijn clerus nog altijd dekt, een koning die in militair uniform het land zal gaan leiden, de schandalige gevangenhouding en berechting van Bradley Manning. Mag *de* AS als gedrukt boekwerk verouderen en in de toekomst digitaal gelezen worden op *tablets* of *smartphones*, de inhoud zal blijven bestaan, omdat de strijd voor de anarchie zal voortduren zolang er nog onderdrukking is.

Daar dronken wij een goed glas op. Maar eerst gaven de jongere redacteuren de twee mannen van het eerste uur, Hans Ramaer en Wim de Lobel, elk van hen het meest omvangrijke boek cadeau dat ze in de boekwinkel konden vinden: een over beeldende kunst, een ander over architectuur. Een spectaculair einde van een dag vol enthousiasme.

De strijd moet door actie gebeuren vanuit kleine groepen van gewone mensen. Komen die in opstand dan moet wel blijken dat je de waarheid spreekt: 'leef naar wat je zegt'

KAPITALISME: VAN CRISIS NAAR CRISIS

Zeventiende Jaarboek Anarchisme

DE AS 169/170

DE ELLENDE VAN DE RELIGIE

DE AS 172

INFILTRATIE

DE AS 176

ANARCHISME & RECHT

DE AS 179

Welke taal tegen het spektakel?

De subversieve filmkunst van Luis Buñuel

Luis Buñuel (1900-1983) *is een van de belangrijkste regisseurs uit de filmgeschiedenis. Hij geldt als de grondlegger van de surrealistische film. Zijn bekendste films zijn* Cet obscur objet du désir (1977), Belle de Jour (1967) *en* Un chien Andalou (1929)*, de beroemde schandaalfilm die hij samen met Dalí maakte, en waarin hij zich een onweerstaanbare meester van de droom en de opstandigheid betoont. Hij was een vormvernieuwer in een tijd toen de filmkunst nog hoge toppen scoorde, een tijd die voor een groot deel achter ons ligt. Want de hedendaagse film blijkt van avontuur verstoken en nooit zozeer geformatteerd en door de markt beneveld te worden als nu.*

DOOR JOHNY LENAERTS

Cinéma de papa

In een vrije tribune in *Le Monde* van 24 januari 2013 doen enkele onafhankelijke filmproducenten hun beklag over de toestand in de hedendaagse Franse film, een klacht die ongetwijfeld ook in andere landen zal herkend worden.

'Wij zijn filmproducenten en hebben de keuze gemaakt een avontuurlijke cinema te verdedigen. Momenteel wordt de Franse cinema geleid door een concilie van managers die alles wat complex is minacht. Nooit werd er in Frankrijk zoveel geld uitgegeven (1,13 miljard in 2011 tegenover 360 miljoen in 1994), nooit werden er zoveel films geproduceerd (207 in 2011 tegenover 89 in 1994) en het bezoekersaantal slaat alle records. Nochtans wordt de filmproductie nooit zozeer geformatteerd en beneveld door de markt als nu. Met een grote brutaliteit sluiten zijn exegeten in naam van het algemeen vermaak en van een bepaalde opvatting van economische rentabiliteit iedereen uit die een artistiek risico durft nemen. Wij zijn opnieuw beland in een situatie van vóór de Nouvelle Vague, de *cinéma de papa* heeft terug de macht gegrepen.'

De Monovorm

De Britse cineast Peter Watkins klaagde enkele jaren geleden, in een klein maar boeiend boekje, *Media Crisis* (2003), de standaardisering en formattering van de televisie en de commerciële film aan. Hij noemde het de 'Monovorm', dat de overhand in de tv- en filmproductie zou verworven hebben. Hij definieert dit als volgt: 'De Monovorm is het intern narratief middel (montage, narratieve structuur, enz.) dat door de televisie en de commerciële film aangewend wordt om hun boodschappen mee over te dragen. Het is het *gecomprimeerde* en *snelle* neermaaien van klank en beeld, van een schijnbaar vloeiende maar structureel gefragmenteerde structuur die ons zo vertrouwd geworden is. Deze narratieve methode is tijdens de eerste jaren van de filmgeschiedenis opgedoken in het baanbrekende werk van D.W. Griffith en van iedereen die de technieken van een snelle montage, parallelle actie, afwisseling van algemeen beeld en close-ups… ontwikkeld hebben. Tegenwoordig wordt de Monovorm tevens gekenmerkt door intense tracks van muziek, stemmen en geluidseffecten, bruuske cuts met als doel een schokeffect te creëren, een melodramatische melodie die de scènes overvoeren, ritmische dialogen, en een permanent bewegende camera. Er bestaan verschillende varianten van de Monovorm: de klassieke mono-lineaire narratieve structuur die toegepast wordt in de bioscoopfilm, in *sitcoms* en in politieseries; de vloeiende mengeling van schijnbaar onsamenhangende thema's en beelden, eigen aan muziekkanalen als MTV; de hortende en fragmentaire structuur van het tv-nieuws

in de hele wereld alsook van de talrijke documentaires (die door een regisseur beschreven werd als de methode van de 'taartvorm', d.w.z. een model dat eindeloos de cyclus kort interview, beeldenreeks, *voice-over*… reproduceert).

Deze variaties van de Monovorm hebben gemeenschappelijke kenmerken: ze zijn repetitief, voorspelbaar, en afgesloten voor elke participatie van de toeschouwer. Ondanks de schijn van het tegendeel, baseren ze zich allemaal op een zeer strikt en gecontroleerd gebruik van tijd en ruimte. Deze vormen werden ontwikkeld door en voor de media en niet om het enorme potentieel aan verlangens van de toeschouwers te dienen. Het is van fundamenteel belang in te zien dat deze varianten van de Monovorm allen gebaseerd zijn op de algemeen aanvaarde hypothese dat de toeschouwers niet volwassen zijn, en dat ze dus nood hebben aan vertrouwde expressiemiddelen om 'aan de haak geslaan te worden' (m.a.w. om gemanipuleerd te worden).'

Peter Watkins is er ondanks zijn pessimistische analyse van overtuigd dat er alternatieven voor de Monovorm mogelijk zijn (alleen al zijn eigen films zijn daar een sprekend bewijs van), die zelfs nieuwe vormen van interactie met de kijkers kunnen impliceren. 'Deze alternatieve processen zouden zich aldus kunnen baseren op de tijdsduur, de complexiteit, de dissociatie, de ambiguïteit, om de kijkers te bevrijden van de greep van de Monovorm en van diens aan Hollywood ontleende middelen.' Het probleem is evenwel dat de Monovorm op een willekeurige manier alle andere audiovisuele narratieve vormen aan de kant geschoven heeft en een monopolypositie verworven heeft, waarvan de oorzaken, zegt Peter Watkins, van economische en politieke aard zijn.

Peter Watkins blijft geloven in het creatieve potentieel van film en televisie, een potentieel dat hij 'reusachtig' noemt. Luis Buñuel geeft ons een idee van wat film zou kunnen zijn.

De droom

Un chien Andalou is ontstaan uit de samenvoeging van een droom van Buñuel, die anarchistisch geïnspireerd was, met een droom van Dalí, die veeleer artistiek ingesteld was. Kort voor zijn overlijden in 1983 (hij was geboren in Spanje in 1900), zou Buñuel aan zijn biograaf verklaren: 'Als men mij zou zeggen: je hebt nog twintig jaar te leven, wat wil je doen met de vierentwintig uur van elke dag die je nog voor je hebt? dan zou ik antwoorden: geef me twee uur activiteiten en tweeëntwintig uur dromen, op voorwaarde dat ik ze mij kan herinneren – want dromen bestaan slechts door de herinnering die ze koestert.' En Buñuel vervolgt: 'Ik ben dol op dromen, zelfs al zijn het nachtmerries, wat meestal het geval is. Ze zitten altijd vol obstakels, die ik herken en die ik weer herken. Maar dat is mij om het even. Die verzotheid op de droom, op het genoegen van het dromen, zonder dat het ook maar enigszins gepaard gaat met een poging tot uitleg, is een van de fundamentele neigingen die me tot het surrealisme hebben gebracht.'

'Ik ben dol op dromen, zelfs al zijn het nachtmerries'

Op 25-jarige leeftijd, met een filosofiediploma op zak, was Luis Buñuel in Parijs beland. Tijdens de eerste jaren van zijn leven in Parijs ging hij bijna uitsluitend om met Spanjaarden en hoorde hij weinig over de surrealisten. Maar toen hij op een avond de verbrijzelde ruiten van een befaamd café zag, als gevolg van een vechtpartij die twee surrealisten ontketend hadden, voelde Buñuel, zo getuigt bij, zich steeds meer aangetrokken 'tot die meer irrationele vorm van expressie die het surrealisme bood'. 'Ik was bijzonder getroffen door de publicatie in het tijdschrift *La Révolution Surréaliste* van de foto waarop Benjamin Péret stond 'die een priester beledigt', en wat mij in datzelfde tijdschrift had geboeid was een enquête over seksualiteit, een reeks vragen die aan de verschillende leden van de groep was voorgelegd en waarop ze, die indruk kreeg je, in alle vrijheid en openhartigheid antwoord gaven. Het kan nu banaal lijken, maar in die tijd vond ik zo'n enquête – 'Waar bedrijft u graag de liefde? Met wie? Hoe masturbeert u?' – heel bijzonder. Het was ongetwijfeld de eerste in zijn soort.'

Het surrealisme, verduidelijkt Buñuel, was vooral een soort roep die hier en daar, in de Verenigde Staten, in Duitsland, in Spanje, in Joegoslavië, gehoord werd door mensen die zich, zelfs al voordat ze elkaar kenden, bezighielden met vormen van instinctieve en irrationele expressie. 'Er zat iets in de lucht, zoals altijd het geval is.'

Toen Buñuel en Dalí in 1929 aan het scenario van *Un chien Andalou* werkten, beoefenden ze een soort automatisch schrijven, ze waren surrealisten zonder etiket. Buñuel: 'Toen ik bij Dalí in Figueras aankwam, waar ik op zijn uitnodiging een paar dagen zou blijven, vertelde ik hem dat ik, kort tevoren, had gedroomd van een smalle wolk die de maan doorsneed en van een scheermes dat een oog kliefde. Hij van zijn kant vertelde mij dat hij zojuist, de vorige nacht, in zijn droom een hand vol mieren had gezien. Hij voegde eraan toe: "Als wij nu eens van daaruit een film maakten?"'

Dat voorstel kon Buñuel, zo verhaalt hij, eerst niet overtuigen, maar al gauw gingen ze aan het werk. Buñuel: 'Het scenario werd in minder dan een week geschreven aan de hand van een heel eenvoudige regel waarover we het allebei eens waren: geen enkel idee, geen enkel beeld aanvaarden dat aanleiding kon geven tot een rationele, psychologische of culturele verklaring. Alle deuren naar het irrationele openzetten. Slechts die beelden opnemen die ons troffen, zonder poging om te weten te komen waarom.'

'Nooit rees er tussen ons ook maar enig geschil,' getuigt Buñuel. 'Het werd een week van volkomen identificatie.'

Met geld van zijn moeder kon de film gefinancierd worden. In twee weken werd hij opgenomen. Man Ray stelde Buñuel aan Aragon voor, en dat leidde tot de ontmoeting met de surrealisten, een ontmoeting die voor Buñuel wezenlijk is geweest, 'beslissend voor de rest van mijn leven'.

Surrealisme

De eerste openbare vertoning van *Un chien Andalou* bracht de 'fine fleur' van Parijs bijeen, dit wil zeggen enkele aristocraten, een paar reeds beroemde schrijvers en schilders (Picasso, Le Corbusier, Cocteau…) en uiteraard de voltallige surrealistengroep. Toen de film afgelopen was klonk er langdurig applaus. Daarmee werd Buñuel als volwaardig lid van de surrealistengroep opgenomen. Hij zou tot in 1932 aan de activiteiten van de surrealisten deelnemen.

'Zoals alle leden van de groep voelde ik me aangetrokken tot een bepaald idee van de revolutie,' erkent Buñuel. 'De surrealisten, die zichzelf niet beschouwden als terroristen, als gewapende activisten, streden tegen een maatschappij die ze verfoeiden, met als voornaamste wapen het schandaal. In de strijd tegen de sociale ongelijkheid, tegen het uitbuiten van de ene mens door de ander, tegen de afstompende greep van de godsdienst, het lompe en kolonialistische militarisme, leek het schandaal hun lange tijd de almachtige onthuller, in staat om de geheime en gehate drijfveren bloot te leggen van een systeem dat omver moest worden geworpen. (…) Het surrealisme had overigens niet echt tot doel een nieuwe stroming te creëren op het vlak van literatuur, schilderkunst of zelfs filosofie, het was er in wezen op gericht de maatschappij uit elkaar te laten springen, het leven te veranderen.'

'Het in brand steken van een museum bijvoorbeeld heeft mij altijd aantrekkelijker geleken dan het openen van een cultureel centrum of een ziekenhuis'

Deze revolutionairen, merkt Buñuel op, waren grotendeels van goede familie. 'Mensen afkomstig uit de bourgeoisie kwamen in opstand tegen diezelfde bourgeoisie. Dat gold ook voor mij. Het ging bij mij dan nog gepaard met een soort negatief, destructief instinct, dat ik altijd sterker heb gevoeld dan welke creatieve neiging dan ook. Het in brand steken van een museum bijvoorbeeld heeft mij altijd aantrekkelijker geleken dan het openen van een cultureel centrum of een ziekenhuis.'

Maar het was vooral de kracht van het morele aspect in de discussies dat Buñuel fascineerde. 'Voor het eerst van mijn leven stuitte ik op een samenhangende en strikte moraal, waarin volgens mij geen enkel element zat dat niet klopte. Natuurlijk ging die surrealistische moraal, agressief en scherpzinnig, meestal in tegen de heersende moraal, die wij afgrijselijk vonden, en wij verwierpen het totaal van de algemeen aanvaarde waarden. Onze moraal was gebaseerd op andere criteria, ze verheerlijkte de hartstocht, de mystificatie, de belediging, de satanische lach, de roep van de afgronden. Maar binnen dat nieuwe gebied, waarvan de omtrekken iedere dag verder terugweken, leken al onze gebaren, al onze reflexen, al onze gedachten gerechtvaardigd, zonder dat daarover een greintje twijfel mogelijk was. Alles hield met alles verband. Onze moraal was veeleisender, gevaarlijker, maar ook steviger, samenhangender, dichter dan de andere.'

Het schandaal

Na de 'triomferende première' van *Un chien Andalou* zou de film ook bij het publiek succes kennen en gedurende acht maanden in Studio 28 in Parijs draaien. Maar de beledigingen, spotternijen en hoon tegen Buñuel en zijn werk waren niet te tellen… Veertig of vijftig kijkers wendden zich tot het politiebureau met de mededeling: 'Die obscene en wrede film moet worden verboden'. Buñuel maakte het begin mee van een lange reeks beledigingen en dreigementen, waarmee hij tot op zijn oude dag werd belaagd.

L'âge d'or (1930) was zijn tweede film. Het is een film over *l'amour fou* (bezeten liefde). De ontmoeting van een vrouw en een man die, wat ook de omstandigheden zijn, door een onweerstaanbare drang naar elkaar gedreven worden zonder dat ze zich ooit kunnen verenigen. Alhoewel de bijdrage van Dalí beperkt was, behield Buñuel toch zijn naam op de generiek. Gefinancierd door een extravagant aristocratisch echtpaar, Charles en Marie-Laure de Noailles, werd *L'âge d'or* opgenomen in de studio's van Billancourt, waar op een naburige set Eisenstein aan het filmen was. De buitenopnamen vonden plaats in Catalonië en in de omgeving van Parijs.

De destructie van het klerikaal-burgerlijk ceremonieel neemt in *L'âge d'or* groteske vormen aan. *L'âge d'or* is een weerwoord op de ellende die de handelaars in beelden over de schermen van de wereld uitspuwen. De surrealiteit van Buñuel, gefilterd door de studie van de Sade en van de canonieke moraal van de jezuïeten, begeeft zich op de weg van de transgressie, van de avonturen van de droom, van het onverwachte van de utopie die door de waarden van verbeelding vereist worden als directe actie in de maatschappelijke sfeer.

In zijn memoires merkt Buñuel er het volgende over op. 'De film begon, net als *Un chien Andalou*, te draaien in Studio 28 en hij trok zes dagen volle zalen. Daarna, terwijl de rechtse kranten tegen de film tekeergingen, voerden de *Camelots du Roi* en de Patriottische Jeugd een aanval uit op de bioscoop, ze reten de schilderijen van de surrealistische expositie in de hal aan flarden, gooiden bommen naar het scherm, braken stoelen in stukken. Dat was 'het schandaal van *L'âge d'or*'. Een week later werd de film door politieprefect Chiappe zonder meer verboden, ter wille van de handhaving van de openbare orde. Een verbod dat vijftig jaar van kracht bleef. De film was alleen maar te zien in privévoorstellingen of in filmhuizen. Ten slotte kwam hij in 1980 uit in New York en in 1981 in Parijs.'

Las Hurdes

Zijn derde film zou Buñuel in Spanje draaien. Met twintigduizend peseta's die een anarchistische arbeider in de loterij gewonnen had (Ramon Acin, die samen met zijn vrouw in 1936 door de fascisten van Franco zou gefusilleerd worden), draaide Buñuel een merkwaardig document: *Las Hurdes, Terre sans pain* (1932). Het is een soort essay/pamflet tegen de grote ellende in een verlaten bergachtige streek in Extremadura, tussen Cáceres en Salamanca, waar men niets dan rotsen, heide en geiten aantrof. Dat hooggelegen gebied was vroeger bevolkt geweest door joden, op de vlucht voor de inquisitie, en door bandieten.

De film toont het geknakte dagelijkse leven van de Hurdanos. Het water van een beek stroomt tussen de bouwvallige huisjes van een dorp, water dat voor van alles gebruikt wordt. Drie kleine meisjes dopen er een oud stuk brood in. Kinderen en varkens spelen in dezelfde vuilnis. Het enige wat in Las Hurdes floreert is de handel in verlaten baby's. In de school is het onderwijs dat de uitgehongerde, vuile, blootvoetse, zieke kinderen krijgen dezelfde als overal elders. Er wordt hen geleerd de regels te respecteren en zich aan de heren te onderwerpen.

De 27 minuten van *Las Hurdes* bevatten reeds alle ingrediënten van de komende films van Buñuel. De fragmentering van het verhaal, de zeer langzame camerabewegingen die onderbroken worden door stilstaande beelden via een elementaire montage die haast onzichtbaar is en sterk metaforisch gekleurd, de soberheid van de fotografie, het spel van de acteurs dat getekend wordt door de codes van het toenmalige Spanje: de kenmerken van een ongelimiteerde esthetische zoektocht.

Na de opnames zat Buñuel zonder geld, zodat hij zelf de montage moest doen, op een keukentafel in Madrid. Het was een film zonder geluid, Buñuel sprak er zelf via een microfoon het commentaar bij. Twee jaar later gaf de Spaanse ambassade in Parijs Buñuel het geld dat nodig was om de film van geluid te voorzien.

Mexico

Het Europese publiek, dat Luis Buñuel sedert *L'âge d'or* en *Las Hurdes* uit het oog verloren had, keek verbaasd op toen ze hem in 1951 op het filmfestival van Cannes terugzag met een Mexicaanse film, *Los olvidados* (1950). Die film speelt zich af aan de onderkant van de maatschappij, tussen straatkinderen en bedelaars, en valt op door de wreedheid van de personages: een blinde wordt door straatboefjes afgeranseld, één van de straatbengels vermoordt zijn boezemvriend en gooit het lijk op een braakliggend terrein, tussen huishoudafval, dode katten en conservenblikken.

Men vroeg zich af wat Buñuel in die tussentijd gedaan had. Toen in 1936 de Spaanse burgeroorlog uitbrak, woonde Buñuel in Madrid, waar hij om den brode producties van Warner Brothers nasynchroniseerde. Hij produceerde ook drie films, die evenwel geen artistieke bedoelingen hadden. De minister van Buitenlandse Zaken van de republiek vroeg Buñuel naar Parijs te gaan om zich daar beschikbaar te houden voor de nieuwe ambassadeur die door de republiek zou gaan worden benoemd. Buñuel vertrok onmiddellijk naar Parijs. Hij zou er tot het einde van de burgeroorlog blijven. Hij hield zich onder meer bezig met het verzamelen van alle republikeinse propagandafilms die in Spanje waren opgenomen. Toen de burgeroorlog afgelopen was, en men in de Verenigde Staten films aan het maken was over de oorlog in Spanje, kreeg hij het voorstel om in Hollywood te gaan werken als 'technical' of 'historical adviser'. Buñuel zou enkele maanden in Hollywood blijven, de meeste tijd werkloos. Hij vluchtte weg uit Hollywood, waar hij niets kon doen, en besloot naar New York te gaan om werk te zoeken. Hij werd er aangenomen door het Museum of Modern Art om tegen de nazi's gerichte propagandafilms te selecteren en te zorgen voor de distributie. Ook deze keer zou zijn contract snel aflopen. Daarop trok hij terug naar Los Angeles, waar hij twee jaar zou blijven. Buñuel: 'Het eerste jaar leefde ik gewoon van mijn werk. Het tweede jaar leefde ik, omdat ik dat werk kwijt was, van wat ik had gespaard van mijn inkomsten uit het eerste jaar.' De nasynchronisatie werd al gauw niet meer in Hollywood ter hand genomen, maar in het land waar de film in roulatie kwam.

Toen een filmproducent hem voorstelde een film in Mexico te maken, aarzelde Buñuel dan ook geen moment en trok hij naar Mexico. Daar zou hij tussen 1946 en 1964 twintig films maken (op een totaal van tweeëndertig). Op uitzondering van twee, zijn al die films opgenomen in het Spaans, met Mexicaanse acteurs en technici. De opnametijd varieerde van achttien tot vierentwintig dagen – dat is verschrikkelijk snel – behalve bij *Robinson Crusoe*. De middelen waren beperkt, de honoraria uiterst bescheiden. Tweemaal had hij in één jaar drie films gemaakt.

Buñuel moest zijn gezin onderhouden en zag zich verplicht zeer commerciële films te maken, melodrama's of erg 'gemakkelijke' films, maar hij wist er haast altijd een eigen *touch* in aan te brengen of er een onverwachte wending aan te geven. Buñuel: 'Soms heb ik ingestemd met onderwerpen die ik helemaal niet had uitgekozen en ik heb ook wel gewerkt met acteurs die heel slecht bij hun rol pasten. Niettemin, ik heb het vaak gezegd, heb ik volgens mij nooit een scène opgenomen die tegen mijn overtuigingen, tegen mijn persoonlijke moraal inging. Niets in de films, waarvan de kwaliteit wisselt, lijkt mij onwaardig.'

Alhoewel de Mexicaanse films van Buñuel, zoals hij zelf zegt, van wisselende kwaliteit zijn, en voornamelijk vanuit een economische noodzaak gemaakt werden, heeft hij volgens de beroemde Franse filmcriticus André Bazin bewezen dat hij, ondanks de concessies, zichzelf trouw gebleven is.

Passies en perversies

In de herfst van 1963 nam Buñuel in Parijs *Le journal d'une femme de chambre* op. Het bracht Buñuel voor het eerst in contact met Franse medewerkers die hij niet meer zou verlaten. Jeanne Moreau speelt in die film een kamermeisje dat in de jaren 1930 in een burgerlijke familie op het platteland terecht komt en haar vrouwelijke charmes gebruikt om haar situatie onder controle te houden en te bevorderen, in een omgeving waar corruptie, geweld, seksuele obsessie en perversies welig tieren.

Vanaf *Le journal d'une femme de chambre* viel Buñuels leven vrijwel samen met de films die hij maakte. Hij bleef in Mexico gevestigd – in 1949 was hij Mexicaans staatsburger geworden – en ging elk jaar voor een paar maanden naar Spanje en Frankrijk om aan een scenario te werken en een film te maken. Voor zijn Europese films waren de omstandigheden voor de opnamen veel gerieflijker dan die waaraan hij in Mexico gewend was geraakt. De zes films die Buñuel tussen 1967 en 1977 zou maken behoren tot het beste uit zijn oeuvre en hebben de tand des tijds goed weten te doorstaan.

Belle de Jour (1967) is gebaseerd op een novelle uit 1928 van Joseph Kessel, die in het Nederlands vertaald werd onder de titel *Dagvlinders*. Catherine Deneuve speelt een vrouw die koud blijft onder de liefkozingen van haar man, maar lichamelijke bevrediging vindt door zich in een bordeel aan andere mannen te geven.

La voie lactée (1969) verhaalt de belevenissen van twee pelgrims die te voet, in onze eigen tijd, op weg zijn naar Santiago de Compostella, en die tijdens hun reis, bevrijd van tijd en ruimte, een hele reeks personen ontmoeten die een illustratie zijn van onze voornaamste ketterijen. Voor de tweede en laatste keer voert Buñuel Christus zelf ten tonele. 'Ik wilde hem laten zien als een normale mens, lachend en hollend, zich in de weg vergissend, zelfs aanstalten makend zich te gaan scheren, heel ver verwijderd van de traditionele beelden.'

Tristana (1970), naar een roman van Benito Pérez Galdós, verhaalt van een weesmeisje dat door haar oom, een man van adel, geadopteerd wordt, die op haar verliefd wordt en haar behandeld als was ze zijn dochter en vrouw. Maar als Tristana verliefd wordt op een jonge kunstschilder, verlaat ze haar oom om bij hem te gaan wonen. Zij krijgt twee jaar later een tumor op haar knie en haar been moet geamputeerd worden. Tristana raakt verbitterd en weigert te huwen met de jongeman. Ze keert terug naar haar oom en trouwt met hem. Wanneer op een nacht haar oom ziek wordt en Tristana om hulp roept, doet ze alsof zij een arts belt. Terwijl het sneeuwt, zet ze het raam open om de dood sneller te laten intreden.

Le charme discret de la bourgeoisie (1972) handelt over een aantal bourgeois die met alle geweld samen willen dineren maar dat lukt hun niet. De samenkomsten van de groep bourgeois worden doorweven met de dromen van vier van hen. De realiteit van de situatie, die logisch en alledaags is, wordt verstoord door een opeenvolging van onverwachte obstakels, die toch nooit irreëel of extravagant lijken. Met deze film levert Buñuel een staaltje van venijnige ironie af.

Le fantôme de la liberté (1974) hield volgens Buñuel een discreet eerbewijs in aan Karl Marx, aan 'het spook dat door Europa waart en communisme heet', zoals in het begin van het *Manifest* staat. De vrijheid, die in de eerste scène van de film een politieke en sociale vrijheid is, kreeg weldra een andere betekenis en werd de creatieve vrijheid van de kunstenaar, even denkbeeldig als die andere vorm. De film is een mozaïek, elk verhaal staat op zichzelf maar allen illustreren ze het verval van de huidige maatschappij en eens te meer hekelt Buñuel de kerk, het leger, het gezin en de staat.

Cet obscur objet du désir, uitgekomen in 1977 maar opgenomen in 1974, zou Buñuels laatste film worden: hij was toen 74 jaar oud. Het scenario is geïnspireerd op de roman van Pierre Louÿs, *La Femme et le Pantin*, uit 1898. De film is opgevat als een lange flashback in de vorm van een verhaal dat de hoofdpersoon, een rijke Fransman van middelbare leeftijd, tijdens een treinreis aan de medereizigers van zijn compartiment vertelt. Hij vertelt over zijn liefde voor Conchita, een verleidelijke Flamencodanseres uit Sevilla, die hij poogt te veroveren maar die steeds zijn avances ontloopt, niet zonder hem eerst het hoofd op hol gebracht te hebben. Door de hele film heen, waarin, lang na *L'âge d'or*, het verhaal wordt verteld van de onmogelijkheid om een vrouwenlichaam te bezitten, creëerde Buñuel een klimaat van aanslagen en onveiligheid, waarin hij de spot drijft met de angst van de gegoede burgers.

Weerstand bieden

'Er wordt me nogal eens gevraagd,' schrijft Buñuel in zijn memoires, 'wat er van het surrealisme is geworden. Ik weet dan niet erg goed wat ik moet antwoorden. Ik zeg soms dat het surrealisme heeft getriomfeerd in het bijkomstige en heeft gefaald in het wezenlijke. André Breton, Eluard, Aragon, horen bij de beste Franse schrijvers van de twintigste eeuw, staan op een keurige plaats in alle bibliotheken. Max Ernst, Magritte, Dalí, horen bij de duurste, de meest gezaghebbende schilders, hangen op een keurige plaats in alle musea. Artistiek succes, cultureel welslagen, dat waren juist de dingen die voor de meesten van ons het minst belangrijk waren. Het kon de surrealistische beweging weinig schelen of ze een roemrijke entree maakte in de geschiedenis van literatuur en schilderkunst. Wat ze vóór alles wenste, een gebiedende en niet te verwezenlijken wens, was de wereld omvormen en het leven veranderen. Een snelle blik om ons heen toont duidelijk aan dat wij op dat punt – het essentiële – hebben gefaald.'

Toch, erkent Buñuel, is hem in heel zijn leven iets gebleven van het feit dat hij zich, voor iets langer dan drie jaar, bij de surrealistische beweging aangesloten had. 'Wat mij is gebleven, dat is in de eerste plaats die vrije toegang tot de diepten van het zijn, dat erkend werd en waarnaar verlangd werd, die oproep aan het irrationele, aan de duisternis, aan alle impulsen die uit ons diepe ik komen. Een oproep die voor het eerst met zo'n kracht, met zo'n moed klonk, en die omgeven was door een zeldzame brutaliteit, speelse neigingen, een driftige volharding in de strijd tegen alles wat ons verderfelijk leek. Van dat alles heb ik niets verloochend.'

Wat hem ook van het surrealisme is gebleven, schrijft Buñuel, is de ontdekking in zichzelf van een scherp conflict tussen de principes van elke moraal die van buitenaf komt en de persoonlijke moraal, die voortvloeit uit het instinct en de ervaring die je al handelend opdoet. Buñuel: 'Wat mij derhalve uit die jaren bijgebleven is en wat veel verder reikt dan welke artistieke ontdekking, welke verfijning van mijn smaak of mijn denken dan ook, is een heldere en onherleidbare morele eis waaraan ik geprobeerd heb, door dik en dun, trouw te blijven. Die trouw aan een duidelijke moraal is niet zo gemakkelijk vol te houden als men zou kunnen denken. Ze komt onophoudelijk in botsing met egoïsme, ijdelheid, hebzucht, exhibitionisme, oppervlakkigheid, vergeetachtigheid. Soms ben ik voor een van die verleidingen bezweken en heb ik mijn eigen regels geschonden – in zaken die volgens mij niet erg belangrijk waren. In de meeste gevallen heeft mijn tocht naar de kern van het surrealisme mij geholpen om weerstand te bieden. En dat is dan misschien, eigenlijk, het voornaamste.'

Verder lezen:

Peter Watkins, *Media Crisis* (Paris: Editions Homnisphères, 2003).

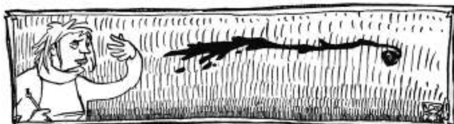
Luis Buñuel, *Mijn laatste snik. Discrete herinneringen* (Amsterdam: Meulenhoff/Persona, 2009).

Tomas Pérez Turrent en José de la Colina, *Buñuel over Buñuel* (Menken Kasander & Wigman Uitgevers, 2008).

Agustín Sánchez Vidal, *Buñuel, Lorca, Dalí, het eeuwige raadsel* (Utrecht: Uitgeverij IJzer, 2002).

José Pierre ed., *Seksuele obsessies. Surrealistische séances* 1928-32 (Utrecht: Uitgeverij IJzer, 1996).

Raoul Vaneigem, *Het stuurse gezicht van het surrealisme* (Utrecht: Uitgeverij IJzer, 1995).

Schietgebedje

Lieve God,

Ik weet een mens moet blijven dromen,
zo heb ik nooit in U geloofd,
maar daar kan verandering in komen,
wanneer U mij als volgt belooft:

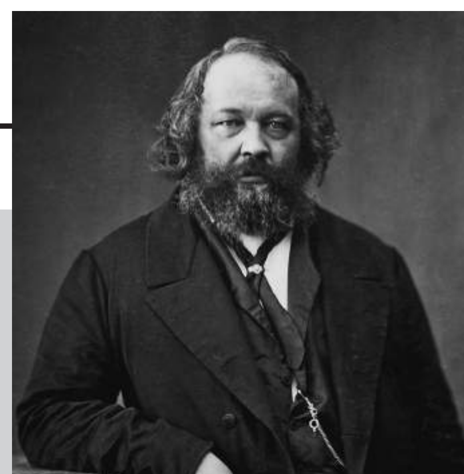
De neo-liberalen en de PVV'ers,
sociaal-democraten alsmede SGP'ers,
pompt U vol met lood.
Liefst schiet U alle Haagse farizeeërs
stante pede dood.

Het omroepbestel gaat ook op de schop.
Joling en Gordon, noem ze maar op.
Linda en al die andere heksen
jaagt U een kogel door de ijdele kop.
Zo ook al mijn exen.

Racisten, fascisten, profvoetballers,
homofoben, seksisten, dictators,
hardnekkige verkopers van kilo-knallers,
irritante bejaarden met dito rollators,
jankende baby's, krijsende kinderen,
shoppende vrouwen, mannen op Uggs,
rokers die menen te moeten minderen,
types die bier vergelijken met drugs
en de Prins van Oranje, nu nog vrij onverveerd,
worden door U dra geëxecuteerd.

En dan ten slotte, als kroon op Uw werk
moet er een kogel door iedere kerk.
De hand aan Jezelf Godnondeju!
Als dat is gelukt geloof ik in U.

Amen

Bakoeninrevival?

Op 30 mei 1814 werd Michael Bakoenin geboren. Volgend jaar wordt dus zijn tweede eeuwfeest gevierd. Het eerste initiatief daarvoor is al aangekondigd. Op 12-13 juli zal in Rusland op het landgoed Prjamoechino (Tver), de geboorteplaats van Bakoenin, een conferentie worden georganiseerd door de Fondation Besnard. Men roept nu geleerden op om een lezing voor te bereiden. Het dorp heeft nu 250 inwoners en is gelegen ten noordwesten van Moskou op de weg naar Sint-Petersburg.

Kort daarop reageerde de Franse Federatie met een oproep om in Frankrijk iets te doen, bijvoorbeeld in Lyon, waar Bakoenin diverse opstanden heeft weten te organiseren. Maar naast feesten is er natuurlijk ruimte voor publicaties, want de Franse Federatie beschikt over een uitgeverij en Radio Libertaire. Een en ander is ook bij de Internationale van Anarchistische Federaties aangekaart (IFA) met de vraag of andere landen ook plannen hebben. We zullen dus het komend jaar nog veel over Bakoenin horen.

een andere economie is mogelijk!

Poging tot een beknopt overzicht van acties en protesten in Europa als reacties op de crisis en bezuinigingen. Het betreft de periode januari-maart, 2013.
Meer details van deze gebeurtenissen zijn te vinden op de website www.globalinfo.nl.

Januari

Traditioneel wordt het jaar economisch ingeluid met het World Economic Forum in Davos, Zwitserland. En acties daartegen. Er waren jaren dat duizenden demonstranten optrokken naar het skioord, dat steevast in een vesting was veranderd. Dit jaar waren er vooral elders acties en info-avonden, zoals in Bern en was er op 26 januari ook in Davos zelf weer een kleine demonstratie die ver van de conferentie zelf gehouden werd.[1] Enige opzienbarende gast in het officiële programma was de IJslandse president Olafur Ragnar Grimsson, die kwam uitleggen hoe ze op IJsland de crisis hadden aangepakt door de bankiers te vervolgen en de gewone spaarders te helpen. Hij adviseerde dan ook om banken in moeilijkheden 'gewoon te laten vallen in plaats van er geld in te pompen.'[2]

Februari

In Griekenland en Spanje zijn dagelijks protesten, een overzicht geven zou niet te doen zijn. Op 20 februari werd in Griekenland de zoveelste algemene staking gehouden, uitgeroepen door de twee grootste vakbonden van het land. Als gebruikelijk werden er in verschillende steden grote demonstraties gehouden, die deels uitliepen op confrontaties tussen demonstranten en politie.

In Spanje was het onder meer op 23 februari raak, toen een 'burgergolf' aan demonstraties tegen de bezuinigingen over het land spoelde.[3] De 'Marea Ciudadana' werd georganiseerd door een losse coalitie van zo'n tweehonderd organisaties 'van onderop' en slaagde erin honderdduizenden mensen op de been te brengen in tachtig verschillende steden. Ook hierbij kon de politie vaak de handen niet thuishouden.

Verder opzienbarend is de ontwikkeling van het PAH-netwerk.[4] Leden verzetten zich actief tegen ontruimingen, en woordvoerster Ada Colau is een van de populairste personen in het land geworden, zeker nadat ze live in een toespraak voor het parlement de bankiers 'criminelen' noemde die bestraft zouden moeten worden.

In Nederland zijn na de schoonmakersstaking weer twee 'fronten' geopend in de arbeidsstrijd door de reguliere vakbond. Kort hebben werknemers in de distributiecentra van supermarktconcern AH gestaakt, waarna ze na een week een CAO overeenkwamen met weinig grote winstpunten. Toch belangrijk dat ze daar beginnen te organiseren. En de acties bij de zorg duren, na onder meer een heuse bezetting van verpleeghuis Sarphatihuis in Amsterdam op 2 februari, nog steeds voort en zijn te volgen via http://www.fnv-voorzorg.nl.

Maart

In Portugal, waar de Trojka van ECB, Europese Commissie en IMF de bezuinigingen dicteert, is op 2 maart weer eens een massamobilisatie geslaagd. Zo'n 1,5 miljoen mensen namen eraan deel, en zoals zo vaak in dat land was de oproep het initiatief van een informeel groepje onder de noemer 'Que se Lixe A Troika' (Troika in de vuilnisbak). Toen bleek dat het een massaal gebeuren zou worden, volgden de linkse partijen en vakbonden om zich bij het initiatief aan te sluiten.[5]

Grensoverschrijdend was het initiatief van de koepel 'For a European Spring'[6] op 13 en 14 maart. Op 13 maart waren er in een paar Europese steden demonstraties (waaronder Amsterdam, waar een 'guided tour through the crisis' werd gehouden met zo'n zestig mensen). Aanleiding was de EU-top die op 14 maart in Brussel gehouden werd en waar het crisisbeleid van de EU verder afgesproken moest worden. In Brussel zelf was een manifestatie van vakbonden, met zo'n vijftienduizend deelnemers. Een demonstratie van andere organisaties naar de manifestatie toe werd door het stadsbestuur verboden. Activisten hebben vervolgens het gebouw van de commissie van Financiële zaken van de EC (DG ECFIN) met honderdvijftig mensen geblokkeerd en de entree bezet. 32 mensen werden gearresteerd.[7]

In Frankrijk werd een geval van 'bossnapping' gedaan met een Nederlandse *boss*: in Cabestany werd vrijdag 29 maart de directie van het postkaartenbedrijf Edit66 enige uren op het bedrijfsterrein vastgehouden door personeelsleden die te horen hadden gekregen dat ze ontslagen waren en ook hun achterstallig loon niet betaald zouden krijgen. Onder de 'gegijzelden' bevond zich de Nederlander Merthus Bezemer, directeur van het Zaandamse bedrijf Mercurius dat het bedrijf eerder opgekocht had en ze kwam vertellen dat 'er geen geld meer was'. De burgemeester van het stadje in de Oostelijke Pyreneeën verklaarde tegen de pers alle begrip voor de actie van het personeel te hebben.[8]

Terwijl de deadline verstrijkt voltrekt ook het Wereld Sociaal Forum zich in Tunis (26-30 maart) met zo'n dertigduizend deelnemers. Volgende keer meer berichten daarover. Kritisch ter plekke is het te volgen via http://www.global-square.net.

Tewerkgestelde werklozen in Nederland (ja het klinkt raar, en dat is het ook) die dus gedwongen worden tot dwangarbeid zonder loon (behalve dan de uitkering, die bij weigering gekort wordt), weren zich onder de hoede van Doorbraak, die zich mag verheugen op de eerste successen en een groeiend netwerk.[9]

Mei

De Duitsers hebben besloten om het protestcircus rond de Europese Centrale Bank dit jaar nog eens over te doen (maar dan beter). Vorig jaar mei werd zo'n beetje alles verboden en werd het vooral een politieblokkade (met grote demonstratie op zaterdag). Dit jaar moet op vrijdag 30 mei de ECB omsingeld en geblokkeerd worden, en op 1 juni gedemonstreerd tegen het bezuinigingsbeleid. Ook zal er dit jaar een echt tentenkamp komen zodat men zich beter op de acties voor kan bereiden.[10]

Noten:

1 http://switzerland.indymedia.org/de/2013/01/88386.shtml.
2 www.youtube.com/watch?v=CTljJA _ 0Y6Y.

Acties tegen het kapitalisme:

DOOR KEES STAD

Meer dan 110.000 mensen namen deel aan demonstraties in heel Ierland tegen de schuldenlast van het land ten gevolge van de banken. De protesten werden georganiseerd door het Ierse Congres van Vakbonden en vonden plaats in Dublin, Cork, Galway, Limerick, Waterford en Sligo. Meer dan 60.000 mensen namen deel in Dublin, terwijl er minstens 15.000 mensen opdaagden in Cork, 13.000 in Waterford, 10.000 in Limerick, 7.000 in Sligo en 5.000 in Galway.

3 http://www.globalinfo.nl/Nieuws/golf-van-verontwaardiging-terug-in-spanje-honderdduizenden-protesteren-tegen-bezuinigingen.html.
4 http://afectadosporlahipoteca.com/stop-desalojos/ tegen ontruimingen wegens hypotheekschuld.
5 http://www.globalinfo.nl/Nieuws/2-maart-portugal-weer-massaal-de-straat-op.html.
6 http://foraeuropeanspring.org.
7 http://www.tni.org/article/european-spring-2013-new-beginning.
8 http://www.rawstory.com/rs/2013/03/29/french-workers-hold-company-heads-captive-after-theyre-fired-without-pay.
9 http://www.doorbraak.eu.
10 http://blockupy-frankfurt.org.

De LINKSE HULP is een solidariteits-organisatie in Nederland.

- hulp en solidariteit van en voor linkse activisten en sympathisanten
- niet gebonden aan een bepaalde groep of richting
- ondersteuning op financieel, juridisch, politiek en praktisch vlak
- omdat we dringend wat LINKSE HULP kunnen gebruiken...
... en omdat we weten dat we alleen samen LINKSE HULP kunnen geven !!

LET'S FIGHT BACK...

www.linksehulp.nl

LINKSE HULP

Linkse Hulp is in 2005 opgericht in antwoord op de steeds hardere repressie tegen politieke activisten. Vanwege verschillende (dreigende) maatregelen, werd het activisten steeds moeilijker gemaakt om actie te blijven voeren en Linkse Hulp wilde met een fonds voor financiële ondersteuning, naast andere praktische steun van bijvoorbeeld arrestanten- en specifieke steungroepen, ervoor zorgen dat geld geen reden zou zijn om op te houden met protesteren. Linkse Hulp is onafhankelijk en niet gebonden aan een partij, maatschappelijke organisatie of religie. Door zich niet te binden aan een politieke stroming creëerde Linkse Hulp de voorwaarden om gemeenschappelijk te strijden tegen staatsrepressie.

Activisten die boetes krijgen opgelegd voor politieke acties, kunnen bij Linkse Hulp een aanvraag indienen voor de helft van het geldbedrag. Als politieke activiteiten gelden bijvoorbeeld: strijd tegen fascisme en vluchtelingenbeleid, kraken en internationalistische strijd. In de beginjaren stroomden de aanvragen gestaag binnen en werden veel activisten door Linkse Hulp bijgestaan. Er bleek duidelijk aan een bestaande behoefte te worden voldaan. Door onbekende redenen (minder acties? minder naamsbekendheid?) droogden de aanvragen na verloop van de jaren langzaam op en werd onderling menig discussie gevoerd over het bestaansrecht van Linkse Hulp, waarna besloten werd voorlopig de activiteiten op een lager pitje te zetten.

Afgelopen jaar werd ons echter weer duidelijk dat er nog steeds behoefte bestaat aan een fonds als Linkse Hulp en wij besloten er weer voor te gaan. Opnieuw donateurs te benaderen en activisten te laten weten van ons bestaan. Op onze website kun je meer lezen over wat we hebben gesteund. Laat dus al je vrienden weten van ons bestaan en vertel bij acties dat mensen bij ons terecht kunnen! Alle informatie is terug te vinden op www.linksehulp.nl.

Interview met Greg Bennick, zanger van Trial / Between Earth & Sky

Ik heb Greg (zanger van Trial) twee jaar geleden ontmoet toen Trial op tour kwam en boeken van onze boekendistro (Typewriter Distro) mee op tour wilde nemen. Het klikte direct en sindsdien houden we contact. Greg is een persoon die zijn eigen gang gaat, los van stromingen of scenes. Hij doet wat hij vindt dat hij moet doen. Gepassioneerd en gedreven voor het gevecht voor mensenrechten gaat hij door het leven. Tijd om hem eens wat vragen voor te leggen…

DOOR YVO KOUWENHOVEN

Wat inspireerde je om een band te starten, om politiek actief te worden? Hoe ben je in aanraking gekomen met radicale politiek?
Hoe kan iemand *niet* betrokken raken met zo'n veranderlijke wereld waar we in leven om er iets beters van te maken? Om stil te staan voelt als doodgaan voor mij. En om maar aan te nemen dat het met iedereen wereld oké is omdat wij het oké hebben voelt net zo harteloos omdat het zo egoïstisch is. Ik wilde een band beginnen omdat ik het idee had dat ik iets te delen had: niet te verwarren met iets te *zeggen*. Dat is een belangrijk verschil. Ik word regelmatig gezien als een persoon die iets te zeggen heeft. Maar ik heb vaak niets te zeggen. Vaak is het dezelfde chaos van gedachtes en gevoelens en tegenstrijdige ideeën die we allemaal hebben en waar we mee worstelen. Maar ik denk dat mijn motivatie en mijn inspiratie is dat ik houd van – en ik bedoel echt liefhebben, dat moment – van het moment dat je in de duisternis stapt en het risico neemt. Ik houd van het moment om onzekerheden en angsten te delen of in ieder geval die microfoon op te pakken en mijn woorden laten horen, zelfs het beginpunt is dat ik wil uitleggen dat ik *niets* te zeggen heb.

Ik vind vaak veel solidariteit in deze momenten omdat andere mensen – en dat zijn er heel veel – achteraf tegen me zeggen dat zij hetzelfde voelen maar nog niet het initiatief hebben genomen om die microfoon op te pakken. We zijn allemaal onzeker en bang en verward. Iedereen die er uitziet alsof hij/zij dat niet is heeft acteertalent. Iedereen die zegt dat zij niet bang/onzeker of verward zijn, is geen acteur/actrice maar een leugenaar.

Ik ben met politieke ideeën in aanraking gekomen tijdens de middelbare school tijdens het vak 'Native American History'. Het werd gegeven door een inheemse man die zelf gepolitiseerd was. Iets wat ik me jaren later pas realiseerde. Hij leerde ons de inheemse geschiedenis, cultuur, religie, politiek en de onderdrukking. Ik kwam uit het klaslokaal en ik wilde meer weten over de verbindingen en connecties tussen de inheemse geschiedenis en andere soortgelijke situaties op andere plekken in de wereld (voor zover ik het kon begrijpen). Uiteindelijk ging ik op tour met wat bands om het Western Shoshone Defense Project (een vrijwilligersorganisatie die zich als intermediair inzet tussen de inheemse bevolking en de overheid van Nevada, ten behoeve van de inheemse bevolking) te ondersteunen en onder de aandacht te brengen. Ik ben jaren lang bij deze organisatie betrokken geweest, en heb zowel nationaal als internationaal over hun gesproken. En van daar uit heb ik mijn blik verbreed en kreeg ik inzicht waar mensen in gevecht voor overleving waren of waar mensen hulp nodig hadden. Mensenrechten zijn altijd mijn eerste focus geweest. Ik ben ruim twintig jaar veganist en ik houd van dieren, maar uiteindelijk is mijn focus daar waar mensen lijden. Natuurlijk zijn deze issues met elkaar verbonden, maar we moeten ergens beginnen en ergens de focus op richten.

Trial staat bekend om zijn politieke teksten en uitgesproken live-shows. De band bestaat inmiddels ook al enige tijd. Hoe blijf je gemotiveerd om over onderwerpen te zingen die je vijftien of twintig jaar geleden hebt geschreven? En wat is er veranderd in die jaren?
Met betrekking tot mijn motivatie is er niets veranderd. Mijn doel met het schrijven van de teksten voor het album 'Are These Our Lives?' was om teksten neer te zetten waar ik volledig achter kon staan, ook al zou ik negentig jaar zijn. En tot dusverre – hoewel ik nog een paar jaar moet voordat ik negentig ben… – is dat gelukt. Ik geloof in die woorden. Dus wanneer we die nummers live spelen, dan voelt het zingen van die teksten hetzelfde als jaren geleden. Misschien zelfs nog *beter* omdat ik de tijd heb gehad om er op te reflecteren en terug te kijken wat die teksten voor mij betekend hebben in mijn eigen leven. Ik ben enthousiast dat mijn gedachtes en gevoelens min of meer consistent zijn gebleven

door de jaren heen. Het zou heel treurig en harteloos zijn als ik niet meer in de teksten zou geloven en als ik ze toch zou zingen. Gelukkig is dat niet het geval.

Trial citeert verschillende anarchisten (onder andere Emma Goldman en Howard Zinn). Welke rol speelt de anarchistische theorie en praxis in je leven?
Iedereen die toegeeft dat hij/zij er anarchistische politieke ideeën op na houdt, loopt het risico om opgesloten te worden voor deze ideeën. Dat is een enge wereld. Voor mij hebben gedachtes en acties met betrekking tot persoonlijke verantwoordelijkheid en *empowerment* altijd prioriteit gehad in mijn gedachten. Ik dacht altijd dat het genoeg was om lifestyle-gedreven te zijn in mijn toenadering tot het leven en politieke idealen. Maar het probleem met 'lifestyle-isme' is dat het iedereen buitensluit in plaats van er een prioriteit van te maken om anderen erbij te betrekken. Het idee was: ik heb een geweldig leven… touren, spelen etc.… en dat is het! Ik was aangekomen bij die glorieuze nieuwe verlichtende horizon. Het probleem is (natuurlijk!) dat deze manier van leven heel veel privileges vergt om zo achterover te zitten en zo te denken. Sterker nog, het is een enorm privilege om dit nu aan jou te typen (en dan zit ik achter *mijn* computer die ik heb gekocht met het kwaad van de wereld: geld). Het punt is (en ik wil niet als een egocentrische sukkel overkomen als ik mezelf citeer) als wat ik in een Trial-nummer zing: 'I *can't wait*, I *might not have, another day*. I *have to live*, I *might not have, even one more day*.'

We hebben maar een beperkte hoeveelheid tijd in het leven. Er is een wereld vol onderdrukking om ons heen. We zitten verstrengeld en geworteld in die onderdrukking. We zijn er ondergeschikt aan en gelukkig zijn we vaak creatiever dan die onderdrukking. Hoe kunnen we onze tijd efficiënter benutten, met mensen om ons heen in solidariteit, op het punt dat mensen *niet* direct om ons heen zijn maar wel hulp nodig hebben, in solidariteit met *hen*…. Zodat *hun* leven verbetert? Dat is wat ik me altijd afvraag.

Hoe kunnen we onze tijd efficiënter benutten, met mensen om ons heen in solidariteit, op het punt dat mensen niet direct om ons heen zijn maar wel hulp nodig hebben, in solidariteit met hen…. Zodat hun leven verbetert?

Wetten en regels en orde gaan geen situatie scheppen waarin het makkelijk voor ons is om anderen te helpen; vaak is het tegenovergesteld, wetten en regels maken het moeilijker en uitdagender. Dat betekent niet dat het spel voorbij is. Het betekent dat we creatiever moeten omgaan met onze tijd en risico's en bereidheid om te handelen – op manieren die normaal worden ontdoken zodat we gedaan krijgen wat we willen. Zeilen naar Haïti na de aardbeving is een goed voorbeeld. Wetten zeiden dat er geen manier was om daar te komen omdat het vliegveld gesloten was. Een boot vol punkrockers en activisten dacht daar anders over en we zeilden er zelf heen met voedsel en medicijnen. Dat is slechts één voorbeeld: mensen hebben hulp nodig: lokale benodigdheden. Onderneem actie! Voor mij was het een les die mij leerde hoe om te gaan met regels en verwachtingen… en die regels en verwachtingen te negeren en een fantastisch resultaat neer te zetten.

Kun je ons iets vertellen over de organisatie 100forHaiti? Hoe en waarom ben je dit begonnen? En waarom is het aspect van directe actie zo belangrijk?
One Hundred For Haïti is op gestart vlak na de aardbeving in Haïti, als reactie daarop. Zoals ik al eerder zei ben ik met tien vrienden naar Haïti gezeild op een kleine zeilboot met meer dan vijf duizend kilo aan medicijnen en voedsel voor de mensen daar. Toen we na acht dagen en nachten op zee arriveerden, werden op de meest hartverwarmende manier ontvangen en bedankt door de mensen. De boot zeilde terug naar de VS en ik ben gebleven in Haïti om te helpen. Dat was in een klein dorpje waar ik vrienden had en waarvan eentje een dokter was in Port Au Prince. Het bleek dat hij alle medische hulp en medicijnen gratis verschafte aan de mensen in Delmas 4, zijn buurt, een erg arm gedeelte van Port Au Prince. Ik beloofde hem te helpen. Zodra ik terug in de VS was, bedacht ik de naam One Hundred For Haïti, en besloot donateurs te zoeken die konden helpen met het supportwerk dat ik vond dat moest gebeuren. De donateurs die daar op reageerden waren met name punk en hardcore kids van over de gehele wereld. We hebben niet alleen duizenden dollars opgehaald voor die specifieke dokter zodat hij zijn medische voorraad aan kon

vullen met dat wat nodig was, we hebben ook directe medische hulp voor mensen in Haïti kunnen realiseren, en mensen uit gevaarlijke gebieden kunnen evacueren. We hebben bovendien meer dan 15.000 kilo rijst en nog eens 10.000 kilo aan medicijnen kunnen sturen met een andere boot. Sindsdien hebben we een organisatie opgezet die zich focust op ontwikkelingsprogramma's in plaats van hulpprogramma's. Hulpprogramma's creëren een bepaalde afhankelijkheid en we wilden zoveel mogelijk de focus

Citaten uit teksten van Trial

'What we want, we must create'
– Unrestrained

'Envision what life could be
If we move beyond comfort and ability
We'll rot in this tomb until we start to move
No one is handing "change" our way'
– Unrestrained

'Because you can't kill an idea, i will not be ruled...'
– War By Other Means
'These hands would drip with blood
If I traded truth for certainty'
– One Step Away

'No one else will guide the way
Break the silence before it breaks us...
Down to a point from where there's no escape
Where regret destroys whatever life remains
And you when you've told yourself a lie
The path of least resistance destroys you in time
Is it heresy to want to live today? that's not asking too much'
– In The Balance

leggen op onafhankelijkheid daar waar we konden. Niet zomaar geld sturen en daar blijft het bij. Geld kan van pas komen maar het kan ook vergiftigend werken. We hebben een meer creatieve benadering om mensen en organisaties direct te helpen, we luisteren naar de vraag en we stemmen de programma's nauwkeurig af zodat de hulpvraag juist beantwoord wordt. Lezers van de *Buiten de Orde* kunnen meer lezen en leren over de programma's die we doen door een kijkje te nemen op onze website (http://www.onehundredforhaiti.org).

En om het laatste gedeelte van je vraag te beantwoorden waarom directe actie zo belangrijk is… Omdat mensen verhongeren, lijden, overlijden, pijn hebben, en ik word ziek van het wachten tot de wereld een keertje verandert. We ondernemen nu actie. Het idee is: genoeg hiervan… ik ga er nu zelf wat aan doen. Dat is de mentaliteit die nodig is om dingen voor elkaar te krijgen in deze wereld.

Je geeft ook lezingen en voordrachten (spoken word). Kun je ons daar iets over vertellen? Welke onderwerpen behandel je? En wat zijn je doelen (zowel persoonlijk als op breder niveau)?
'Spoken word' was voor mij iets dat ik ontdekte in begin jaren '90 met de tours die ik eerder al noemde. De tour was de Inside Out-reünietour, en iedere avond sprak ik een paar minuten over de inhoud van de tour en de redenen waarom we op tour waren. Het publiek leek te vatten wat ik vertelde, dus toen we Trial begonnen heb ik hard gewerkt om een manier van spreken te ontwikkelen die een echte impact had. Ik haalde mijn inspiratie uit die Inside Out-tour. De aanpak was om met kracht en helderheid te spreken. Ik merkte dat wanneer ik verward was of niet geconcentreerd, dat het publiek niet reageerde, dus heb ik hard gewerkt aan een stijl van spreken langs een directe weg. Ik werk er momenteel nog steeds aan. In de afgelopen jaren toen Trial (weer) meer shows speelde (en plande om meer shows te blijven spelen) en nu we met Between Earth & Sky voor het eerst gaan touren, realiseerde ik me dat ik wat extra tijd had om in creatieve processen te steken. Dus heb ik in het afgelopen jaar drie 'spoken word'-tours gedaan (twee aan de westkust van de VS en eentje aan de oostkust) en plan ik momenteel een tour door Europa en Rusland. Het officiële onderwerp voor de tour is:

'Wat mij na het jarenlang spelen van punk en hardcore het meeste inspireert is dat we meer ontwikkelen buiten de sing-alongs en de stagesdives om, en dat we werkelijk nadenken over de manier waarop de muziek onze levens (en dat van anderen om ons heen) kan veranderen. Wat gebeurt er als we werkelijk bereid zijn risico's te nemen? Waarom voelen we ons op ons gemak bij het feit dat alles hetzelfde blijft in ons leven? Als we de moed hebben verzameld om de passie die we hebben gevonden in hardcore te delen met de rest van de wereld, dan begint het leven, en de wereld kan werkelijk beginnen met veranderingen. Het begint allemaal met passie en moed. Hardcore eindigt als we die passie in dat zaaltje laten aan het einde van de avond. We voelen zoveel levenskracht als we een show beleven, maar wat gebeurt er als we weer naar huis gaan? Is het terug naar dezelfde saaie routine van ons alledaags bestaan? Zijn we blij dat anderen hun leven volledig leven en wij van een afstandje toekijken, ons enige leven laten wegglijden met iedere hartslag? Aan het einde van de avond is het moment waarop het echte werk begint. Hardcore op zich is intens, en echt, maar in ons dagelijkse leven hebben we die passie en intensiteit het meeste nodig. Door persoonlijke verhalen, tourverhalen en reflecties op hardcore, spreek ik over passie, niet alleen geïnspireerd door de muziek, maar door het leven.'

En dat is het eigenlijk. Het doel van hardcore is niet om meer hardcore te creëren. Het doel van hardcore, punkrock en politieke bewustzijn is om meer leven te creëren. Als we een band zien en we halen daaruit dat we zelf een band moeten beginnen, dan is dat levenloos. Het is alsof je een schilderij schildert met het 'Ravensburger punten systeem' (Iedereen kan schilderen!). Je repliceert dat wat er al is en de creativiteit sterft daarmee. De werkelijke functie van al die creativiteit die we aan deze wereld geven is om meer leven te creëren zodat wanneer iemand ziet wat er is gemaakt, dan zien zij het, zij voelen het, beleven het, en pakken die inspiratie en doen er iets mee in hun eigen leven – het leven wat zij nu anders beleven als tevoren.

Dat is de reden dat ik nog altijd met hardcore bezig ben. En dat is het onderwerp dat ik graag deel op de 'spoken word'-tour. We zijn hier allemaal om de wereld te veranderen toch? Het begint met de benadering van de artiest van zijn/haar werk: of het gaat om teksten schrijven, zines maken, interviews typen of politieke actie. Maak kunst. Laat de wereld zien en voelen wat je te delen hebt met diepte en oprechtheid in je hart – het is alsof je ze om hulp vraagt van waar je staat – en vervolgens heeft het een kringel-effect (van een steenworp in het water) dat naar buiten verspreidt. Het resultaat is dat zij hun eigen wereld zien, en zij kunnen dus ook te hulp schieten.

Hoe zie je de punk/hardcore-beweging in een revolutionaire context?
Ik heb hier de laatste tijd veel over na gedacht omdat er veel gevallen zijn waar mensen met de beste intenties – of zo lijkt het – iets proberen en het promoten naar mensen binnen de punk/hardcore-beweging en zij bevinden zich plotseling in de voorhoede van mensen die zowel betrokken zijn bij de punk/hardcore-beweging als bij politieke bewegingen.

Ik heb het hier over situaties waar mensen evenementen organiseren ten behoeve van het collectief, of waar mensen ideeën proberen te delen die verder gaan dan de gangbare norm van deze samenleving. Wat mij iedere keer weer naar punk/hardcore trekt is dat ik voel dat er een soort gemeenschapsgevoel is en kameraadschap die verder gaat dan alleen vrienden die samen naar muziek luisteren. De vraag die ik heb is, terwijl ik goed begrijp waarom men elkaar graag op elkaars inconsequente gedrag wijst, is dat ik niet snap dat: A) Wie heeft uiteindelijk het goede antwoord? (Misschien heb ik gemist dat er zoiets is als een internationaal bondgenootschap van anarchisten bestaat dat iedere week communiqués publiceert met updates over diezelfde doctrine…) En B) Wat is het nut van het naar elkaar wijzen in plaats van te kijken naar overeenkomsten die eventueel de relationele sfeer tussen mensen kan versterken, of acties kan ondersteunen? Het is alsof directe actie en solidariteit op de achtergrond komen te staan en het ego op de voorgrond omdat het verwerpen van iemand zo nodig gehoord moet worden. Ik snap het niet. Tegelijkertijd ben ik niet zo sterk en direct verbonden met de anarchistische gemeenschap, dus wellicht mis ik iets. Ik heb de laatste jaren vooral mijn eigen koers gevaren zodat ik me kon concentreren op politieke issues die ik belangrijk vond: de solidariteit met de mensen in Haïti, een directe connectie met slachtoffers van seksueel misbruik, en andere onderwerpen met betrekking tot hoe we ons leven het beste kunnen leven onder voortdurende onderdrukking in verschillende vormen. Issues die ik zelf ben aangegaan in kleine groepen op kleine schaal, in plaats van in een grotere context.

Om eerlijk te zijn werd ik moe van het wachten op mensen die een keer stopten met het theoretiseren en vochten om elkaars verschillen om verder te komen. Ik wilde gewoon dingen gedaan krijgen. Ik heb geen tijd voor theorie als prioriteit. Ik houd wel van theorie. Ik hoor er graag over. En ik wil er best meer over weten. Ik houd van het bediscussiëren (wanneer het mag dat mijn gebrek aan kennis mij wordt vergeven en wanneer ik mag participeren in gesprekken met veel slimmere en belezen mensen…), maar over het algemeen zijn theorie en ideeën gereedschap om de actie te ondersteunen en niet een actie op zich. Als ik een actie kan doen voor hulpbehoevende mensen, dan zal ik dat eerst doen en later achterover zitten en praten waarom ik dat wel (of niet) had moeten doen. Dit is waar omdat ik weet dat mijn acties oprecht zijn. Ik weet dat mijn compromissen niet voor lief worden genomen. En ik weet dat mijn werk resultaten oplevert.

Welke rol speelt straight edge in je leven (zowel persoonlijk als op activistisch niveau)?
S*traight edge* maakt me blij. Voordat ik stopte met drugs en alcohol was ik een idioot. De alcohol en drugs waren op zich niet zo'n probleem, maar eerder mijn gedrag wanneer ik onder invloed was. 2013 betekent dat ik nu 25 jaar vrij van alcohol en drugs ben. Ik heb ervan gehouden *straight edge* te zijn, ik houd er nog steeds van en de komende jaren zal ik ervan houden (ik weet het… ik heb niet gezegd 'Ik zal voor altijd *straight edge* zijn'. Ik kan me gewoon niet voorstellen om niet *straight edge* te zijn, behalve als ik 95 jaar ben. Dan neem ik ladingen drugs en drink ik als een corpsbal…). Waarom ik zo van *straight edge* houd? Ik houd er van om helder na te denken. Dat is het eerste en het belangrijkste argument. Toen ik drugs en alcohol gebruikte, voelde ik mijn brein sterven. Waarschijnlijk was het de acid, wellicht de wiet die ik de hele dag rookte (ondanks dat zoveel mensen zeggen dat het niets doet met je brein, je wordt er zeker door gedoofd en verdoofd.). Het heeft mij jaren gekost om mijn cognitieve functies weer terug te krijgen. Mijn korte-termijn-geheugen was flink aangetast. Wat voor persoonlijk of activistisch leven kan iemand leiden als hij/zij niet kan denken of als hij/zij niet kan voelen omdat hun emoties worden gedreven door drugs en het sociale milieu dat er aan kleeft?

Denken en voelen staan aan de basis van alle actie en alle bewegingen en alle passie en alle liefde. Zonder *straight edge* (dat is mijn benadering van het leven, wellicht werkt het niet voor iedereen) zou ik ergens dronken of stoned zitten, totaal passief. Ik heb talloze vrienden die drinken, ik heb niets tegen hun gedrag. Ik kan hun leven echter niet leiden, dan zou ik een mentale regenworm worden. En wacht even… voordat je boos wordt om mijn anti-regenworm opmerking; nee, ik ben geen anti-regenwormist. Ik zeg alleen dat mijn hoger-dan-een-regenworm cognitieve functie significant keldert als ik onder invloed ben van alcohol en drugs. Dit is niet is om het potentieel van regenwormen te onderschatten om te kunnen voelen en denken en lief hebben, maar ik geloof dat ik meer potentie heb in deze aspecten van het leven dan een regenworm. Oh, jeetje, ik weet nu al dat ik zoveel boze e-mailtjes ga krijgen over regenwormen…

Een van de belangrijke zinnen van Trial is 'What we want, we must create'. Hoewel de zin vanzelfsprekend lijkt vraag ik me toch af wat die zin voor jou betekent?
Deze zin bevat eigenlijk alles wat ik eerder in het interview heb gezegd, ik ben wellicht wat (onbedoeld) bot door te zeggen dat die zin alles bevat wat we in het leven koesteren als politieke en sociaal bewuste mensen. Niemand gaat ons geven wat we nodig hebben. Onze legitimiteit in termen van wat we nodig trachten te hebben en wat we weten dat we nodig hebben onderscheidt ons van iedereen die denkt ons voor zichzelf te kunnen controleren. Als we een betere wereld willen, dan zullen we die zelf

GREG BENNICK
(TRIAL / BETWEEN EARTH & SKY)
SPOKEN WORD PERFORMANCE FROM GREG ABOUT TAKING THE PASSION FROM HARDCORE/PUNK AND APPLYING IT IN EVERYDAY LIFE
THURSDAY MARCH 28TH AT MKZ (BINNENPRET)
VEGAN DINNER BEFOREHAND (MAKE SURE TO RSVP!)
DINNER STARTS AT 7PM / SPOKEN WORD AT 8:30PM
ENTRANCE: 5 EURO DONATION
• 3 COURSE DINNER: 5 EURO AS WELL
RSVP: POETRYWRITTENINGASOLINE@HOTMAIL.COM
MKZ EERSTE SCHINKELSTRAAT 16 AMSTERDAM
WWW.WORDSASWEAPONS.COM

Wat voor persoonlijk of activistisch leven kan iemand leiden als hij/zij niet kan denken of als hij/zij niet kan voelen omdat hun emoties worden gedreven door drugs en het sociale milieu dat er aan kleeft?

moeten creëren. Als we minder onderdrukking willen dan zullen we in deze wereld zo met elkaar moeten omgaan. Ik bedoel niet zozeer 'vechten' tegen onderdrukking. Ik bedoel meer om er mee om te gaan in plaats van er tegen in te gaan. Als we voorbeelden van iets nieuws aan mensen laten zien en een wereld in een nieuwe context, dan zullen hun gedachtes veranderen. Het heeft tijd nodig, maar het gebeurt.

Ik denk hierbij graag aan de Oosterse vechtkunst aikido waarbij de kracht van de tegenstander tegen zichzelf wordt gebruikt waardoor de tegenstander wordt 'geneutraliseerd' (in plaats van uitgeschakeld). Laat de aanvaller komen. Ken jezelf, en in je reactie naar de aanval – mocht je niet tot een gevecht over willen gaan – is je reactie hopelijk een creatieve die de omstandigheden en de energie ombuigt in je voordeel.

Wat we willen is om niet gegeven, overhandigd of geofferd te worden. We moeten omstandigheden creëren in ons leven en de levens van de mensen om ons heen waarin we de energieën van de wereld kanaliseren in nieuwe wegen. Ik bedoel dat letterlijk, niet op een soort *new age*-manier. Er zijn ongelooflijke middelen tot onze beschikking. Niet zo meteen, niet ooit. Nu! Of we ervoor kiezen om deze middelen te (her)overwegen en ze goed te gebruiken als gereedschap en als wapen is aan ons.

Voor meer informatie: http://www.wordsasweapons.com.

Discografie Trial
'Through the Darkest Days' (1996)
'Foundation' (1997)
'Are These Our Lives' (1999)

Ook Maina van der Zwan, een van de leiders van de Internationale Socialisten (IS) in Nederland, doet in het laatste nummer van *De Socialist* een poging om 'leninisme in de 21ste eeuw'[2] te verdedigen. In tegenstelling tot wat Occupy'ers beweerden, zijn politieke partijen *an sich* geen probleem, en bevat de 'traditie van Lenin en de bolsjewieken' volgens hem 'cruciale elementen (…) voor sociale strijd in de 21ste eeuw'. In dit korte antwoord wil ik, zij het slechts met gedeeltelijke argumentatie, betogen dat eerder het tegenovergestelde het geval is: voor het winnen van wezenlijke sociale veranderingen zal links enkele kernprincipes van het leninisme moeten begraven.

Als libertair-socialisten en anarchisten zouden we ons buiten dit debat kunnen houden, maar dat zou om meerdere redenen verkeerd zijn. Ten eerste is het socialisme ook onze traditie. We moeten die naam niet overlaten aan autoritaire varianten. De strijd tegen de gevestigde orde moet ook op ideologisch niveau worden uitgevochten, ook waar autoritaire ideeën van de dominante orde zich binnen linkse groepen vertonen. Ten tweede kunnen en mogen we niet ontkennen wat de invloed van de IS in Nederland is. We kunnen achterover zitten en zeggen: ach, die debatten kennen we allemaal al en kunnen we in oude stoffige boekjes lezen. Maar zolang de eerste ervaring van veel mensen met radicale politiek nog altijd met de IS is, zullen we ook een ideologisch tegengeluid moeten laten horen.[3]

In dit artikel wil ik slechts een aantal punten behandelen. Van der Zwan gaat in op enkele punten waar leninisten vaak op worden bekritiseerd:

1 Dat een leninistische organisatievorm uiteindelijk linea recta leidt tot de goelag, en
2 'Het meest controversiële aspect van leninisme', de partijvorm. Beide punten zijn aan elkaar verbonden, dus laten we ze hieronder nader bekijken.

Lenins nalatenschap
Het eerste punt is voornamelijk een historisch debat, maar niet zonder belang. Wat een persoon historisch goedkeurt, zegt ook iets over wat hij nu en in de toekomst in potentie acceptabel vindt. Van der Zwan behandelt wat hij noemt de 'Lenin leidt tot Stalin-these', die volgens hem ook door anarchisten wordt aangehangen. Vervolgens legt hij uit hoe sterk Lenin wel niet van Stalin verschilde. Maar zijn verhaal is nog niet eens een karikatuur van 'anarchistische kritiek' – want die kritiek is niet zozeer dat leninisme 'tot Stalin leidt', maar eerder dat zij 'tot Lenin leidt'!

Volgens anarchisten gaat het in de strijd in Rusland niet mis zodra Stalin aan de macht komt, maar zodra de bolsjewieken in 1917 de macht grijpen en al snel hun eigen machtsposities gaan verdedigen en zich tegenover de arbeiders plaatsen. Een belangrijk voorbeeld zijn de fabriekscomités, de belangrijkste revolutionaire arbeidersorganen waarin de arbeiders zelf georganiseerd waren. Veelal via deze comités voerden de Russische arbeiders actie, en verkregen zij in de revolutionaire situatie directe invloed over hun eigen werkomstandigheden en levens. Veel van de hierin georganiseerde arbeiders waren lid van de Bolsjewistische Partij, maar die kwamen vrij snel tegenover hun eigen partij- en staatsleiding te staan. De bolsjewistische leiders steunden deze comités tijdelijk, strategisch. Maar toen zij aan de macht kwamen en de controle over het staatsapparaat hadden verworven, was een van de eerste handelingen het afnemen van de autonomie van deze comités van arbeidersmacht – effectief werden hiermee de meest revolutionaire organen machteloos gemaakt – de macht moest namelijk gecentraliseerd zijn, in de handen van de leninistische ,

Een antwoord op

'leninisme in de 21ste eeuw'

(socialisme-discussie)[1]

De laatste jaren lijken leninisten zich nog meer dan normaal genoodzaakt te voelen om 'leninisme' als ideeënstelsel en praktische leidraad te verdedigen. Het feit dat enkele van de belangrijkste bewegingen van verzet die we de afgelopen jaren hebben gezien (de Indignados, Occupy) zich expliciet afzetten tegen kernprincipes van leninistische organisatie is daarbij de belangrijkste reden. De afgelopen maanden is daar de implosie van een van de belangrijkste en invloedrijkste leninistische organisaties in de wereld, de Britse Socialist Workers Party (SWP), bijgekomen.

DOOR JELLE BRUINSMA

maar in naam van 'de arbeidersklasse'. De autoritaire productierelaties op de werkvloer wilden zij echter in stand houden, tegen de wil van veel arbeiders in. In de eerste maanden van hun macht brachten ze het al zo ver dat ze stakingen van arbeiders met geweld neersloegen waar zij dat nodig achtten.[4] Zie de voetnoot voor literatuur en meer details, maar duidelijk is dat voor anarchisten het probleem ligt bij de handelingen van leninisten, en de rechtvaardiging en principes die daaraan ten grondslag liggen. Het verschuiven van de vraag naar 'Stalin' is een zwaktebod.

LEIDERS, VOLGERS EN STRUCTUREN

Dan punt 2, de organisatievorm die leninisten voorstaan. Interne discussie, maar een centrale leiding bepaalt uiteindelijk wat er gebeurt. In zijn artikel claimt Van der Zwan, zoals wel vaker in de retoriek van leninisten, dat 'een revolutionaire partij door en door democratisch' moet zijn, met 'maximale onderlinge discussie'. Iedereen die ooit lid van een dergelijke partij is geweest, weet dat 'maximale discussie' in werkelijkheid vaak neerkomt op het geschoolde kader dat de partijlijn leert en verdedigt aan nieuwelingen. Uit eigen ervaring weet ik hoe men bij de IS uiteenzette wie met wie moest gaan praten: 'Oké, als jij even met Q. gaat praten over onderwerp R., want daar is hij nog niet zo sterk op [lees: over dat onderwerp hanteert Q. nog een verkeerde mening].'

Desondanks is er meer ruimte voor discussie dan binnen de mainstream politieke partijen. Gezien het feit dat de IS voor velen de eerste aanraking met werkelijk linkse ideeën is (anti-racisme, anti-imperialisme, voor sociale strijd en gelijkheid, etc.) zijn nieuwelingen vaak maar wat blij met de discussies over deze onderwerpen. Een wezenlijkere vraag in plaats van 'Hoeveel wordt er gediscussieerd?' is echter: 'Waar ligt de macht tot beslissingen?' Waar wordt bepaald welke campagnes worden gevoerd, welke coalities worden aangegaan, etc.? Leden kunnen zoveel discussiëren als ze willen, maar daar hebben ze geen directe invloed op. Eenmaal per jaar mogen ze stemmen wie de leiding in handen krijgt. De rest van het jaar zijn er wel vergaderingen, maar de beslissingsbevoegdheid ligt bij het Centraal Comité. Ook hebben doorsneeleden geen wezenlijke mogelijkheden om interne discussies te starten, los van hun eigen afdeling, die soms maar uit enkele leden bestaat. De controle over de stroom aan informatie, bijvoorbeeld door middel van het ledennieuws dat wordt rondgestuurd, is volledig in handen van de centrale leiding. Een lid dat informatie zou willen opsturen, of wil discussiëren met de andere leden, heeft daar geen mogelijkheid toe. Een intern discussiebulletin bestaat er alleen in de aanloop naar de jaarlijkse conferentie. Om de zoveel tijd ontstaat er in dit soort groepen dan ook een kritische groep die democratisering eist, doorgaans zonder al te veel succes.

Dit vertrouwen in 'het kiezen van de juiste leiders' is zeer gevaarlijk. In een kleine organisatie als de IS lijkt dit nog mee te vallen, en zijn de consequenties op zijn hoogst wat gedesillusioneerde jonge zielen en het niet volwaardig tot ontwikkeling komen van de potentie van de leden. Maar bij haar grotere zusterpartij in Engeland, de SWP, hebben we de afgelopen maanden gezien wat de consequenties kunnen zijn als het leiderschap besluit om zijn machtspositie te verdedigen, en de leden nauwelijks instrumenten hebben om zich daar tegen te wapenen. Wanneer het gaat over revolutionaire situaties als in 1917, zijn de consequenties nog vele malen groter.

In de leninistische visie gaat het erom de juiste personen in leidinggevende posities te krijgen. Anarchisten en libertair-socialisten passen daarentegen een structurele analyse toe, en stellen dat het in grote machtsstructuren uiteindelijk relatief weinig uitmaakt of je Lenin, Rosa Luxemburg, Bakoenin, Stalin, Emma Goldman of Maina van der Zwan aan de macht hebt. De positie waarin je je bevindt, creëert haar eigen belangen en dynamiek, en niemand is immuun voor zulke processen. De democratie binnen een groep kan niet voornamelijk afhankelijk zijn van 'kritische' en 'tegendraadse leden' (Van der Zwan), maar moet ingebakken zijn in de structuren van een organisatie.

In dit opzicht houdt de leninistische traditie vast aan een van de centrale dogma's van de heersende klasse: dat 'de samenleving noodzakelijk verdeeld moet zijn in leiders en volgelingen, het idee dat sommigen geboren leiders zijn, terwijl anderen zich boven een bepaald niveau niet echt kunnen ontwikkelen'. Zoals de libertair-socialist Chris Pallis (onder het pseudoniem Maurice Brinton) schreef: dit is 'de niet herkende invloed van de ideologie van de bourgeoisie, zelfs op de geest van hen die meedogenloos probeerden de bourgeois-maatschappij omver te gooien'.[5]

Libertaire critici beweren dat autoritaire structuren uiteindelijk tot negatieve uitkomsten leiden. Maar het gaat niet alleen om de

uitkomsten. Kapitalisme als economisch systeem zorgt voor een enorme ontwikkeling en productietoename – toch accepteren wij die resultaten niet zomaar als positief. De weg er naartoe ligt namelijk bezaaid met lijken en vertrapte zielen. Ook in niet-revolutionaire situaties waar de gevolgen niet zo groot lijken, zouden er geen autoritaire tendensen binnen een linkse groep moeten bestaan – net zoals we ook geen seksisme accepteren met de rechtvaardiging dat dit nodig is om een werkelijk niet-seksistische wereld te creëren.

Goed georganiseerd?

Dat 'de tegenstanders van sociale verandering erg goed georganiseerd zijn,' zoals Van der Zwan schrijft, is helemaal waar, en een belangrijk feit. Daaruit kun je volgens mij hoogstens tot de logische conclusie komen dat wij ook 'erg goed georganiseerd' moeten zijn, en dat het slecht is als we vervallen in allerlei kleine groepjes die zonder enig overleg los van elkaar werken.[6] Maar de redenering dat we daarom op een top-down gecentraliseerde manier georganiseerd moeten zijn, volgt daar niet uit. Wel zou dit belangrijke feit naar mijn mening tot een discussie binnen libertair-links moeten leiden over hoe we ons organiseren – het bestaan van Doorbraak, de Vrije Bond, de Kritische Studenten Utrecht, en losse lokale anarchistische groepjes ten spijt, hebben we in de afgelopen jaren allesbehalve een duidelijk en effectief georganiseerd geluid kunnen laten horen in de sociale strijd die plaatsvindt en waar wij vaak onderdeel van zijn. Peter Storm tekende onlangs terecht aan dat de ineenstorting van de SWP een ellende is voor de hele 'linkse strijd en beweging', 'tenzij en totdat libertaire revolutionairen erin slagen meer uitstraling, hechtere maar vooral opener organisaties en netwerken te vormen' die een wezenlijk alternatief bieden voor leninistische organisaties.[7]

Dit artikel zal niet uitgebreid een alternatief uiteenzetten. Maar duidelijk is dat posities waarin een persoon of kleine groep de macht heeft om de essentiële beslissingen voor een organisatie te maken, met alleen controle achteraf, terwijl die groep ook de controle over de interne en externe informatiestroom in handen heeft, vermeden moeten worden. Verder moet er ruimte zijn voor eigen initiatief. Eenheid in actie is een groot goed wanneer het bereikt kan worden (en als dat nooit bereikt kan worden binnen een organisatie, is er iets mis), maar dat betekent niet dat een lid of afdeling geen eigen initiatief mag ontplooien als dit niet goedgekeurd is door een centrale leiding. Daarom is de federale organisatievorm zo belangrijk: veel gezamenlijk optrekken, samen strategieën uitzetten, maar uiteindelijke autonomie voor lokale afdelingen om een eigen lijn te trekken. Dit is geen verzwakking – het voorkomt eerder onnodige splitsingen en interne gevechten. Voor een uitgebreidere uiteenzetting over libertaire vormen van organisatie is het net uitgekomen boekje van de Britse Solidarity Federation, met de kenmerkende titel *Fighting For Ourselves*, een aanrader.[8]

Aansluitend op de titel van die brochure, is er als laatste punt nog de houding, die niet alleen leninisten siert maar zich daar wel specifiek en expliciet voordoet, namelijk dat zij zichzelf vaak 'buiten de strijd' plaatsen, als buitenstaanders die moeten interveniëren in de strijd van de arbeiders. Zoals Van der Zwan het verwoordt: op basis van een onafhankelijke organisatie 'ontwikkelen en onderhouden [revolutionaire socialisten] een nauwe band met de arbeidersklasse'. In plaats van zichzelf als onderdeel van die klasse, of strijdende groepen, te zien, beschouwen leninisten zich vaak als 'verlichte buitenstaanders' die anderen in hun strijd moeten helpen. Dat is misschien wel inherent aan de visie op 'de massa' als misleid volk dat betere leiding nodig heeft.

Maar grote sociale veranderingen komen er pas zodra de kracht van grote massa's zich doet gelden. En die kracht kan zich pas volledig ontwikkelen als mensen zelf bewust worden en zelf de beslissingen gaan nemen over hun acties en leven, niet als ze gebruikt worden als massa die de ideeën van de leiders moet uitvoeren. De meesten van ons zijn zelf ook onderdeel van de onderdrukte klasse (wat overigens niets afdoet aan de toegenomen heterogeniteit van die klasse, die nieuwe problemen en uitdagingen met zich meebrengt) en zo moeten we anderen ook benaderen en ondersteunen.[9]

Van der Zwan kan wel schrijven dat deze 'politieke en organisatorische principes creatief' en niet dogmatisch toegepast moeten worden, maar dat verandert niets aan de kern. De IS is duidelijk een meer open en zelf-kritischer organisatie dan de SWP. Het leninistische spectrum biedt, zoals ook de discussie tijdens de crisis in de SWP liet zien, ruimte aan meerdere soorten organisaties. De een uitermate autoritair, de ander met iets meer vrijheid voor de leden. Maar de kern blijft het idee dat de meeste mensen geleid moeten worden door de meest verlichte geesten.

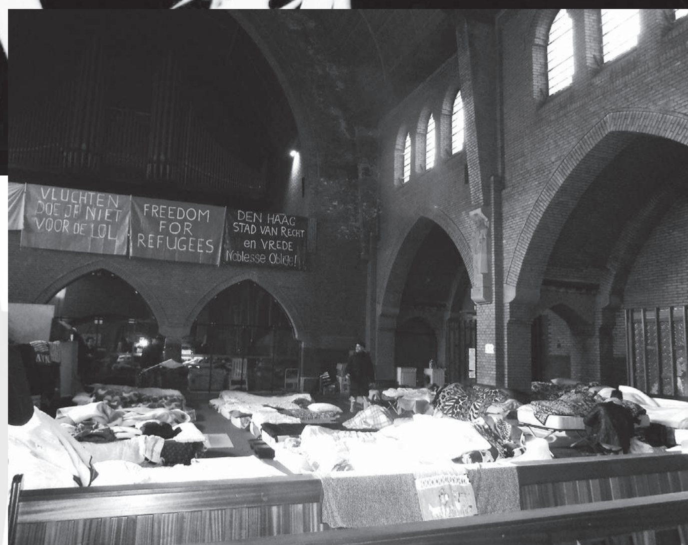
En die 'burgerlijke' gedachte kunnen we missen als kiespijn.

Noten:

1 Dit artikel verscheen eerder op de website van Doorbraak (http://www.doorbraak.eu/?p=13585) en is onderdeel van een socialisme-discussie op verschillende sites.
2 http://socialisme.nu/blog/theoretisch/leninisme-in-de-21ste-eeuw/.
3 Het laten horen van een ideologisch tegengeluid heeft geen noodzakelijke implicaties voor samenwerking in concrete sociale strijd. Sommige anarchisten willen uit principe niet samenwerken met de IS omdat zij 'autoritair' zijn. Dit is een positie die volgens mij lang niet altijd gerechtvaardigd is.
4 Maurice Brinton, *The Bolsheviks and workers' control: the state and counter-revolution*. Online te lezen op: http://libcom.org/book/export/html/259. In 1982 is er ook een Nederlandse vertaling uitgekomen bij Uitgeverij De Vlam, en in 2005 was er een heruitgave door Uitgeverij de Dolle Hond. Een videofragment waarin Noam Chomsky deze geschiedenis doorloopt staat hier: http://www.youtube.com/watch?v=yQsceZ9skQI.
5 Maurice Brinton, *The Bolsheviks and workers' control: the state and counter-revolution*. Maurice Brinton. Een andere interessante uiteenzetting van dit argument is te vinden in dit video-fragment van Noam Chomsky: www.youtube.com/watch?v=SMdBTqZhJC. Otto Rühle, een communistisch criticus van het bolsjewisme, schreef in soortgelijke termen: 'According to Lenin's revolutionary method, the leaders appear as the head of the masses. Possessing the proper revolutionary schooling, they are able to understand situations and direct and command the fighting forces. They are professional revolutionists, the generals of the great civilian army. This distinction between head and body, intellectuals and masses, officers, and privates corresponds to the duality of class society, to the bourgeois social order. One class is educated to rule; the other to be ruled. Out of this old class formula resulted Lenin's party concept. His organisation is only a replica of bourgeois reality. His revolution is objectively determined by the forces that create a social order incorporating these class relations, regardless of the subjective goals accompanying this process.' Zie: http://www.marxists.org/archive/ruhle/1939/ruhle01.htm.
6 Dit hoeft natuurlijk niet te gelden voor tactieken voor bepaalde acties. Maar als strategisch punt voor de lange termijn lijkt me dit evident, als we ooit meer willen bereiken dan minieme overwinningen.
7 http://www.ravotr.nl/2013/01/12/crisis-swp-tragedie-die-niet-alleen-trotskisten-raakt/.
8 http://libcom.org/library/fighting-ourselves-anarcho-syndicalism-class-struggle-solidarity-federation.
9 Wie dit slechts mierengeneuk vindt over een 'verkeerde houding', is waarschijnlijk nog nooit aangesproken door een IS'er bij een staking of actie.

Thema 'vluchtelingen'

Inleiding

Dit themanummer is een kroniek van directe actie van mensen, die het bestaan in Nederland is ontzegd. Zij zijn het primaire slachtoffer van de staat en door voor hen op te komen bestrijden wij de staat. Wat we willen bereiken is een einde aan hun illegaliteit en als de staat daar niet in bewilligt, is de noodzaak om hem af te schaffen bewezen. Tegen diegenen die zeggen dat met hun toelating het vaderland in gevaar is, hebben we twee antwoorden die elkaar schijnbaar tegenspreken.

Ons werkelijke vaderland is de hele wereld waarbij niemand is uitgesloten. Degenen die menen dat het de plicht van de goede vaderlander is de burger te beschermen tegen vreemdelingen brengt het vaderland zelf in gevaar. Het is propaganda voor oorlog met buitenlanders en dat bedreigt de vrede. een les die we kennen van de jaren 1933-1945 en die tot de Nederlandse collectieve verantwoordelijkheid hoort. En degenen die deze les negeren om de macht te krijgen of te versterken klagen wij aan; wij verklaren ons solidair met de illegalen en stellen – in de context van onze vaderlandse geschiedenis – die benaming gelijk met de geuzennaam van 1940-1945, en roepen iedereen op daarnaar te handelen. Dit *lijkt in abstracto* het uitgangspunt.

Dit themanummer probeert een verslag te geven van de concrete praktijk en daarbij is het onvermijdelijk dat er denkbeelden worden getoetst en over theorieën wordt nagedacht. Maar laten we niet uit het oog verliezen: de hoofdspelers zijn de immigranten zelf die hun lot in eigen hand hebben genomen en de directe strijd tegen de staat zijn aangegaan om recht op bestaan te eisen. Aan de lezer om te oordelen of hun belangen met dit themadossier worden verwoord en te onderzoeken hoe hij of zij zijn solidariteit kan tonen.

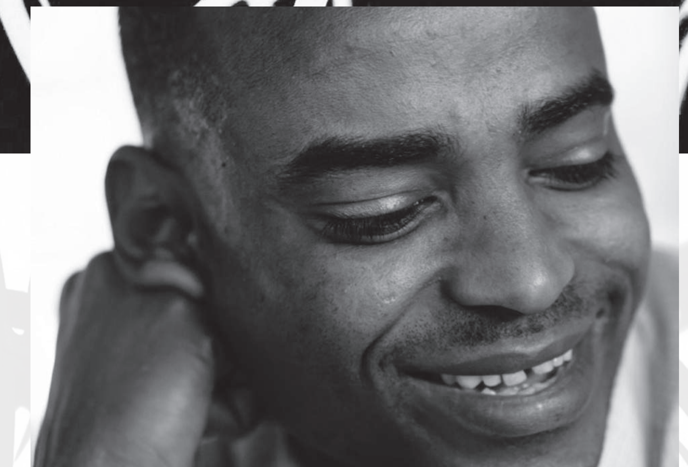
Laat onze gemeenschappelijke positie duidelijk zijn. Wij willen dat alle vluchtelingen kunnen blijven als zij willen. Maar voor mensen die denken dat zij moeten terugkeren omdat zij kunnen: de meerderheid van hen is de facto stateloos omdat de regering van hun eigen land – voor zover competent – hen niet terug wil. En als die regering ze wel toelaat, dan is dat omdat onze ogen dienende en pluimstrijkende diplomaten ter wille van de *mythos* der Hollandse handelsgeest – jawel, de VOC-mentaliteit! – haar in hun ambtsberichten als barmhartige Samaritaan hebben voorgesteld, terwijl ze achter de valdeur van haar grenzen de sluipmoordenaars, foltercellen en executiepelotons heeft klaar staan. Amnesty International en Vluchtelingenwerk weten beter, maar staan machteloos tegen dit apparaat.

Men hoeft geen fanatiek anarchist te zijn om zijn conclusies te trekken en hiertegen in verzet te gaan. Men hoeft alleen het volgende te beseffen: niet alleen de teruggedeporteerde vreemdelingen zijn in gevaar, maar ook de vrede, de veiligheid van het eigen Nederlandse vaderland. Want ook al beweert de politiek het tegendeel, het identiteitsbewijs wordt weer de *Ausweis* van de bezettingstijd. Voor de weggestuurde vluchteling krijgen we binnen onze eigen regeringen juist de ideologie terug van de fanaticus, tiran of dictator waarvoor hij is gevlucht. En dat is een gevaarlijker gast, zeker als de regering daarmee de volksgeest wil definiëren. Wie met pek omgaat, wordt ermee besmet.

Thema 'vluchtelingen'

Tussen hoop en wanhoop

Activist tegen wil en dank

Ahmed Aden, woordvoerder van de Somalische groep in de Amsterdamse Vluchtkerk, wordt al jaren heen en weer geslingerd tussen hoop op een veilig bestaan en wanhoop om de uitzichtloosheid in zijn leven. Hij had geen activist willen worden, maar hij had geen keus. De activist: zonder papieren verbeten, strijdbaar, soms optimistisch, maar vooral radeloos.

DOOR QATRA

Wisselende stemmingen

Tijdens een demonstratie op het Plein voor de Tweede Kamer is hij optimistisch en strijdbaar. Ahmed Aden (35), bewoner van de Vluchtkerk en woordvoerder van de Somalische groep, spreekt de menigte toe. Enkele honderden toegestroomde demonstranten luisteren naar hem. Het zijn voornamelijk asielzoekers uit het hele land, bewoners van de Vluchtkerk en het Haagse Vluchthuis, die op de demo zijn afgekomen. Een handvol Nederlandse activisten is ook aanwezig. 'We must be united', zegt hij vastberaden tijdens zijn speech. 'We zullen doorgaan met ons protest.' Vandaag wordt in het parlement gedebatteerd over de strafbaarstelling van 'illegaliteit'. Ahmed is een van de vluchtelingen die hun rechten opeisen. Na zijn toespraak, bij een kop koffie, is hij energiek. Hij maakt veel grapjes, is vrolijk en fanatiek. 'Alles komt goed', zegt hij meerdere malen. 'Er komt een oplossing, *inshallah*.'

Hoe anders is dat een week later, in de Vluchtkerk. Hij heeft het druk. De grote demonstratie van 23 maart ('Geen vluchteling op straat of in de cel!') is al over een paar dagen, er moet nog veel geregeld worden. Hij kijkt moe uit zijn ogen, hij heeft weer slecht geslapen. Hij zit, net als bijna alle bewoners uit de Vluchtkerk, zwaar in de stress. Over tien dagen moeten ze de Vluchtkerk uit (na dit interview wegens de kou enige weken uitgesteld – red.). 'Ik maak me zorgen over onze *sisters*. We hebben een 64-jaar oude vrouw in de kerk wonen, we hebben een zwangere vrouw. Waar moeten ze heen? Ze kunnen toch niet op straat slapen? Ik zit er over in. We moeten bij elkaar blijven om ons protest door te laten gaan, maar we kunnen nergens naartoe.'

Toen Ahmed vier jaar geleden Somalië ontvluchtte, had hij niet gedacht dat hij in Nederland activist zou worden. Hij had niet verwacht dat hij meerdere keren zou demonstreren, talloze vermoeiende vergaderingen in de Vluchtkerk zou bijwonen en als woordvoerder voor de Somalische groep in de Vluchtkerk zou optreden. Ahmed was op zoek naar een veilig bestaan. Hij was twee keer aangevallen door gewapende strijders van Al Shabaab in zijn geboortestad Baraawe. Het litteken van de kogelwond zit nog in zijn been. Hij moest weg uit Baraawe, weg van zijn familie, weg van het leven dat hij daar had. Via hoofdstad Mogadishu reisde hij naar Nairobi. Daar nam hij het vliegtuig naar Schiphol.

Van het kastje naar de muur

Nederland, dacht hij, respecteert de mensenrechten. Het land is lid van de EU, het heeft allerlei internationale verdragen getekend. Daar ben ik veilig, daar word ik verwelkomd, daar kan ik een bestaan opbouwen. Dacht hij. 'Drie maanden na mijn eerste asielaanvraag werd ik op straat gegooid. Ik wist niet waar ik heen moest, ik was alleen in dit land. Mijn familie had ik achtergelaten,

ik had geen vrienden. Wat moest ik doen? Ik ging naar de politie en ik zei: arresteer me, dan heb ik een plek om te slapen. Ze zeiden: we kunnen je niet arresteren, ga weg. Ik heb een nacht voor het politiebureau geslapen. Ze wilden me niet arresteren.'

Het was zijn eerste grote desillusie in het land van de mensenrechten. Je wordt hier als mens in nood dus niet opgevangen. Sindsdien is hoop het enige wat hij heeft. Maar als je geen bestaan kunt opbouwen, als je toekomst voortdurend onzeker is, als je op straat moet zien te overleven, is het moeilijk om hoop en wanhoop te onderscheiden. Alles komt goed, zegt hij vaak, maar soms lijkt hij er zelf niet in te geloven. Al vier jaar probeert hij de rechten te krijgen waar ieder mens aanspraak op moet kunnen maken. 'Een week na mijn eerste verhoor bij de IND zetten ze me op straat. Het was juni 2009. Ik had geen familie, geen vrienden. Ik had niets, niemand. Het regende. Ik ging naar Amsterdam, naar de diaconie, met mijn dossier. Daar werd ik opgevangen, totdat de rechter besloot dat ik weer naar een asielzoekerscentrum mocht.'

Hij deed nog een asielaanvraag, maar werd afgewezen. Hij probeerde het nog eens en toen was het raak. Hij mocht blijven. Maar er gebeurde iets waar hij nog steeds spijt van heeft. 'Ik kreeg een brief van de IND, met de mededeling dat ik naar het asielzoekerscentrum in Ter Apel moest komen. Ik belde mijn advocaat en ik vroeg hem waarom. Mijn advocaat zei: je hebt al een verblijfsvergunning toegezegd gekregen, dus je hoeft niet nog eens naar Ter Apel. Toen ik later mijn verblijfsvergunning wilde ophalen, zei de IND: Nee, je bent te laat. Je had naar Ter Apel moeten komen.'

Actie is het antwoord!

Ahmed was weer 'illegaal'. Hij stond weer op straat. Het was juni 2012, drie jaar nadat hij voor het eerst 'geklinkerd' was. Nog steeds had hij nergens om naar toe te gaan. 'Het weer was een beetje lekker. Maar het is echt niet goed voor een mens om op straat te slapen.' Totdat hij hoorde dat in Zwolle vluchtelingen een tentenkamp opsloegen, voor het IND-kantoor, uit protest tegen het onmenselijke asielbeleid. Hij ging er direct naartoe. Niet zozeer om te demonstreren, maar omdat hij dan een plek om te slapen had. 'Na drie dagen werden we ontruimd door de politie. We werden gearresteerd, maar we werden diezelfde dag nog vrijgelaten. Stonden we weer op straat.'

Ahmed had de smaak te pakken, en met hem veel andere vluchtelingen. Het protest van de uitgeprocedeerde asielzoekers, al gaande sinds 2011, zwelde aan. Het grootste vluchtelingenkamp, in Ter Apel, telde vierhonderd vluchtelingen, maar dat werd in mei 2012 ontruimd. Her en der in Nederland ontstonden daarna kleine tentenkampjes, waaronder die in Zwolle, waar Ahmed bij was. Na drie dagen werd het ontruimd. 'Maar we werden weer niet gearresteerd. Ik dacht: prima, plek om te slapen in de cel. Maar de politie gooide ons gewoon uit de bus, een paar straten verderop.'

Zijn volgende stop was de Notweg in Amsterdam. Ongeveer gelijktijdig met het kamp op de Koekamp in Den Haag, werd dat kamp voor een paar maanden het gezicht van het vluchtelingenprotest. Burgemeester Van der Laan kreeg de kriebels en gaf bevel tot ontruiming. Ahmeds ogen lichten op als hij erover vertelt. 'Het was geweldig. Honderd activisten kwamen om ons te beschermen tegen de politie. Ze gingen voor de ingang staan en ze haakten in. Ze probeerden de politie tegen te houden.' Hij lacht erbij. 'Het was prachtig. Ze bleven gewoon staan. De politie zei dat ze moesten vertrekken. Nee, zeiden ze. Toen werden ze een voor een weggesleept. Daarna waren wij aan de beurt. Wij lieten ons gewoon arresteren. Ik dacht: prima, hebben we tenminste een plek om te slapen. Maar we werden na zes uur terug op straat gezet. Het was 30 november, het was koud, we konden weer nergens naartoe.'

Op zoek naar perspectief

'Ik kan geen normaal leven leiden! Ik kan nergens naartoe. B*elieve me, brother*, als het veilig is in Somalië, ga ik direct terug. Ik houd van mijn land. Ik mis mijn vrouw en mijn dochter. Maar ik kan niet terug, het is veel te gevaarlijk in Somalië. Nederland stuurt troepen om Somalische soldaten te trainen. Ze hebben hun basis in Bihanga, Oeganda, omdat het in Mogadishu te gevaarlijk is. Het is te gevaarlijk voor militairen! En Teeven wil ons daar naar terugsturen, hij zegt dat het veilig is. Wat wil de overheid van ons? Wat willen ze?'

Zaterdag 23 maart bij de demonstratie is Ahmed weer vrolijk, net als veel vluchtelingen. Het is een grote dag. Minstens tweeduizend mensen zijn op de demo afgekomen. Nog nooit hebben ze op een dag zoveel steun voor hun zaak gezien. Ze krijgen veel aandacht: het was de vluchtelingen gelukt om zichzelf zichtbaar te maken.

Maar dat was dan ook alles. Tot op de dag van vandaag is het beleid nog steeds gebaseerd op angst voor en haat tegen vreemdelingen. Het is nog steeds gericht op terugkeer. En ook de politici die zich links noemen, en die zich zogenaamd uitspreken als pro-vluchteling, nemen deportatie ('terugkeer') als uitgangspunt. Hoewel de demonstranten zich richten tot de politiek voor een oplossing, is er nog steeds geen politicus die alle vluchtelingen welkom heet. Zo blogde Tweede Kamerlid Linda Voortman van GroenLinks, die op 23 maart mee demonstreerde, dat een van de redenen waarom ze zou meelopen met de demo, was dat 'uit geen enkel onderzoek [blijkt] dat de strafbaarstelling bijdraagt aan effectieve terugkeer van asielzoekers en migranten.'

'Mijn advocaat zei: je hebt al een verblijfsvergunning toegezegd gekregen, dus je hoeft niet nog eens naar Ter Apel. Toen ik later mijn verblijfsvergunning wilde ophalen, zei de IND: Nee, je bent te laat. Je had naar Ter Apel moeten komen'

Een beleid dat tot wanhoop lijkt te leiden

Het stemt niet optimistisch en dat is te merken aan de bewoners van de Vluchtkerk. Er is veel stress, veel onzekerheid, veel wanhoop. Ook Ahmed zit er af en toe helemaal doorheen. Het leven van een ongedocumenteerde kan een regelrechte hel zijn. Je wordt opgepakt, zonder dat je iets hebt gedaan. Je wordt opgesloten, maar je weet niet hoe lang. Je wordt zwaar onder druk gezet

'Ze zitten niet in de Vluchtkerk om de randvoorwaarden van de deportatie menselijker te maken, hun protest gaat over hun recht op bestaan, hier in Nederland'

door de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) of de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) om weg te gaan, maar je kan of wil dat niet. Ondertussen leef je op straat, want je hebt volgens de wet geen recht op opvang. Je mag niet werken, niet studeren, niet naar de dokter. Je mag eigenlijk niet bestaan. De voortdurende onzekerheid waar asielzoekers in het algemeen, en migranten zonder papieren in het bijzonder, in verkeren, is onvoorstelbaar voor iemand met een paspoort. Je kunt je nooit ergens *settelen*, omdat je nooit weet of je morgen wordt gearresteerd of wordt gedeporteerd.

Als Ahmed terugdenkt aan de afgelopen maanden in de Vluchtkerk, heeft hij vooral positieve gevoelens. Zonder de Vluchtkerk was het probleem lang niet zo zichtbaar geweest. Ahmed neemt even de tijd om iedereen te bedanken. 'De actiegroep, de vrijwilligers, de mensen van de moskee die eten brachten op de Notweg… Iedereen duizend keer bedankt. Echt.' Hij stokt even. Hij staart voor zich uit terwijl zijn ogen nat worden. Hij draait zich om op zijn stoel om zijn gezicht niet te hoeven laten zien. Tot op dit moment heeft hij zijn verhaal heel feitelijk en zakelijk gedaan. Hij wist alle data uit zijn hoofd, alle gebeurtenissen. Alle ellende vertelde hij zonder een spoor van emotie. Maar als hij denkt aan al die mensen die hem hebben gesteund, moet hij zich even excuseren.

Een leven zonder keuze is een bestaan dat geen andere keuze biedt

Als hij terugkomt en weer in staat is tot praten, is hij weer serieus. De zorgen zijn weer terug. De stress zit weer in zijn lichaam. De onzekerheid slaat toe. Over tien dagen moeten ze de Vluchtkerk uit en ze hebben nog steeds geen alternatief gevonden.

Een week later onderhandelen hij en de andere woordvoerders met de eigenaar van de Vluchtkerk. Ze vragen of ze een jaar extra mogen blijven. Ze krijgen een week. De Vluchtkerk zal namelijk omgebouwd worden tot speelhal. Hoe moeilijk ook, het lag in de lijn der verwachtingen. De vluchtelingen en activisten kregen steeds meer problemen met de organisatoren en de steungroep. Tussen de actiegroep en de steungroep was al lange tijd onenigheid. Karel Smouter, de voorzitter van de steungroep, verscheen midden maart op AT5.nl: 'We vragen de overheid om met een andere benadering te komen, in voorbereiding op de terugkeer.' Activisten en vluchtelingen worden dan boos op Smouter. Ze zitten niet in de Vluchtkerk om de randvoorwaarden van de deportatie menselijker te maken, hun protest gaat over hun recht op bestaan, hier in Nederland. Een paar weken later kondigt de steungroep aan zich terug te trekken.

Zo worden de vluchtelingen heen en weer geslingerd tussen hoop en wanhoop. Als Ahmed weer hoort dat ook de vrijwilligers deportaties prima vinden, dan zakt de moed hem in de schoenen. Desondanks blijft hij strijdbaar en vastberaden. 'We zullen doorgaan. We zullen bij elkaar blijven. We zullen niet stoppen voordat we onze rechten hebben.' Het is niet alleen vastberadenheid. 'We hebben geen keus. Dit leven is helemaal niet goed voor ons. We zijn gestrest en onzeker. We moeten wel doorgaan.

Thema 'vluchtelingen'

Kroniek migratiestrijd 2012-2013

Er is veel gaande op migratiegebied. Dat blijkt al als we de gebeurtenissen van de afgelopen winter nog eens op een rijtje zetten. De hier volgende kroniek (met dank aan de website wwww.no-border.nl) van de acties die zijn georganiseerd door vluchtelingen en activisten onderstreept nog eens dat vanaf 2011 dit soort initiatieven vanuit de migratiestrijd behoorlijk is toegenomen. Dit incomplete overzicht begint na de ontruiming van het tentenkamp aan de Notweg (Osdorp) eind november 2012.

02.12.2012
Vluchtelingen zetten hun actie door vanuit de Vluchtkerk

De vluchtelingen die de afgelopen maanden hun tenten hadden opgeslagen in Osdorp zetten hun actie voort in een bezette kerk in Amsterdam-West. Een brede groep van betrokken burgers en organisaties trekt zich hun lot aan en ondersteunt hen met een nieuwe verblijfsplek.

09.12.2012
Lawaaidemonstratie bij detentiecentrum in Rotterdam

In weer en wind heeft Occupy Rotterdam vandaag een dubbele slag gemaakt. Met een opkomst van twintig mensen werd het mogelijk gemaakt de vertrouwde demo te houden. Nadat de vorige demo ernstig werd verhinderd lieten de autoriteiten Occupy ditmaal haar vrije gang gaan en ook de mensen binnen het centrum leken minder aan restricties gebonden te zijn. Al in de eerste minuten van de actie was er contact mogelijk met de mensen in het gebouw. De rolluiken gingen niet naar beneden en ook moest men niet verplicht naar de eigen cel, wat waarneembaar was aan de zijkant van het gebouw.

Niet eerder was het contact zo dichtbij. Op deze afstand was er een duidelijk zichtbaar face to face contact mogelijk. De gezichten waren vrolijk. Ze waren opgetogen door de komst van de demonstranten. En dat is dus juist het doel van de actie. De mensen in het centrum klopten op hun hart, maakten luchtkusjes en zwaaiden langdurig terug. De gewenste ondersteuning was dus in het eerste kwartier al geslaagd. Uiteindelijk heeft Occupy Rotterdam haar statement kunnen maken rondom het hele gebouw. Met voldoening kan teruggekeken worden op deze actie.

10.12.2012
Vluchtelingen eisen mensenrechten op internationale dag van de mensenrechten

Uitgeprocedeerde vluchtelingen van het tentenkamp 'Recht op bestaan' op Koekamp demonstreerden met sympathisanten in Den Haag tijdens de internationale dag van de mensenrechten.

Omsloten door overdreven veel smeris trok de stoet door de straten richting het Vredespaleis waar het Internationaal Gerechtshof zetelt. Daar aangekomen hielden de vluchtelingen enkele toespraken en liepen daarna weer terug naar het tentenkamp.

'Wij willen een humane oplossing voor alle vluchtelingen! Wij zijn voornamelijk uitgeprocedeerde vluchtelingen die niet terug kunnen naar het land waar we vandaan komen. Wij zijn niet uitzetbaar, maar krijgen ook geen verblijfsvergunning. Hierdoor zijn we rechteloos en kunnen we het mensenrecht, wat voor iedereen zou moeten gelden, nergens halen.'

12.12.2012
Vluchtelingen eisen vrijlating van hun broeder

Uit het persbericht: Vanaf de Vluchtkerk vertrokken vanmorgen te voet in de gietende regen tientallen ex-Notweg-vluchtelingen om te demonstreren bij de rechtbank aan de Parnassusweg in Amsterdam, waar hun broeder Habib voor moest komen, die 30 november tijdens de ontruiming van het tentenkamp in Osdorp gearresteerd is. Omdat hij als uitgeprocedeerde asielzoeker niet wil meewerken aan zijn terugkeer naar Jemen houdt de overheid hem vast in vreemdelingendetentie. De vluchtelingen van de Vluchtkerk namen hier geen genoegen mee en eisten bij de ingang van de rechtbank zijn onmiddellijke vrijlating. Volgens een sympathisant die de zitting had bijgewoond was in de rechtszaal het protest te horen. Volgende week doet de rechter uitspraak. De protestactie was de tweede sinds de vluchtelingen in de Vluchtkerk zitten.'

13.12.2012
Ontruiming van tentenkamp aan Koekamp Den Haag

De Haagse burgemeester Jozias Johannes van Aartsen (VVD) heeft donderdag 13 december het tentenkamp laten ontruimen. De burgemeester verwijst de dakloze vluchtelingen naar het Rijk. Daar moeten zij de oplossing halen, maar niet in zijn gemeente. De ontruiming is maar één moment in de strijd en de strijd houdt niet op na het smerige, politieke spel van de burgemeester. Tientallen vluchtelingen die op het voormalige tentenkamp verbleven, hebben opvang gekregen bij sympathisanten. Onder het motto 'Wij willen onderdak en verblijfsrecht!' voeren zij hun dagelijkse strijd én gaan zij verder met demonstreren tegen het inhumane vreemdelingenbeleid.

19.12.2012
Demonstratie naar aanleiding van ontruiming Koekamp

Op woensdag 19 december hield de commissie Veiligheid en Justitie een commissievergadering over de ontruiming van de vluchtelingenkampen in Den Haag en Amsterdam. Voorafgaande aan deze vergadering hebben de groep uitgeprocedeerden die in de tentenkampen hebben verbleven een demonstratie gehouden, onder het motto 'Ontruimd maar niet verdwenen. Geen mens is illegaal!'. Na de ontruiming van het kamp in Amsterdam en de recente ontruiming van het kamp in Den Haag is duidelijk dat de vluchtelingen niet zijn verdwenen en hun probleem nog steeds niet is opgelost.

22.12.2012
Lawaaidemonstratie bij VBL (Vrijheidsbeperkende Locatie) Ter Apel

In het kader van het landelijke No-Border-netwerk organiseren AFA Fryslan, info- en onderzoeksgroep Alaska, Werkgroep Vluchtelingen Vrij en Stichting Hulp Uitgeprocedeerde Vluchtelingen een kerstdemonstratie. De demonstratie is voor de verbetering van de slechte situatie van de kinderen en als actie werden les- en leesboeken aangeboden aan de vluchtelingenkinderen in het uitzetcentrum, als protest tegen het gebrekkig onderwijs in detentie- of vrijheidsbeperkende centra. De demonstratie begon met een fakkeltocht. Diverse onderwijsinstellingen en andere initiatieven hebben ons geholpen met het inzamelen van het onderwijsmateriaal. Open grenzen voor iedereen!

01.01.2013
Een groep mensen is rond de jaarwisseling gaan lawaaien bij de nieuwe locatie van uitzetbajes Schiphol

Uit het persbericht: Het is een (internationale) traditie om met oud en nieuw naar de gevangenissen te trekken om de stilte en isolatie te doorbreken. In de nieuwe locatie zullen meer dan duizend mensen opgesloten worden. Nog meer cellen voor een moordend systeem. Vannacht zijn er geluidsboodschappen vanuit de vluchtelingenkerk afgespeeld voor de mensen binnen.

In Nederland zitten er duizenden mensen gevangen omdat ze geen of niet de juiste papieren hebben, in nog beroerdere omstandigheden dan in de gewone gevangenissen. Mensen worden maandenlang vastgehouden, dan gedeporteerd of als 'praktisch niet uitzetbaar' weer op straat gezet, en een paar maanden later begint het circus weer van voren af aan. Degenen die over deze 'maatregelen' beslissen zijn degenen die wetten verzinnen waar ieder voor moet buigen, het zijn degenen die geld verdienen aan repressie. Het hele gevangenissysteem is erop gericht de 'samenleving' te reguleren en controleren. Mensen worden enkel opgesloten omdat ze niet in die samenleving passen, in economische zin niet voldoende bijdragen of gewoon om af te schrikken. Het gaat de staat erom de rijken en de orde te beschermen, de uitbuiting en onderdrukking in stand te houden.

05.01.2013
demonstratie in Utrecht

Op deze zaterdag hebben veel vluchtelingen, waaronder inwoners van de Vluchtkerk in Amsterdam, AZC's in Almere en Nijmegen een demonstratie gehouden in Utrecht. In Utrecht en omgeving verblijven ook veel vluchtelingen. Op deze manier werd inzichtelijk dat het probleem groter is dan alleen de inwoners van de Vluchtkerk. Alle vluchtelingen hebben een oplossing nodig, ook degenen die opgesloten zijn in de vluchtelingengevangenissen, slechts omdat ze vluchteling zijn. Na de demonstratie zijn we lawaai gaan maken bij vluchtelingengevangenis Kamp Zeist.

05.01.2013
Emotionele lawaaidemonstratie bij detentie centrum Kamp Zeist, met tranen van ontroering spreekt een vluchteling uit de Vluchtkerk opgesloten vluchtelingen toe

Op zaterdagavond hielden vluchtelingen uit de Vluchtkerk samen met andere demonstranten een luidruchtige solidariteitsdemo voor opgesloten migranten in detentiecentrum Kamp Zeist. Voor de demonstrerende vluchtelingen was het een bijzondere lawaaidemo: drie van hun medeactivisten uit het voormalige kamp Osdorp/Notweg zitten sinds de ontruiming van het tentenkamp vast in Kamp Zeist.
De lawaaimakers staken de opgesloten vluchtelingen een dik hart onder de riem; die reageerden op hun beurt uitbundig op het lawaai en lieten luid van zich horen. Doordat het buiten donker was, de contouren van de vastzittende migranten in de verlichtte cellen goed zichtbaar waren en hun reacties duidelijk klonken, was de lawaaidemo intiem en intens.

11.01.2013
Een dood-lig-actie voor de Tweede Kamer in Den Haag onder de leuze 'Somalië is onveilig'

Uitgeprocedeerde en illegaal verklaarde asielzoekers uit Somalië, verenigd in de werkgroep 'Somalië onveilig', protesteerden hier tegen het oordeel van staatssecretaris Fred Teeven van Veiligheid en Justitie dat de veiligheidssituatie in Somalië dusdanig is verbeterd, dat het nu niet meer aangemerkt hoeft te worden als 'onveilig land'. Dit betekent dat binnenkort de gedwongen uitzetting van Somalische asielzoekers weer mogelijk wordt. De actie trok veel bekijks. Er werden flyers uitgedeeld en gesprekken gevoerd met omstanders.

13.01.2013
Solidariteitsdemonstratie met opgesloten vluchtelingen

Op deze zondag hebben ruim driehonderd mensen (vluchtelingen en activisten) op initiatief van Catholic Worker een demonstratie gehouden bij de nieuwe gevangenis voor migranten op Schiphol-West. Veel reacties van binnenuit.

14.01.2013
Recht op bestaan, Vluchthuis en tentenkamp

De uitgeprocedeerde vluchtelingen hielden een persconferentie in de gekraakte kerk die op 12.01.2013 tot het Vluchthuis (Den Haag) is gedoopt. Twee van de woordvoerders gaven een update over hoe het verder gaat met de kerk, en de aankomende acties. Daarvoor zijn er meerdere mensen van het Bisdom Rotterdam en de diaconie langs geweest om te overleggen. Ook al vinden ze het een onwenselijke situatie, ze zien ook de noodzaak in van opvang voor dakloze uitgeprocedeerde vluchtelingen, ze zijn daarom niet van plan stappen tegen de vluchtelingen te ondernemen. Maar het protest houdt niet op bij het Vluchthuis! De vluchtelingen stellen het volgende: 'Wij willen zichtbaar actie voeren voor een oplossing voor onze rechteloosheid, en wij willen de Nederlandse maatschappij laten zien hoe er met ons wordt omgegaan.'

20.01.2013
Geen mens is illegaal-demonstratie in Ede en een lawaaidemonstratie van vluchtelingen bij Kamp Zeist onder het mom ' Freedom 4 All Refugees'

De vluchtelingen hebben deze lawaaidemonstratie uitgevoerd nadat zij een demonstratie hadden gehouden in Ede.

23.01.2013
Protest vluchtelingen tegen inreisverbod

Vluchtelingen uit de Vluchtkerk demonstreren bij de rechtbank van Amsterdam waar de activist/vluchteling Cali zijn beroep heeft tegen het inreisverbod dat de IND hem wil opleggen. Cali werd tijdens de ontruiming van het tentenkamp Osdorp op 30 november 2012 opgepakt en zit sindsdien vast in detentiecentrum Kamp Zeist. Met een inreisverbod kan hij tal van Europese landen niet meer binnenkomen op last van geldboetes of gevangenisstraf. Een inreisverbod, dat de IND sinds een jaar oplegt aan uitgeprocedeerde vluchtelingen, is de zoveelste stap om vluchtelingen te criminaliseren en ze uit de samenleving te bannen.

16.02.2013
Internationale actiedag, vluchtelingen demonstreren voor verblijfsrecht en onderdak

Op deze zaterdag demonstreerden de vluchtelingen uit het Vluchthuis in Den Haag en de Vluchtkerk in Amsterdam door de Haagse binnenstad. Deze dag was uitgeroepen tot internationale actiedag en er gingen buiten de demonstratie in Den Haag in nog veel meer landen vluchtelingen en sympathisanten de straat op onder het motto 'Verblijfsrecht en onderdak voor iedereen'. Vluchtelingen van de Vluchtkerk te Amsterdam hebben onderweg terug van de demonstratie in Den Haag een solidariteitsactie gehouden bij het detentiecentrum bij Schiphol.

17.02.2013
Open dag Haagse Vluchthuis

Het was druk, tijdens de geslaagde open dag van het Haagse Vluchthuis, de door vluchtelingen in gebruik genomen Sacramentskerk. Zo'n tweehonderd mensen kwamen in de loop van de dag hun solidariteit betuigen en kregen een boeiend programma voorgeschoteld, met foto's, films, poëzie en discussie. Tijdens een vraaggesprek met twee vluchtelingen bleek de betrokkenheid van de bezoekers bij de voortgang van de strijd groot te zijn.

04.03.2013
Protest bij de KLM vanwege deportatie en een demonstratie in Utrecht bij de IND na een poging tot zelfverbranding. Ondanks zelfverbranding en deportatie gaat de strijd van migranten verder

De vluchtelingen in het Haagse Vluchthuis en de Amsterdamse Vluchtkerk hebben twee afschuwelijke gebeurtenissen aangegrepen om te protesteren tegen het onmenselijke beleid van migratiebeheersing, dat vluchtelingen uitsluit, uitzet en de dood injaagt. De zelfmoordpoging van de Iraakse vluchteling Ahmed leidde in Utrecht tot een demonstratie van zo'n honderd vluchtelingen vanaf het plaatselijke AZC richting het IND-kantoor om af te sluiten bij het stadhuis. 'IND moordenaars,' riepen ze tijdens de tocht door de Utrechtse binnenstad. 'Nederland voert een extreem repressief vreemdelingenbeleid,' aldus het actieverslag van de Vluchthuis-vluchtelingen, die met een bus vanuit Den Haag naar Utrecht waren afgereisd. De uitzetting van een Soedanese vluchteling zorgde voor een actie tegen de collaboratie van de KLM met de deportatiemachine van de overheid.

12-13.03.2013
Actie-tweedaagse door migranten in Den Haag

Op dinsdagavond 12 maart en woensdag 13 maart demonstreerden de vluchtelingen van de Vluchtkerk en het Vluchthuis in Den Haag. Net als bij talloze andere gelegenheden voerden ze actie voor het recht om in Nederland te blijven en voor basisbehoeften als onderdak, eten en onderwijs. Woensdag deden ook vluchtelingen uit diverse asielzoekerscentra mee, die met speciaal ingehuurde bussen naar Den Haag waren vervoerd. Met hun demonstraties willen ze druk zetten op de overheid en laten zien dat ze er zijn om niet meer weg te gaan.

De eerste demonstratie begon om zeven uur 's avonds op het plein voor station Den Haag Centraal. Daar verzamelden zich ongeveer honderdvijftig vluchtelingen, ondersteuners en sympathisanten. De eerste spreker benadrukte dat er de afgelopen tijd al ontzettend veel was gedemonstreerd door de vluchtelingen en dat er nu echt een oplossing moet komen. Bizar detail is wel dat er bijna tegelijk een zogenaamd beperkt kinderpardon is aangenomen en dat nu illegaliteit strafbaar is gesteld.

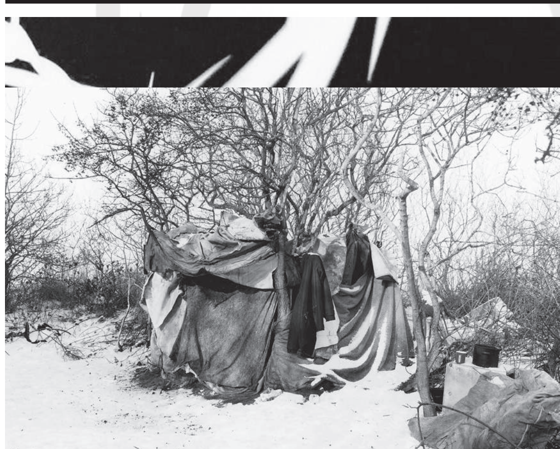
20.03.2013
Blokkade van het IND kantoor te Zwolle door tientallen No Border-activisten

23.03.2013
Landelijke demonstratie

Onder de leus 'Geen vluchteling op straat of in de cel' organiseren vluchtelingen uit de Vluchtkerk in Amsterdam en het Vluchthuis Den Haag, samen met ondersteunende organisaties een landelijke demonstratie naar en manifestatie op het Museumplein in Amsterdam.

Voorafgaand aan de manifestatie verzamelden de mensen zich bij de Vluchtkerk in Amsterdam voor een demonstratieve optocht naar het Museumplein. De manifestatie begon daarna en naast de verhalen van migranten waren (helaas) ook politieke partijen uitgenodigd om hun visie te geven op de problemen van de illegalen. De demonstratie werd door zo'n tweeduizend mensen bezocht en zowel in Italië als in Berlijn zijn migranten de straat op gegaan.

Thema 'vluchtelingen'

Vluchtelingen in Calais nu kunst in een museum

door Spectator

In het Museum Jan Cunen in Oss wordt tot 25 augustus een tentoonstelling van foto's gehouden van Henk Wildschut onder de titel Solo. Wildschut is documentairefotograaf en richt zijn camera vooral op de situatie van ontheemden. Met de fotoserie *Shelter*, genomen in Calais, won hij in 2011 de Dutch Doc Award. Daarin vindt men ter grootte van de wand de tenten van de vluchtelingen, die daar wachten op een mogelijkheid het Kanaal over te gaan, aangevuld met beelden van de bewoners die daar proberen hun leven in stand te houden. Misschien zijn het bekenden van onze No-Borderkameraden!

Een oudere serie is *Sandrien* (2001-2002) over Indiase schepelingen op een schip dat anderhalf jaar in Amsterdam aan de ketting heeft gelegen. Zo ontstaat een beeld van de illegale keerzijde van de huidige samenleving. Uitgeverij De Kunst laat de tentoongestelde foto's ook in boekvorm circuleren.

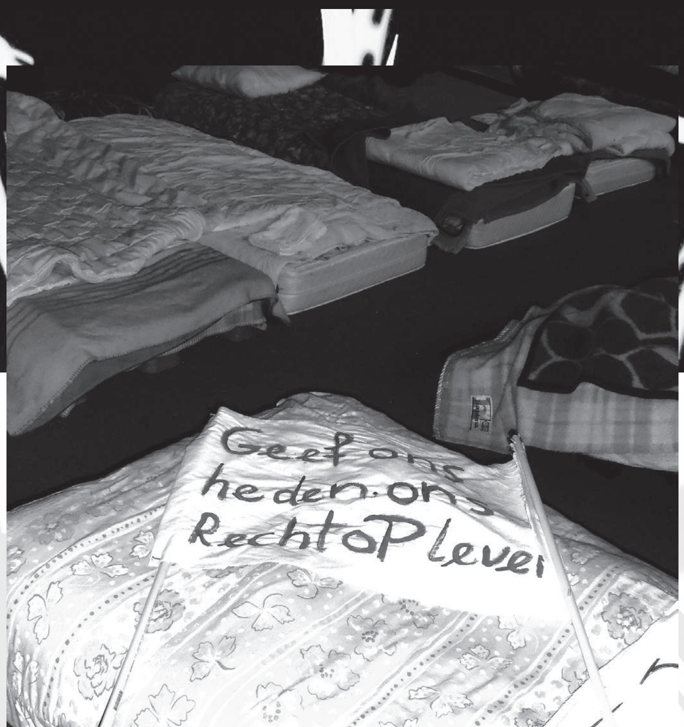

Wildschuts werk werd niet door iedereen mooi gevonden. De serie *Shelter* werd namelijk in maart 2011 al vertoond in de stadhuishal Atrium in Den Haag en als extra billboard op straat. Met name burgemeester Josias van Aartsen moet daarvoor weinig waardering hebben gehad. Anders zou hij anderhalf jaar later de bezetting van de Koekamp door gelijkaardige lotgenoten niet zo radicaal hebben tegengewerkt en uiteindelijk laten ontruimen.

Thema 'vluchtelingen'

Bericht uit het Vluchthuis Den Haag

door Rob Boogert

Al bijna drie maanden verblijven zo'n twintig tot veertig uitgeprocedeerde asielzoekers in de gekraakte Heilige Sacramentskerk aan de Sportlaan in Den Haag. De groep, voornamelijk bestaande uit Irakese vluchtelingen, was uit een ongeveer drie maanden durend tentenkamp tegenover het Centraal Station in Den Haag ontruimd. Zoals dat eerder gebeurde bij protestkampen van uitgeprocedeerde vluchtelingen in Ter Apel, Zwolle, Breda, Sellingen en Amsterdam.

De voorgeschiedenis: het tentenkamp op de Koekamp

Op de protestkampen waarin vluchtelingen zich sinds eind 2011 organiseren zit geen overheid te wachten en zowel de plaatselijke als de landelijke politiek proberen deze hete aardappel naar elkaar door te schuiven. Zeker een hete aardappel, want sinds de vluchtelingen zich niet langer laten individualiseren en zich in protestkampen organiseren, is het probleem van de onuitzetbaarheid meer en meer openbaar en voor publiek, media en politiek zichtbaar gemaakt.

Zo ook in Den Haag, waar het tentenkamp na zo'n drie maanden (met volle tegenwerking van de gemeente) onder valse voorwendselen werd ontruimd. Gedurende die drie maanden waren er al drie korte gedingen tegen de gemeente nodig om het kamp van start te laten gaan en draaiende te houden. Dagelijks waren er (intimiderende) politiecontroles en elke demonstratie ging gepaard met een overkill aan agenten.

Uiteindelijk lukte het burgemeester van Aartsen om het kamp te laten ontruimen onder de drogredenen van 'risico voor de openbare orde, gebrek aan hygiëne, en de winterkou.' Drogredenen, want in die drie maanden, zo moest zelfs de politie toegeven was er geen verstoring van de openbare orde geweest, tenzij je het protest tegen een onmenselijk vreemdelingenbeleid als zodanig beschouwd (en dat deed de gemeente). Drogredenen, want na de ontruiming, gaf de GGD aan dat al hun aanwijzingen op het gebied van hygiëne en gezondheid door de organisatie van het protestkamp waren opgevolgd. Drogredenen, omdat na de ontruiming alle opgepakte asielzoekers (en sympathisanten) na een uur of zes vastgehouden te zijn, weer op straat werden gezet, in dezelfde kou en nu – zonder kampement – geïndividualiseerd en daarmee verder gemarginaliseerd. De rechter ging met open ogen mee in de trucage van de gemeente en er volgde op 13 december 2012 een (vrij gewelddadige) ontruiming van het kamp. Zoals gezegd iedereen werd dezelfde avond op straat gezet, de ongeveer tien sympathisanten met een strafbeschikking van 250,- euro, de ongeveer vijfentwintig vluchtelingen met een voorwaardelijk sepot (een gerechtelijke boodschap: 'kom niet opnieuw voor je rechten op, want anders pakken we je alsnog'). Alle sympathisanten van het vluchtkamp hebben verzet aangetekend tegen hun strafbeschikking en naar het zich laat aanzien, zullen zij zich op 12 juni voor de rechtbank in Den Haag moeten verdedigen (de eerste dagvaardingen zijn binnen, maar nog niet voor iedereen). Voor de vluchtelingen was het niet mogelijk tegen hun sepot in verzet te gaan.

Een nieuw onderdak

Intussen is de groep deels individueel en deels als groep opgevangen door kennissen, bekenden en in het voormalig kraakpand (nu gedoogde Vrijplaats) de Vloek in Scheveningen. Na een maand beraad en uitrusten werd op 12 januari door een groep

sympathisanten een al vier jaar leeg staande kerk gekraakt en nadat duidelijk was dat er niet zou worden overgegaan tot ontruiming overgedragen aan de vluchtelingen. Zo konden we de groep vluchtelingen een eigen plek voor opvang en organisatie van hun protest bieden. Opnieuw volgde de overheidsrepressie: controles van brandweer, GGD, oproep tot ontruiming door VVD en PVV in de gemeenteraad enzovoort. Het bisdom Rotterdam (de eigenaar van de kerk) is niet blij met de kraak en heeft ook aangifte gedaan, maar zegt aan de andere kant het humanitaire probleem te begrijpen en niet te vragen om ontruiming.

Anders dan in Amsterdam waar na de ontruiming van de Notweg, de Sint Jozefkerk in Bos en Lommer werd gekraakt zijn er in Den Haag geen afspraken gemaakt over een vrijwillige ontruiming en overdracht aan de eigenaar. We gaan ervan uit dat de kerk als opvang en uitvalsbasis blijft dienen voor de groep vluchtelingen tot er een oplossing voor hun probleem is.

Die oplossing lijkt met de huidige politieke situatie en door voor vluchtelingen verder marginaliserende en criminaliserende maatregelen (als de strafbaarstelling van illegaliteit) ver weg. Toch zien we ook positieve ontwikkelingen, met name binnen de gemeentepolitiek waarnaar de landelijke politiek het probleem heeft doorgeschoven. Coalitiepartner PVDA van dit rechtse VVD kabinet heeft van zowel de plaatselijke afdeling in Den Haag, als van Amsterdam een oproep voor een generaal pardon gekregen. Ook PVDA-coryfee (en voormalig minister van Ontwikkelingssamenwerking en later Volkshuisvesting en Milieubeheer) Pronk heeft zich hiervoor uitgesproken. Dit geluid moet de komende tijd richting de landelijke PVDA, gezien hun cruciale positie in de stemverhoudingen rond een generaal pardon voor deze groep. We zullen komende maand dan ook komen met een open brief aan de PVDA en roepen nu alvast op om deze breed te versturen aan zowel plaatselijke, als de landelijke partijorganisatie.

Keuzes en dilemma's

Ofschoon een deel van de sympathisanten een principiëler standpunt m.b.t. partijpolitiek, 'onze democratie', en ook vreemdelingenbeleid, immigratie, illegalisering, 'No-Borders' etc. heeft, proberen we wel zo goed mogelijk samen te werken met groepen en individuen die meer vertrouwen in 'het systeem' hebben. Dat geeft soms onderlinge spanningen tussen bijvoorbeeld AFA, de kraakscene en de diaconie of de Stichting Stad en Kerk (meest Protestantse of oecumenische organisaties die ook verontwaardigd zijn). Toch realiseren we ons dat we moeten samenwerken en om voor deze groep een oplossing te vinden marchanderen met de partijpolitiek. We hebben nu met deze groep te maken (en na al deze maanden wordt het politieke ook steeds persoonlijker). Een roep om totaalstrijd levert in de praktische ondersteuning van deze groep niet veel op. We realiseren ons daarnaast dat er zonder een rechtvaardige verdeling op onze aardbol er altijd nieuwe vluchtelingen zullen komen, waarvoor een oplossing voor gezocht moet worden. Dus de strijd gaat toch door.

Ook binnen de groep vluchtelingen zijn er spanningen, discussies, en politieke meningsverschillen, over de strategie van de acties, de politieke situatie in het thuisland, maar ook over de huis-, tuin- en keukenzaken in het Vluchthuis. Naast het feit dat een groep van twintig tot dertig mannen – anders dan uit politieke activiteit (het is geen woongroep) – moet samenleven zonder daar echt voor gekozen te hebben, hebben we te maken met verschillen van afkomst en politieke oriëntatie (soennitisch, sjiitisch, Koerdisch, christelijk, wereldlijk/humanistisch, socialistisch, communistisch, homo/hetero).

De molens van de wet

Daarnaast is (een deel) van de groep (meer of minder ernstig) getraumatiseerd door het geweld en de spanningen in eigen land, tijdens de vluchtreis), maar ook door de jarenlange onzekerheid in Nederland, en zeker door de vreemdelingendetentie. Doet de strafbaarstelling van illegaliteit daar nog een schepje bovenop, ook het al bestaande uitzetbeleid en het inreisverbod geven al grote problemen. Na een negatieve beslissing over hun verblijfsstatus krijgen mensen naast de boodschap om zelf het land te verlaten, ook vaak een inreisverbod. Dat betekent dat mensen, of ze nou wel of niet uit Nederland zijn vertrokken, een boete krijgen opgelegd als de politie ze na dat verbod tegenkomt. Vertrekken naar een ander Europees land kan niet, omdat ze op grond van het Dublin-verdrag naar Nederland worden teruggestuurd. Vertrekken naar het thuisland kan niet wegens (on)veiligheid, geen door het thuisland erkende papieren, door het thuisland geweigerd burgerschap of zelfs een non-existente staat (Somalië). In de laatste gevallen gaat het soms om mensen die aan hun terugkeer hebben meegewerkt!

Toch krijgen deze mensen geen opvang en na aanhouding door politie (meestal zonder verdere vervolging voor een eventuele verdenking) een boete vanwege het inreisverbod. Zo'n boete kan 650 euro bedragen en dat is voor een vluchteling die niet mag werken dus onbetaalbaar. Niet betalen is uitzitten, dus naast het 'normale' regime van vreemdelingendetentie, waarin mensen voor achttien maanden kunnen worden opgesloten, is er nu ook nog een beleid om onuitzetbaren te beboeten voor hun aanwezigheid in een land waar de overheid zelf ook niet in staat is hun uitzetting te regelen. Rondom het Vluchthuis hebben we een aantal (onrechtmatige) aanhoudingen meegemaakt. Hoewel de verdenking van een strafbaar feit meestal snel van tafel was, zijn mensen wel vastgehouden omdat ze geen papieren hadden, een inreisverbod etc.

Deze opsluiting van mensen die niets misdaan hebben behalve het niet beschikken over de juiste papieren criminaliseert en traumatiseert nog meer. Eind april volgt een eerste proces over het inreisverbod.

Hoewel het Vluchthuis als opvangplek door de groep asielzoekers nog steeds wordt verwelkomd, wilden ze zelf vanwege de (politieke) zichtbaarheid een nieuw actiekamp opzetten. Een aanmelding daarvoor is door burgemeester van Aartsen van Den Haag afgewezen (en daartegen loopt weer een procedure). Saillant detail is dat de burgemeester (en de gemeente) wel een kampement toestonden van aspirant-kopers van klushuizen en kavels voor het Stadhuis. Sterker nog: de gemeente faciliteerde hen met tenten, wc's en regelde later zelfs (wegens de aanhoudende koude) een plek in het gebouw van Ministerie van Binnenlandse Zaken, dat naast het stadhuis staat. Hoe hypocriet wil je het hebben!

Een oproep tot slot

Het vluchthuis in Den Haag is een opvang- en organisatieplek voor een groep uitgeprocedeerde asielzoekers (en hun sympathisanten). Het functioneert ondanks de verschillende spanningen en (politieke) meningsverschillen enigszins, maar los van de politieke impasse zijn er ook huishoudelijke problemen: het gaat niet altijd goed met de voedselvoorziening, de juridische- en medische bijstand. Ondersteuning is nodig en welkom.

Thema 'vluchtelingen'

Verbreding, verdieping, verharding

Gedachten over migratiestrijd

door Peter Storm

De strijd tegen migratiebeheersing staat de afgelopen tijd fors in de belangstelling. Zestien maanden al zijn er herhaaldelijk actiekampen van vluchtelingen zonder verblijfspapieren geweest: in Ter Apel, Den Bosch, Amsterdam Osdorp, in Den Haag Koekamp. Daaruit zijn in Amsterdam de Vluchtkerk en in Den Haag het Vluchthuis voortgekomen. Een reeks demonstraties culmineerde in een opvallend forse demonstratie in Amsterdam op 23 maart. Deze activiteiten hebben bijgedragen aan de aandacht die de onmenselijke behandeling van vluchtelingen krijgt, en ook enkele politici ertoe gebracht om een iets minder hardvochtige toon aan te slaan. Wijzigingen in het hardvochtige beleid zijn er niet door bereikt. In het onderstaande probeer ik handvatten te zoeken om zulke wijzigingen dichterbij te brengen.

Belang van kapitaal en staat

Daarvoor is om te beginnen inzicht nodig in de krachten waar vluchtelingen en solidariteitsactivisten tegenover staan. We hebben niet zomaar te maken met politici die een verkeerd beleid voeren dat omgebogen zou moeten worden, het probleem zit veel dieper. Er is sprake van systematische illegalisering van groepen migranten. Daar zit een economische logica achter: aldus rechteloos gemaakte mensen kunnen makkelijk monddood worden gehouden, zodat ze tegen schandelijk lage lonen lange werkdagen onder schrikbarende werkomstandigheden moeten verrichten voor ondernemers. Zo krijgen die de beschikking over goedkope, rechteloos gemaakte arbeidskrachten. Voor specifieke groepen ondernemers is dat van groot belang: die zouden zonder geïllegaliseerde arbeiders om uit te buiten hun bedrijf niet winstgevend kunnen draaien.

Maar ik denk niet dat het om takken van ondernemingen gaat die zó belangrijk zijn dat dit de illegalisering en onderdrukking op zichzelf kan verklaren. Hoogovens, Philips, Unilever, de NS en andere sleutelsectoren draaien niet op ongedocumenteerde arbeiders. Het slag ondernemers dat daar wel op draait – denk aan tuinbouw, maar ook persoonlijke dienstverlening oftewel huishoudelijk werk – is niet onbelangrijk. Maar ik geloof niet dat zij op zichzelf het beleid dicteren. Grote aantallen Oost-Europese arbeiders in bijvoorbeeld de bouw hebben puur economisch gezien waarschijnlijk een grotere rol. Maar deze arbeiders hebben veelal verblijfspapieren. Ze worden op allerlei manieren uitgebuit, en vergeleken met Nederlandse collega's onderbetaald en zo meer. Maar hun status is een andere dan die van ongedocumenteerden. Nog anders is de positie van de klassieke migranten die in de jaren zestig en zeventig als gastarbeiders naar Nederland kwamen, en hun nageslacht. Zij vormen een groep arbeiders die met systematische onderdrukking te maken heeft, en ze vormen een groep zonder wie allerlei bedrijfstakken niet zouden functioneren. Maar het soort uitsluiting waarvan geïllegaliseerden het slachtoffer zijn is anders, specifieker. De drie categorieën samen – 'gastarbeiders' van destijds en hun nageslacht, Oost-Europese migrantarbeiders momenteel, en geïllegaliseerde arbeiders door de jaren heen – vormen een voor het kapitaal onmisbaar deel van de arbeidersbevolking. Racisme legitimeert hun onderdrukking, en werkt daarmee hun onderbetaling en extra scherpe uitbuiting in de hand. Dat heeft een economische functie, maar die betreft dus niet uitsluitend geïllegaliseerden, een puur economische verklaring voor hun onderdrukking loopt hier spaak.

Een tweede rol van racisme is de verdeling tussen in-group en out-group die ermee wordt opgewekt. Je bent Nederlander, je hoort erbij; je bent 'allochtoon', 'buitenlander', 'illegaal', je hoort er niet bij, eigenlijk moet je weg maar als je keihard werkt mag je blijven – op onze voorwaarden. Dat idee. Zoiets verdeelt mensen aan de onderkant, verzwakt de solidariteit, ondermijnt onze verzetskracht die het van solidariteit moet hebben. Bovendien is wijzen op migranten als bron van weet ik wat voor narigheid – van criminaliteit tot en met de koude oostenwind in maart 2013 – een manier om de aandacht af te leiden van werkelijke oorzaken van echte problemen. Het feit bijvoorbeeld dat, heel voorspelbaar, het aantal inbraken oploopt nu de werkloosheid stijgt en mensen steeds moeilijker rond kunnen komen, kun je wegtoveren als je misdaad koppelt aan 'buitenlanders'. De heisa die Wilders maakt over 'islamisering' heeft een soortgelijke rol als bliksemafleider. Op deze manier kun je als handig politicus bovendien een stevige machtspositie en carrière opbouwen.

Maar al deze dingen hebben niet specifiek met onderdrukking van mensen zonder verblijfspapieren te maken, en ook niet met het daaraan gerelateerde anti-vluchtelingenbeleid dat regering na regering voert, daarin gesteund door alle partijen zonder uitzondering. Er is hier iets diepers aan de hand, waarvoor bijvoorbeeld Sjerp van Wouden – op wiens argumenten in 'Wat is de logica achter het migratiebeleid?' [1] ik hierboven indirect in ging – weinig oog heeft. Wat in het geding is, dat is de staat zelf, zijn greep op het grondgebied en degenen die er wonen. De staat bepaalt wie er in mag en wie niet. Van Wouden noemt dat wel, via zijn beeldspraak over de 'oude toegangspoort tot de stad', maar hij stapt er overheen om het over economische en ideologische factoren te hebben. In werkelijkheid raken we echter aan de kern van de staatsmacht: greep op grondgebied en bewoners. Het is een vitaal staatsbelang om de toegang te reguleren.

Er zijn dus discussies onder politici over verandering in aantallen mensen, categorieën mensen, die er wel, niet of mondjesmaat in mogen. Er kan gepraat worden over uitzonderingen op regels, over het strijken van handen over (doorgaans opmerkelijk afwezige) harten. Eén ding staat echter bij politici niet ter discussie en is absoluut onbespreekbaar: het recht van staten om sowieso die beslissingen te nemen, mensen toe te laten, te weren, te selecteren. Criteria voor toelating en afwijzing hebben met economische en politieke motieven te maken. Maar het pure feit van toelating en afwijzing hoort tot de essentie van de staat zelf. Dat geldt voor het apparaat dat toelating, afwijzing en controle regelt, razzia's, opsluiting en deportatie van mensen uitvoert. Ongeacht hoe de staat dat apparaat wil inzetten, de staat heeft dat apparaat en die bevoegdheid net zo hard nodig als dat hij politie en leger nodig heeft. Zonder die bevoegdheden en dat apparaat wankelt de staatsmacht zélf.

Één ding staat echter bij politici niet ter discussie, is absoluut onbespreekbaar: het recht van staten om sowieso die beslissingen te nemen, mensen toe te laten, te weren, te selecteren

Dit betekent dat vluchtelingen en solidariteitsactivisten van bijvoorbeeld het No-Border Netwerk, Doorbraak en anderen, door hun stellingname altijd vierkant tegenover kapitaal maar vooral ook tegenover staat staan. Migratiestrijd heeft niet alleen een anti-kapitalistische, maar boven alles een anti-autoritaire dimensie. Dat heeft consequenties voor alle aspecten van de strijd, van de kleinste tot de grootste, van de vriendelijkste tot de hardste. Maar het noopt ons ook tot afwegingen en keuzes. Als we tegenover de meest fundamentele machtsstructuren staan, dan moeten er minstens zo fundamentele krachten in beweging komen om stappen in de richting van vrije migratie/no borders te zetten. In het middelpunt staan nadrukkelijk degenen die het uitsluitings- en onderdrukkingsbeleid zelf te verduren hebben: vluchtelingen en geïllegaliseerden zelf. Hun actiekampen van de afgelopen maanden vormden dan ook een soort spil waarom de strijd draaide. Het pure feit dat ze zich staande houden, dat het domweg niet lukt ze te deporteren of weg te pesten, is al een soort overwinning, zoals Eric Krebbers terecht schrijft. [2]

Maar vluchtelingen en geïllegaliseerden kunnen het niet alleen, ook niet als ze versterking krijgen van vastberaden maar nog veel te kleine groepen solidariteitsactivisten. Zolang de meeste mensen de staats-greep op mensen en grenzen accepteren, zal er volstrekt niets veranderen. We zullen dus het draagvlak van het migratiebeleid moeten slopen met argumenten. Dat is de noodzaak van verbreding. We zullen goed beslagen ten ijs moeten komen. Dat impliceert de noodzaak tot verdieping. We zullen echter de instellingen die grenzen bewaken, mensen oppakken, opsluiten, deporteren, het hele onderdrukkingsapparaat, ook moeten dwarsbomen, niet slechts symbolisch en tijdelijk, maar daadwerkelijk en permanent. Dat betekent, jawel, verharding. Het lijkt een onmogelijke combinatie: doorgaans wordt immers verbreding als strijdig met verharding gezien, en andersom. Maar het is noodzakelijk en volgens mij ook mogelijk.

Verbreding zonder verwatering

Eerst de verbreding. Die wordt vaak gezien als samenwerking zoeken met bondgenoten, kerken, partijen, hulpverleningsgroepen, noem maar op. Het idee is dat die groepen media-toegang hebben en vooral een achterban. Als die zich uitspreekt ontstaat de breedheid van oppositie die we nodig hebben. Die vlieger gaat echter niet op, omdat op weg naar de breedheid de verwatering toeslaat. Om politici op het podium van een vluchtelingendemonstratie te krijgen, moet zo'n demonstratie er bijvoorbeeld toe overgaan de leus iets te matigen. 'Stop elke deportatie en detentie, geen mens is illegaal' – een minimumeis voor zo'n demonstratie – wordt door geen politicus onderschreven, want allemaal vinden ze dat in sommige gevallen – weinig en alleen als het echt niet anders kan, maar toch... – mensen moeten worden uitgezet oftewel gedeporteerd. Dus wordt de eis 'Geen vluchteling op straat of in de cel' – waarbij de achterdeur open staat voor 'vrijwillige' terugkeer waarvoor geen detentie nodig is omdat mensen immers 'meewerken' en ambtenaren de boel in de gaten kunnen houden. De uitkomst is dat er inderdaad geen mensen op straat of in de cel zitten – maar dat er dus wél mensen, 'vrijwillig' maar onder zware druk staand, moeten vertrekken. Ik ken de details van de aanloop naar de demonstratie van 23 maart onvoldoende, maar ik heb de indruk dat precies dit verwateringsproces daar heeft plaatsgevonden. Zo konden politici de show stelen en kon GroenLinks haar ballonnen uitdelen – terwijl de fundamenten van het beleid nauwelijks werden aangeklaagd, laat staan aangetast.

De narigheid met deze verbreding is niet alleen de verwatering die er mee gepaard gaat, maar ook de overbodigheid ervan. Kijk naar de demonstratie van 23 maart. Op het podium de politici. Maar was hun aanwezigheid en rol doorslaggevend voor de 2500 mensen die er waren? Ik geloof er niets van. Ik heb op internet oproep na oproep om te gaan langs zien komen van actiegroepen, anarchistische netwerken, voorstanders van een daadwerkelijk no border-standpunt. Zij hebben een flink deel van de opkomst bepaald. Een ander wezenlijk deel: de vluchtelingen zelf, via eigen netwerken, waren op de been gekomen. GroenLinks leverde ballonnen. Maar hoeveel mensen zouden er niet zijn gekomen als GroenLinks als partij niet had meegedaan? Vijftien misschien? En hoeveel mensen zouden zich extra hebben ingezet als ze zich niet door de meegaandheid richting partijen gedemotiveerd hadden gevoeld? Ik denk dat sommige activisten de rol van partijen bij dit type mobilisaties verkeerd inschatten. Het voordeel dat ze qua opkomst oplevert wordt overschat, het nadeel dat ze inhoudelijk oplevert wordt zwaar onderschat – een nadeel dat de opkomst voor dit soort acties juist kan ondermijnen, want lang niet iedereen gaat staan koukleumen om politici ontwijkende praatjes te horen houden. En politici kunnen uit hoofde van hun beroep niet anders. Partijen zijn immers staatsdragende of potentieel staatsdragende organisaties. Ze kunnen eventueel voor ruimere toelatingscriteria voor vluchtelingen zijn, voor uitzonderingen op rigide regels. Maar het principe dat de staat bepaalt wie binnenkomt, wie blijft en wie gaat, kunnen ze nooit loslaten. Ze hebben die staatsbevoegdheid immers nodig als onontbeerlijk instrument.

Hoe verbreden we dan? We kunnen ons voordeel doen met ons verhaal, dat door iedereen makkelijk te begrijpen is – makkelijker dan de mitsen en maren van progressieve politici. Ieder mens met een greintje meegevoel snapt dat je gezinnen met kinderen niet op straat gooit in kou of regen. Ieder mens snapt dat je kwetsbare mensen niet vastbindt, in vliegtuigen gooit om ze af te voeren naar een land waar ze niet willen wonen, omdat ze doodsbang zijn voor wat ze daar te wachten staat. Zoiets doe je domweg niet met kwetsbare mensen. Maar elk beleid dat mensen eventueel deporteert, draait onvermijdelijk uit op zulke onmenselijkheden. Wil je dat niet, dan moet je stoppen met deportatie en de hele aanloop ernaartoe schrappen. Simpele consistente humaniteit vergt het afwijzen van grenzen en migratiebeperkingen. Dat wordt nog ondersteund door het ook niet erg ingewikkelde argument: vrijheid van beweging. Jij wilt kunnen gaan, staan, wonen en leven waar je wilt. Dat is je fundamentele menselijke recht. Waarom zou dat dan ook niet gelden voor een gezin uit Afghanistan? Waar we menselijke waardigheid en een gevoel van 'zo ga je toch niet met mensen om?!' naar voren halen, hebben de politici en beleidsmakers feitelijk geen verhaal meer. Dat Samson een potje tranen liet stromen bij een confrontatie met vluchtelingen is daarvan een teken. Hameren op de immoraliteit van het beleid, op de schending van een essentieel menselijk recht, is geen ingewikkeld verhaal. Het is uit te leggen aan vrijwel iedereen. En ja, soms werkt dat richting werkelijke verbreding. De mate waarin al rond Ter Apel vanuit Occupy-netwerken, vanuit dit gevoel van simpele humaniteit, hulp op gang kwam naar de diverse vluchtelingenkampen, is hiervan een teken. Verbreding gaat van mens tot mens, niet van actiecentrum naar partijkantoor.

Verbreding gaat van mens tot mens, niet van actiecentrum naar partijkantoor

Er is een goede ingang voor verbreding: campagnes die niet het beleid als zodanig maar bijvoorbeeld de dreigende uitzetting van een enkel gezin of persoon – de Angolese jongen Mauro bijvoorbeeld, in de herfst van 2011 – aanvechten. Daar liggen mogelijkheden voor verbreiding van een steeds radicaler solidariteitsgeluid. Maar dat gaat niet vanzelf. Volgens mij moet er dan vasthoudend gehamerd worden op een paar zaken. De eerste is elementaire solidariteit: Mauro mag blijven, natuurlijk laten we niet toe dat hij – of wie dan ook – wordt uitgezet. Als Mauro blijft, is dat een succesje tegen het hele uitzettingsbeleid. Het schept precedenten: als Mauro mocht blijven waarom X dan niet? Het verzwakt de uitzettingstrend, al is het maar ietsjepietsje.

Tweede punt is echter hoe we die solidariteit vormgeven: als protest tegen uitzetting, of als smeekbede of hij mag blijven? Doen we dat tweede, dan plaatsen we de verantwoordelijke politicus in een rol waarin hij goede sier kan maken. Die verleent een gunst,

doet een weldaad, et cetera. Dat maakt diens legitimiteit groter, en geeft haar of hem greep op deze en soortgelijke zaken. Dat is nadelig. Een protesthouding is veel beter: wij laten niet toe dat Mauro moet vertrekken, wij staan naast hem, en we willen de verantwoordelijke politicus ertoe bewegen dat die erin berust dat Mauro blijft. We willen zo'n politicus niet tot een weldaad bewegen; we willen hem of haar bakzeil laten halen door druk uit te oefenen. Lukt dat, dan blijven niet alleen degenen voor wie strijd wordt gevoerd, maar dan is ook de legitimiteit van de beleidsmakers een tikje verzwakt.

Derde punt is het soort argumenten dat we inzetten. Wat gematigde weldoeners, kerkmensen en politici zullen benadrukken zijn dingen als: Mauro mag blijven want hij is zo goed geïntegreerd en spreekt goed Nederlands. Dat zijn argumenten die we zelf maar beter niet hanteren, en die tegenspraak verdienen. Ze maken verblijfsrecht immers afhankelijk van aanpassing, je moet eerst een stempel van nationale goedkeuring verdiend hebben om hier te mogen leven. Die logica versterkt het nationalisme en daarmee een houding waarmee het hele uitzettingsbeleid wordt gelegitimeerd. Mauro mocht wat mij betreft blijven, niet vanwege zijn vlekkeloze Nederlands en zijn voorbeeldige integratie, maar simpel omdat hij een mens was die een bestaan probeerde op te bouwen, en die je niet van zo'n bestaan mag beroven door hem bij zijn dierbaren weg te sleuren en hem een onzekere toekomst in te sturen. Je mag niet met mensen sollen, ongeacht welke taal ze wel en niet vloeiend spreken. Dat dient de houding te zijn. Menselijkheid en solidariteit, en dat is iets anders dan goedkeuring omdat iemand zo voorbeeldig aangepast is.

Wel ligt daar een dubbelzinnigheid. Als een politicus zegt: Mauro mag blijven want hij is zo geïntegreerd, dan remt hij onvoorwaardelijke solidariteit af en versterkt een kwalijke integratiedwang. Die houding verdient afwijzing en kritiek. Als echter de buurvrouw van Mauro precies hetzelfde zegt, ligt het toch anders. Misschien stelde ze gisteren nog helemaal geen vragen bij de uitzetting van mensen van buitenlandse herkomst. Misschien is het haar eerste kritische stellingname rond dit soort zaken. Zij zet door voor Mauro op te komen een heel welkome eerste stap vooruit. Dat ze daarbij nog volledig systeembevestigende argumenten hanteert, is begrijpelijk. Daar kun je – zorgvuldig en op vriendelijke toon – kritiek op hebben. Maar de buurvrouw verdient het als bondgenoot begroet te worden met wie je goede gesprekken hebt, waar de politicus die hetzelfde zegt een tegenstander is die Mauro gebruikt om het beleid een beetje op te leuken. De buurvrouw zet een stap vooruit. De politicus blokkeert een stap vooruit. Beiden verdienen een andere benadering. Het zijn dit soort dingen die steuncampagnes voor mensen die met uitzetting bedreigd worden terwijl ze vaak al jaren in Nederland wonen, tot een dubbel gevecht maken: er is het gevecht tegen de staat om uitzetting te voorkomen; er is tegelijk een strijd binnen zo'n campagne nodig voor een daadwerkelijk solidaire, niet-systeembevestigende opstelling waarin een Mauro niet als rolmodel, maar gewoon als mens met rechten, wordt benaderd. Waar dat laatste lukt, kunnen echter juist dit soort steuncampagnes aanknopingspunten bieden om een radicaal solidariteitsgeluid – richting een no border-opstelling – ver buiten de gangbare actienetwerken wortel te helpen schieten.

Verdieping is geen zeer ingewikkelde kwestie, ik wil er niet te lang bij stil staan. Kennis van zaken is een wapen, en dat betreft zowel de werking van de opsluitings- en deportatiemachine, het aantal uitzettingen, de gevolgen als mensen zijn uitgezet, hoe het de mensen vergaat na deportatie, de gevolgen van opsluiting, omstandigheden in detentie, ziekten, zelfmoorden. Het betreft inzicht in migratie, de economische rol van groepen migrantarbeiders, bedrijfstakken waar ze werken en dergelijke. Het betreft beleidsvoorbereiding in regeringskringen, nationaal en in internationaal verband. Het betreft informatie over verzet en solidariteit in andere landen en tijdvakken. Het gaat hier om informatie, het delen van informatie en het verspreiden van informatie zodat we die kunnen benutten. Zeker zo belangrijk is het trainen van onze argumenten in discussies – met medestanders, met tegenstanders maar vooral met die mensen die een stuk in onze richting willen, maar die best een zetje de goeie kant op mogen krijgen.

Voorbij de grenzen van de wet

Dan is er de broodnodige verharding. Dit wordt geen pleidooi voor reeksen van heftige acties, maar wel voor een bepaalde houding waarin ook zulke acties passen en verdedigd worden, ook door degenen die er om wat voor reden ook zelf niet toe overgaan en op specifieke acties best openlijk kritiek kunnen hebben. De machinerie van detentie en deportatie zal immers niet verdwijnen omdat we dat vriendelijk aan de politici vragen. De machinerie zal ook niet verdwijnen enkel en alleen omdat we de onmenselijkheid ervan, en van de logica erachter, aanklagen als zijnde crimineel. Dat laatste moet gebeuren, dag in dag uit. Maar de machine moet ook daadwerkelijk worden belemmerd, ontregeld en gesloopt. Of het nu gaat om politiebusjes die klaarstaan om mensen zonder papieren naar de grens bij Roosendaal te brengen, om prikkeldraad om detentiecentra, om kantoren van de IND... ik zie niet in waarom die objecten niet beschadigd mogen worden, als klein onderdeeltje en vingerwijzing naar grootschaliger afbraakwerkzaamheden. Gevangenissen voor vluchtelingen horen domweg niet te bestaan en verdienen daadwerkelijk destructie. Zo is er nog wel meer te bedenken. Bedrijven die winst maken door personeel voor vluchtelingendetentie te leveren, of door vluchtelingenbajessen te helpen bouwen zijn legitiem doelwit van verzet.

De machinerie van detentie en deportatie zal immers niet verdwijnen omdat we dat vriendelijk aan de politici vragen

Dat is allemaal illegaal. Het is niet mogelijk om binnen de wet de onderdrukking van mensen zonder papieren te doen ophouden, want de wet ondersteunt, bevestigt en verdedigt nu juist dit soort onderdrukking. Verzet heeft dan ook onvermijdelijk een wet overtredende dimensie. Een houding waarin de wet wordt getrotseerd, genegeerd en doorbroken is dan ook nodig, en het versterken van zo'n verzetshouding is onderdeel van de hele strijd. Dat maakt het belangrijk dat we blijven opkomen voor Joke Kaviaar tegen de pogingen om haar op te sluiten wegens 'opruiing',[3] wegens het doen van oproepen tot actief verzet tegen het migratiebeleid. Het gaat er daarbij niet om dat elke actievoerder zichzelf geroepen ziet allerlei heftige acties te voeren. De één doet dit, de ander doet dat. Belangrijk is de houding die er wordt verbreid: eentje van weerspannigheid tegen een zodanig onrecht dat ook vrij drastische actiemiddelen daartegen noodzakelijk en wenselijk zijn. Harde daden, maar vooral ook een hardere houding waarin zulke daden als legitiem deel van de strijd worden gezien. Een strijd die niet zal stoppen zolang er nog één mens in een vluchtelingenbajes wordt opgesloten of met deportatie bedreigd.

Noten:

1 Sjerp van Wouden, 'Wat is de logica achter het migratiebeleid?', *De Socialist*, maart 2013, http://socialisme.nu/blog/nieuws/34283/wat-is-de-logica-achter-het-migratiebeleid.
2 Eric Krebbers, 'Lange neus naar het migratiebeleid', www.doorbraak.eu/?p=12477.
3 Zie de website van de Steungroep 13 September, http://13-september.nl.

Werking Solidariteitskas

A Elk lid van de Vrije Bond heeft bij stakingen, gedragen door de meerderheid van de werknemers, recht op een stakingsuitkering. In bijzondere situaties ook bij stakingen gedragen door een minderheid van de werknemers. Bij dit laatste gaat het om stakingen met een doelstelling die zeer verwant is aan de doelstelling van de Vrije Bond (VB). De uitkering bedraagt 75% van de vermindering aan inkomen, met een maximum van € 50,-* per werkdag.

B Financiële ondersteuning van acties van leden van de VB die werkloos zijn, met name wanneer de leden getroffen worden door sancties op hun uitkeringen. Bij dit laatste is het een voorwaarde dat het gaat om duidelijk aangekondigde collectieve of individuele actie. De doelstelling van de actie moet in de lijn van de doelstelling van de VB liggen. Het weigeren van werk valt hier ook onder, mits voldaan wordt aan eerder genoemde voorwaarde. De VB is namelijk tegen arbeidsplicht. De uitkering bedraagt 75% van de korting met een maximum van € 50,-* per werkdag.

C Het verstrekken van renteloze leningen voor het opstarten van bedrijven in zelfbeheer. Een bedrijf moet meer dan één werkende omvatten. Het uit te lenen bedrag is maximaal € 1.000,-* en moet binnen drie jaar worden terugbetaald.

D Het financieren van initiatieven/acties van (leden van) de VB die vallen binnen de doelstellingen van de VB; per activiteit maximaal € 500,-*.

E Het financieren van initiatieven/acties waaraan, naast andere organisaties, (leden van) de VB deelneemt (nemen) en die vallen binnen de doelstellingen van de VB; per activiteit maximaal € 500,-*.

F Het financieren van initiatieven/acties van organisaties waarvan leden van de VB lid zijn en die vallen binnen de doelstellingen van de VB; per activiteit maximaal € 500,-*.

G Het ondersteunen van landelijke of regionale activiteiten welke georganiseerd worden door leden van de VB en een bijdrage kunnen leveren aan de groei en uitbouw van de organisatie; per activiteit maximaal € 500,-*.

H Minimaal 5% van de gelden die jaarlijks binnenkomen worden gereserveerd voor bijdragen aan (activiteiten van) buitenlandse organisaties waarmee de VB zich inhoudelijk verbonden voelt.

* Deze bedragen worden eens per drie jaar op de Algemene Landelijke Vergadering bijgesteld. Aanvragen worden schriftelijk ingediend bij de solidariteitskascommissie (bij voorkeur via solidariteitskas@vrijebond.nl of anders Postbus 1338, 3500 BH Utrecht. Gestreefd wordt naar een afhandelingstermijn van een week .

Uitgangspunten Vrije Bond

1 De Vrije Bond streeft naar een anarchistische samenleving waarin een mens zelf kan bepalen hoe het leven in te richten.

2 De Vrije Bond is een organisatie van anarchistische individuen en groepen gebaseerd op:
- de gelijkwaardigheid van alle mensen
- de autonomie van het individu
- zelfbestuur en zelfbeheer, vrije vereniging en federalisme
- een goed milieu en een vitale natuur
- de afschaffing van alle vormen van gezag: bijvoorbeeld economisch, politiek, sociaal, religieus, cultureel of seksueel.
- de opbouw van een vrije samenleving, zonder klassen, lidstaten, of grenzen, gebaseerd op anarchistische werkwijzen en wederzijdse hulp.

3 De totstandkoming van een vrije samenleving zal onmogelijk het werk van de Vrije Bond alleen zijn. Wij willen de anarchistische beweging uitbreiden, bekendheid geven aan onze ideeën en deze verwezenlijken. Directe actie in woord en daad is het belangrijkste middel van de Vrije Bond.

4 Aangezien onderdrukking, kapitalisme en uitbuiting wereldwijde fenomenen zijn, is onze strijd een internationale strijd. De Vrije Bond verwerpt elke vorm van nationalisme en stelt hier tegenover een federalistische organisatie van de maatschappij. Naast het verenigen van anarchistische groepen en individuen in onze directe omgeving, onderhoudt de Vrije Bond ook contacten met anarchisten en anarchistische federaties wereldwijd..

5 De samenleving waar de Vrije Bond naar streeft zal een pluriforme samenleving zijn. Verscheidenheid in anarchiserende ideeën en strategieën door aangesloten groepen en individuen zijn inherent daaraan.

6 De Vrije Bond biedt geen blauwdruk over hoe de toekomstige samenleving er precies uit moet zien. Alleen de praktijk kan dit uitwijzen. Wat de Vrije Bond wel biedt, is een organisatiestructuur waar op anarchistische wijze, mensen van allerlei schakeringen strijdbaar en solidair het debat kunnen aangaan, van elkaar leren en samenwerken.

7 De Vrije Bond initieert en ondersteunt activiteiten die de verwezenlijking van de uitgangspunten bevorderen..

Ja, die bond zie ik wel zitten!

Naam ____________________
Straat ____________________
Postcode _____ Plaats ____________ Land ____________
Telefoon ____________________
E-mail ____________________

❑ ik geef me hierbij op als lid van de Vrije Bond
❑ ik neem een abonnement op Buiten de Orde

Bon opsturen naar
Vrije Bond, Postbus 16521, 1001 RA Amsterdam, Nederland
of mail naar secretariaat@vrijebond.nl óf geef je op via www.vrijebond.nl

Contributierichtlijnen per maand:

Inkomen van 0 t/m 500 euro	€ 2,00	
Inkomen vanaf 500 euro t/m bijstand	€ 4,00	
Inkomen vanaf bijstand t/m minimum	€ 6,00	
Inkomen hoger dan minimumloon	€ 8,00	meer is ook welkom

Abonnement BdO per jaar (gratis voor leden)

Kostendekkend abonnement	€ 15,00	meer is ook welkom

Mijn bijdrage maak ik over op giro 5495473 van de Vrije Bond te Amsterdam
IBAN: NL80INGB0005495473 BIC/Swift: INGBNL2A

De echte koning(in)

Ik moet toegeven: ik had er genoeg van, deze keer. Na al die jaren gedwongen koninginnefeest nu ook nog de inhuldiging van een nieuwe koning. De opmaat was vreselijk: serviel geblaat, tenenkrommende liedteksten, volks Nederland dat en masse de pijnpoli van mijn hersenpit bestormde, en dan ook nog het ontnuchterend moeras van rood-wit-blauwe vlaggen met oranje jus. En dat was nog niet alles. Middelpunt was een man bij wie je aan houding, gebaar en gezichtsstoffering zag dat hij zich behoorlijk ongelukkig zou voelen in het hermelijnen korset waarin hij door hofdignitarissen zou worden geregen. Ik had geen trek ook in de idiote euforie van truttige blousjes en jurkjes, van lichaamsrondingen en wonderbaarlijke plooien. Loftuitingen om het aanpalend vrouwelijke brein en het intellectuele formaat van de koninklijke pik. Wie houdt wie voor de gek op dit soort dagen? Alsof het niet al pijnlijk genoeg is dat alle NOS-journalisten bewust en tenvolle overwogen in die gekte de ratio thuislaten.

Het is meer dan een normaal mens kan verdragen. Ik weet dat ik het niet zou hebben overleefd. Vluchten dus, de grens over, weg uit dit door hersenlozen bezette land. Op naar Keulen, naar de enig echte koningin. Ik ben haar al eerder gaan zien, dit prachtmens dat op zo schitterende wijze de noden van haar tijd verbeeldde. In Berlijn, Prenzlauer Berg, in het park dat haar naam draagt, waar een kolossaal beeld van haar staat. In de Neue Wache aan Unter den Linden, vlakbij het Brandenburger Tor, een gedenkplaats voor de slachtoffers van oorlog en onderdrukking. Daar staat haar Pietà, onmiskenbaar zijzelf met haar dode zoon. Ik heb haar opgezocht in haar museum in een zijstraat van de Kurfürstendamm en daarna op haar laatste rustplaats, op Friedrichsfelde. Ik heb haar werk gezien in de ast van een oude brouwerij in het Belgische Koekelare, ben op het kerkhof geweest dat er dichtbij ligt en waar, tussen duizenden Duitse militairen, haar zoon Peter begraven ligt. Slechts een paar weken in dienst voordat hij aan het begin van die krankzinnige Eerste Wereldoorlog overhoop geschoten werd. Het verdriet spreekt nog steeds uit de twee beelden die stilzwijgend getuigend aan het hoofd van de doden staan. Het Treurend Ouderpaar, zo worden ze genoemd. Ze heeft er jaren aan gewerkt.

Maar nu naar Keulen dus, al is het niet de eerste keer. Tussen etsen van opstand en oorlog, tekeningen van vertwijfelde moeders en kinderen, van treurnis druipende houtsnedes en vlugschriften tegen ellende, honger en achterstelling troont het kleine beeld van een liefdespaar, man en vrouw, twee kinderen nog, ze hangen naakt aan elkaar, kwetsbaar, fragiel zoals het leven is. Niet de trompetterende bombast van de inhuldiging een paar honderd kilometer verderop, maar de verstilling van dat wat het leven bijzonder maakt.

Ik zou iedereen willen oproepen ook een keer te gaan en haar werk te zien. In Koekelare of Keulen of Berlijn. Ook Boymans van Beuningen heeft een kleine ruimte gewijd aan haar. Het museum in Keulen met de grootste collectie ligt aan de Neumarkt 18-24. Loop door de passage naar binnen en neem de lift naar de vierde verdieping. Een bekroning voor wie ogen heeft.

Uw vriend, Peter Lenssen

